

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Nemzeti kártyabarlang.

Budapest, április 5.

(v.) A Nemzeti Színház függönyét ma szokatlan időben és szokatlan helyen lebentették félre: fényes nappalon és a bíróság színe előtt. Pörf tárgyalt a budapesti büntető-törvényszék, amelynek anyagát a Nemzeti Színház legfelsőbb élete szolgáltatta. Bizony fájó érzés támad bennünk már csak ama pusztá tény nyomán is, hogy a nemzet e legfőbb kulturkincsének intim dolgai egy mindenképpen csunya pernek kinos huzavonájába sodródtak. Mi a Nemzeti Színház nekünk? Oh, sokkalta több, mint bármely nyugati nemzetnek az ő legelső színpada. Bölcső az, amelyben a zsenge magyar szabadság ringott valaha. Kohó az, amely egykor félnék nemzeti reménykedéseinket acélos nemzeti önértéket edzette. A multban temploma a magyarságnak, a jelenben iskolája a nemzet izlésének, a jövőben páncélháza a mindenki ellen megőrzendő nemzeti idealizmusnak: ez minkünk a Nemzeti Színház. Kegyeletünk hiven ápolja dicsőségét; szeretetünk szorgosan gondozza ragyogását és nemzeti féltékenységünk szigorban strázsálja szilárdaságát.

Hát ezt az intézményt mutatták ma be a nyilvánosságnak a maga fonákjáról. Színház nincs illúzió nélkül. A kulisszák pedig voltaképpen varfalak, amelyek az illúziót elbástyázzák. Avatatlan szem a színpalak mögé ne pillantson, mert szörnyű kijózanodás vár reá. Az édes káprázat lefoszlik a lélekről, a költői zománc levásik a színjátszás szubtilis művészetéről, a költői képzelet tündérvjátékának elrepül a varázsa, mihelyt kitarul a színészet fakó és rideg üzeme. A hősből meglátni a dolgozó, izzadó, munkájába befeléadt

embert, az emberben pedig a komédiást: biz ez rettenetesen fájdalmas csalódás. Ami a nézőtől gyönyörű ámitás és ámitó gyönyör, az a színpalak mögött hideg hazugsággá alakul át. Aki hinni akar a Színpad művészetében és élvezet meríteni belőle, az kerülje el széles vargabetűben azt a bizonyos hátsó ajtót. Mert mihelyt átlépi ama küszöböt, elébe toppan a nyers valóság és durva kezével széttepi azt a holdsugárból szőtt fátyolt, amelynek illúzió a neve. Hát ma az egész magyar nemzetet elvitte egy pör a Nemzeti Színház hátsó ajtajához s megmutatta neki ezt az intézetet belülről. Szörnyen kiábrándító hatását ennek a kinos látványosságnak, nem tudom, hogyan fogják küszöböt mindakketten: a közönség is, a Nemzeti Színház is. Nekünk úgy rémlik, mintha a nemzeti idealizmus hárfáján egy aranyhur pattant volna ketté s fülünkbe cseng a megcsönkult hangszer panaszkodó zizegése. Igazán kelletlenül nyulunk e pörös bonyodalom szálaihoz. De kényszerít rá a krónikás kegyetlen kötelessége. Hogyan hallgassa el a sajtó, mely hűségesen beszámol e színház minden apró-cseprő dolgáról a közönségnek, mely hirdeti e színpad sikereit és balsikereit, a rajta buzóg törekvést, a körülötte érvényesülő ambíciót, s mely feljegyzi e színpad minden egyes tagjának még a gyöngékedését és a szabadságidejét is, hogyan hallgassa el ez a sajtó ama nézeteket s érzelmeket, amelyeket a Nemzeti Színház belső életének ma történet feltárása benne faszított?

Ami botrányanyag a magántermészeti dolgok körül a per során kiderült, az minket nem érdekel, vagy ha mégis, hát igen csekély mértékben. A Nemzeti Színház igazgatójának ügyeit-bajait nincs mért bírálhatunk, azokat

pedig még kevésbé, amelyeket egy kisebb színház élén eltöltött multjából ma a bíróság nyilvánossága elé vittek. Beöthy László elvégre fiatal ember és tehetséges író. Fiatalságában s írói talentumában kinálkozik elég jogom a szelidebb megítélésre. E jogcimekből persze jóval többet vehetnek igénybe azok, akik őt a Nemzeti Színház élére helyezték, mint azok, akik szíves befolyásukkal arra a polcra segítettek. Mert amazok méltán tekinthették emezeket szorgos és ügyes protekcióját amolyan erkölcsi szavatosságnak, amelyet e protektorok az ifjú és tehetséges író új működésének helyes és méltóságos voltaért hallgatagon elvállaltak. Ne essék hát szó azokról a magántermészeti mozzanatokról, amelyek mindegyikét külön-külön mentheti egy-egy enyhítő körülmény s amelyekben legfőkébb az a megdöbbentő, hogy belőlük ekkora garmadát halmoztak föl a különböző tanuvalomások.

Minket e helyütt leginkább az az egy részlet érdekel, amely éles, sőt bántóan drasztikus világítást vet a Nemzeti Színházban uralkodó idealizmus mértékére. Kiderült ma az a faktum, hogy a Nemzeti Színház színpadán állandó kártyatánya honol. Jól megértjük, nem az igazgatóság írószobáiban, hanem magán a színpadon. S nem nappal folyik ama tanyán a kártyázás, hanem estenden, előadás közben. És nem a kulisszatologató napszamosok, nem az unalmukban ásitó statiszták kérges kezei kerüik ott a kártyát; nem a komparzéria durva lelke szerzi meg ott magának ezt a vérlázítóan banális szórakozást. Ó nem; a színpad elsőrendű tagjai, a Megyeriek s a Fánysyak s az Egressyék utódai ülnek körül azt a kártya-asztalt. És ezt nem szorongva teszik, hogy hátha rájuk nyit az, aki személyében és hivatásában kötelesség szerint az intézet méltóságát képviseli: a direktor. Ó

TÁRCA.

UJ VILÁG.

— Történelmi regény. —

(„A mi lengyelünk” harmadik szakasza.)

Írta: JÓKAI MÓR.

I. Ország képe.

Bizony új világ az, amiben most élünk.

Bizony tenger volt az, amin keresztül odaértünk. Vértenger. Hajótörött nép. Egy pusztaságba. Vademberek hatalmába.

Európa térképén volt egy kerek ország. Olyan kerek, mintha egy külön csillagteko volna. Rajta egy nép, mely ezredévet töltött be, dicsőséggel, küzdelemmel, szenvedéssel. Ekkor egy világromboló demurgus vérbemártott tenyerével végig törült az ország térképén s kimondá, hogy „volt, nincs!” Se ország, se nemzet többé.

Minden elveszett, amit a mostoha évszázadok meghagytak.

Nem maradt más, csak a föld és a nemzet. A föld pusztá, a nemzet fegyvertelen és néma.

Az új korszak jelszava felszabadítá a földet a jobbágyi szolgálat alól. Ezt a szabadságot vérvével pecsételte meg kétszáz ezer honvéd.

De a régi földbirtokosok munkáskezek nélkül maradtak. Jövedelmük: a dézsma, gazdaságuk: a robot elveszett.

A helyett kaptak eddig ismeretlen terheket:

adót. Nemcsak pénzben, hanem vérben kivett adót.

És jött a rémuralom.

Nem festem le azt.

El akarom felejteni — és felejtetni. Rosz álom volt . . .

Az egész ország reszketett alatta.

Mindenkinek a feje fölött függött a pallos, aki csak hazafi volt. Minden otthon veszendőben. Az ősi birtok nem volt biztos az önkényvel szemben.

És ekkor e félelmetes sivatagban, melynek Kronland Ungarn a neve, voltak egyes oázisok, amik védve voltak a pusztító Számum ellen: a komáromi kapitulálók ősi birtokai.

Egy ilyen istenadta szigetet a szárazföldön akarok itt megismertetni: ahogy emlékezetem segít. Írott sor kevés van e korszakról feljegyezve. Az én sokat megért fejem tartogatja az emlékeket.

II. Miseria cum sale.*

A rémuralom valahára véget ért (aminőt se Muszkaország, se Törökország története nem jegyez fel). Ugyanaz a háborodott fej, mely annyi gyászt hozott e nemzetre, egy hirtelen jött kedélyátgrásban egy éjszaka megszüntetett minden személyes üldözést, tüze vetette a lázadási periratozat: a kormányt tromfolta fel a kegyelemosztásával.

A bujdosók előjöhetnek rejtekeikből s keresgélhettek a romok között.

* Nyomorúság sóval.

Rommá volt törve minden.

Először maga az ország. A szép nagy magyar királyság, melyet Árpád vérhullatással szerzett, melyet István, a szent király megalapított, őt kerületre széthasogatta. Azok közül egyet úgy híttak, hogy „Vojvodina.” Az már nem volt Magyarország. Erdély is visszazállt nagyfejedelem-séggé. Muraköz, Zala Horvátországé lett.

A magyar alkotmányt szétaposták. A hajdani nemesi konstitúciót, éppen úgy, mint a 48-ban megalkotott népképviseletet. Se diéta, se parlament, se megyegyűlés. A nemzet neve „hallgass!”

A megyéket elnevezték „Bezirk”-eknek, amik együtt egy „Kreis”-ot képeztek. A Kreis kormányzója volt a Kreishauptmann, a megye főnöke a Bezirksamtmann, alsó hivatalnokai Commissäre. Minden hivatalnokai állást idegenekkel töltöttek be, kiket az osztrák örökös tartományokból importáltak: leginkább Csehországból, alacsony műveltségű emberekkel. Kintornások, trombitások, közsörösök foglaltak el a szolgabírói székeket, akiknek fogalmuk sem volt törvényről, igazságszolgáltatásról, közigazgatásról. Karkikarátja volt ez az adminisztrációnak. Hanem az adókvetéshez és behajtáshoz, ahhoz értettek. A magyar nemesnek még azt az adót is meg kellett fizetnie, amit a magyar kormánynak megadni elmulasztott.

És egyuttal megkezdtek az általános elnemzetietlenítést. Német nyelven kellett a hatóságokkal tárgyalni. Idegen törvények halmazát hozták be s azok szerint ítélkeztek. Az iskolákban nemetül kellett a tantárgyakat előadni, a népiszkolákban Schulrathok ügyeltek fel, hogy a gye-

nem; maga az igazgató ur prezideál a kártya-tanyán. És nem is az éppen előadott szin-darabban el nem foglalt művészek alkotják a komédiát, akikről legfeljebb azt lehetne elmondani, hogy izlésük és lelkiismeretük bizony elvihette volna őket a kártyajátékukat egyéb helyre is, ahol léha mulatozásokkal nem sértenék a nemzet ideáljait és kegyeletét. Ó nem; a kártyázó urak közül csakis az igazgató van civilben, körülötte a többi a szerep jellemzőit viseli. Petur bán, amikor nincs jelenése, beszél a tanára és blattoz. Lucifer épp a negyedik ászot gusztálja ki, mikor az ügyelő lelkendezve hívja ki a színre, mert közeleg a végső. Rákóczi Ferenc alig várja, hogy elvegezhesse mondókáját, mert fejében az kavarog, hogy a helyette játszó gibic időkben talán renoszót ad. Rettenetes ezt még elgondolni is. Őt vagy tíz arasznyira onnan, ahol Melinda zokog, Ofélia örült síráma csendül meg, Tünde szelid merengése hangzik fel, a béla-kasszát mondja be Bánk bán, a nóbél-huszongyet vágja ki Hamlet, a tulétoát kontrázza le Csongor. Ez történik egy szin-pad kullisszá mögött. S ez a szinpad nem egy fingl-tangl-é, nem is valamely külvárosi színházé, hanem a magyar nemzet első szinpada. Az a szentséges szinpad, amelyen 1848 március 15-én Prielle Kornélia szavalt a el a Talpra magyart. Az a szinpad, amely furdött egy Szentpétery, egy Szerdabehly, egy Tóth József ragyogó művészetének verőfényében. Az a szinpad, amelyen Egressy Gábor játékközben halt meg. Ezen a szinpadon játszanak alsóskálábert, vagy ferblit, vagy huszongyet, vagy tudom én mit a mai művészemzedek tagjai, élükön nagyon tehetséges és nagyon ifju vezérükkel, az igazgatóval.

Igy szolgálják ma az idealizmust, ily órzik ma a kegyeletet, ily ápolják ma a fennkölt érzést abban a Nemzeti Színházban, amelynek minden téglájához az elnyomott, de bilincseiből szabadulni akaró nemzet sóhajai tapadtak s amelynek vakolatával reménykedni kezdő őseink titkon sirt örömkönnyei elegyültek. Ez a mai per berugta a hátsó ajtaját a Nemzeti Színháznak; s amit a közönség a kullisszá mögött meglátott, az elsomorító s egyuttal csömörletes is. Ahol a költői geniusz káprázatának kellene csillognia, ott megláttuk ime nemcsak az embert, nemcsak a komédiást, — oh, ha csak ennyit láttunk volna! — de megláttuk a kártyást is.

Hosszu időre vége immáron az illu-ziónak...

Jóval éjjel után érkezik hozzánk a bíróság ítéletének híre. Azt az ujságit, aki a Nemzeti Színház botrányairól lerántotta a leplet s az igazgató viselkedését példátlanul erős kifejezésekkel bélyegezte meg, a királyi törvényszék a rágalmazás vádjá alól felmentette. Beöthy László ezek után nem maradhat a Nemzeti Színház igazgatója. Ez az elmaradhatatlan igazgató-válság ad elégtételt a Nemzeti Színházhoz fűződő nemzeti kegyeletnek s a nemzet szívéhez nőtt e dicső intézmény mélyen megalázott méltóságának.

A kereskedelmi vita.

Budapest, április 5.

Az ülés végére három interpelláció volt bejelentve s így a kereskedelmi vita ideje rövidebbre volt szabva. Nem is fejeződött be a vita ma sem. Sok apró tétel sok apró felszólalást hozott, de kevés érdekeset. Bauer Antal után a postaugyokról Nessi Pál, Buzáth Ferenc, Rátkay László és Madarász József, a csatornáról Baross János, Major Ferenc és érdekesebben László György beszéltek, míg a hajózás tételénél ismétlenül felszólt Lukács Gyula. Mindezekre a beszédekre megfelelő Horváthy Nándor kereskedelmi miniszter s többek közt egy hozzá intézett kérdésre bejelentette, hogy az eskütéri hid ügyében folyó vizsgálattól, ha be lesz fejezve, föltétlenül beszámol a parlamentnek.

Érdekesebbek voltak azok a felszólalások, melyeknek során Ballagi Géza a tanítók vasuti kedvezményeit, Vaszonyi Vilmos és Nessi Pál az államvasuti tisztviselők rokonszenves mozgalmát, László Mihály pedig a székegy vasutak kiépítését tették szóvá. Ezek a felszólalások lekötötték az egész parlament figyelmét s kivált a vasutasok ügye iránt a legmelegebb érdeklődés mutatkozott. Az ülés végén három interpelláció is volt.

A képviselőház ülése április 5-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallán Béla.
Az irományok előterjesztése és a bejelentések megtevése után

Belcska Béni, az állandó igazoló-bizottság előadója jelenti, hogy Horváthy Nándor Szepsin ura megválasztották, s őt a szokásos 30 napi határidő föntartásával igazolt képviselőnek jelenti ki.

Az interpellációs könyvbe három interpelláció van bejegyezve.

Elnök: Következik a napirend, és pedig a kereskedelmi tárca költségvetésének részletes tárgyalása.

Bauer Antal: A közúti vasutakról beszél. Ráter ezután a telefon hibáira. A kereskedelemügyi költségvetést részleteiben is elfogadja.

A posta- és táviráda tételénél Nessi Pál a magyar királyi posta intézményét kritizálja. Rámutat arra, hogy a postai törvénynek még ma is az 1860-ban kiadott császári pátens az alapja, ami nemcsak közjogi értelem, de tekintettel a viszonyok fejlődésére, anachronizmus is. A levelező-lapok és postautalványok megdrágítását helyteleníti. Nem nyereségre kell dolgoznia az államnak, hanem az adófizető polgárok érdekeit kell védenie. Nem fogadja el a költségvetést.

Buzáth Ferenc a posta- és vasuti csomagszállítás lassuságáról beszél. Gyakran olyan rendetlen-ség is fordul elő, hogy megérkezik a csomag, de a szállítólevél nem — vagy megfordítva. A levelek kézbesítése is gyakran késedelmes. Kéri a kereskedelemügyi minisztert, intézkedjék ezeknek a visszásság állapotoknak a javítására. Az alsó postai alkalmazottak, levélhordók számára pótlékot kíván.

Rátkay László: A posta, mint üzlet sokszor visszaéléseket követ el. Így a levélbélyegeket gyakran változtatják és a becseselési terminust olyan rövidre szabják, hogy a közönség károsodik. Méltánytalan dolog az is, hogy a szegény ember csomagjában — mert a jobbmodu ismeri a tilalmat — talált levelet szigorúan megbírságotják. A postabélyegekre nézve követeli, hogy az újakon legyen rajta az, hogy „Magyarország.”

Madarász József pártolja Rátkay javaslatát.

A tételt elfogadják.

A hajózás tételénél Baross János a csatornák dolgaról beszél, mint amiknek a kiépítése még nagyon távol van. A kérdés dűlőre jutásának az is kerékkötője, hogy vizeink közigazgatásilag két tárca hatáskörébe tartoznak: hajózás tekintetében a kereskedelmi, egyéb tekintetben a földmívelésügyi kormány alá. A Duna-Tiszaközi csatornát magánvállalkozás után, — állami kamabiztosítás mellett — gondolja kiépíthetni. Állítja, hogy a Duna-Tisza folyása (északról délnek) homiokegyenest ellenkezik közigazgatási érdekekkel, mert ránk nézve sokkal előnyösebb hidrográfiai helyzet volna az, ha Nyugat felé folyó vizeink volnának. A Duna-Tiszaközére és Magyarországra nézve létkérdésnek tartja a csatorna kiépítését, mert akkor ennek a vidéknek a terményei egyenesen jutnának el egész Bajorországig. Irányára nézve a Budapest—Csongrád vonalat elébe helyezi a Budapest—Szegednek. Az öntöző-csatornák jelentőségét ismerteti azután. Ugy véli, hogy az alföldi agrársociálizmusnak is a vidék közigazgatási helyzete az oka, amit eloszlata a csatorna kiépítése. A tételt elfogadják.

Major Ferenc: Tagadja, hogy az ország hidrográfiai helyzete kedvezőtlen volna. Nem az a föladata közigazgatásunknak, hogy az ország nyersterményeit Nyugatra liferálja, hanem hogy hazai ipart teremtve, ipari termékeit vigye Keletre és ennek megfelelő vizeink folyása. Az eskütéri hid kérdését is belevonja beszédébe és figyelmezteti a kereskedelmi minisztert, hogy ott baj lesz, ha a teherpróbát a demontírozás után ejtik csak meg.

Horváthy Nándor kereskedelmi miniszter: Ismerteti az eskütéri hid dolgában szükségesség vált intézkedéseket, megígéri, hogy mihielyt beérkeznek hozzá a kiküldött szakértők jelentései, azokat haldéktalanul közzéni fogja. Az eddigiek szerint máris bizonyos, hogy valami nagyobb szabású javításra vagy pótlásra nem lesz szükség.

László György a Duna—Tisza-csatorna építését teszi szóvá, csak hogy annak kiegészítését nem Csongrád felé, hanem Szeged felé ghajtja. Hegedűs Sándor minisztersége alatt rendkívül fontosnak ismerte el a kérdést, amelylyel már a társadalom is foglalkozott.

kek németül tanuljanak. Két felvidéki kerületben a tót nyelv hozatott be a közigazgatás, a törvénytevések közegétél.

A boltoimerek cégfeliratait át kellett változtatni németre. A postán csak németül címzett levelek fogadtattak el. A fővárosi utcák német elnevezéseket kaptak. De még a vidéki városok neveit is németre fordították s az adoma szerint lett Kardszaghól Schwertgeruch, Püspök-Ladányból Bischofstruhe.

A magyar ügyvédeket megfosztották diplomáiktól s eltiltották az önálló ügyvédi gyakorlattól, kényszeríték osztrák irodafőnökök alatt segédképpen szolgálni.

A zsidókkal fizettettek két millió forint bírságot, büntetésül a magyar szabadságharoban részvevőükért.

Behozták a stempilt; minden okiratot bélyeggel kellett ellátni, hogy érvényes legyen, s aki nem helyesen találta ki az illetéket, annak fejére zudult a Befunda.

Felállították a trafikot; az államé lett a dohány. Szüzdohányt szini csak titokban szabad; természetni csak magas proteció mellett, kormány engedélyével, finánc felügyeletével lehet. „Jaj már te néked, nagypapájú, kevés dohányu magyar nemzetnek!” A borodat, pálinkákat az accisa terheli.

A magyar viseletet is megrendszabályozták. Kiriattik, milyen széles szalagot szabad a kalap mellett viselni, mennyire szabad annak a karimánul fityegni, veres pántlikának nem szabad lenni, tollat nem szabad mellette viselni. Magyar nemzeti színnek nem lehet a viseleten egyesülni: zöld kalap, veres mellény, fehér lobogós ing egyenes ut a börtönbe.

(Folytatása következik.)

A nemzetközi tárlat.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Yartín.

Azt kérdezzük az illetékes köröktől: nem lenne-e jó a nemzetközi tárlat reformját fölvetni? Előbb-utóbb ugys eljön ennek az ideje, de már akkor vaskényszerrel fog előállani. Társadalmi és szellemi életünk fejlődik, művészetünk s ezzel ízlésünk gyarapodik s a tárlati helyiségek évről-évre szűkebbek lesznek. Azután mind hatalmasabb a nemzeti elszigetelődés áramlata, mind öntudatosabb az ösztönzerű védelem az amugy is nagy arányokban terjedő általános nivellálódás, a generális kozmopolita szűkeségben és karakternélküliségben való elmerülés ellen.

Ez már nem is a művészet részletes kérdése, ez a faji önállóságnak, a faji jelleg megővésének, a faji védelemnek a mélyreható ügye. Mert öntudatlan faji védelem az, mikor műparunkat, archi-

tekturánkat, képzőművészetünket és zenénket magyaros jellegűvé akarjuk tenni.

Igaz, a magyar művészetre nagyon hasznos, ha időnként érintkezésbe lép a külfölddel, ha a magyar művészeknek alkalom nyílik a tanulásra és összehasonlításra. Hasznos arra a közönségre is, mely nem mehet külföldre, de amelynek mégis változatosabb szellemi táplálék kell. De ez az érintkezés ne történjék meg minden esztendőben, mert ugys kicsinyes eredményű lesz. Az lesz pedig azért, mert nekünk nincsenek akkora di-jaink s akkora anyagi eszközünk, hogy a legnevesebb külföldieket ideésgessük.

Ha nem akarjuk egyelőre teljesen megszüntetni a nemzetközi tárlatokat, akkor legalább teremtsünk átmenetet, melynek igazán itt az ideje. Nemzetközi tárlatot csak minden 4—5 évben tartassunk, de akkor nagyobb arányban és több díjjal, aminek nem muszáj éppen aranyéremnek lenni, mert lehet az sivar bankó is. Csak annyit legyen, hogy a nagynevű külföldi művészek is érdemesnek tartásuk versenyen érjék. Az ily ritkán előforduló nemzetközi tárlatok nagyobb művészi események és ünnepek lennének az eddigiéknél. Nem ugyan akkorák, mint például Münchenben, hol a nagy tárlat megnyitása napján föl van lobogozva az egész város, föl vannak dicszítve a — kaszárnnyák, udvari ebédet ad a princergens és szabad kimenője van minden bajor bakának; de mégis csak nagyobb fényvel megnyitható ünnepély lenne, s a nagyközönségre való hatása megnyilatkoznék a közönségnek a tárlat iránt való nagyobb érdeklődésében is.

UJ IDŐK.

Herczeg Ferenc lapja valóságos album-füzetten indult meg az uj negyedben. Közleményeinek a gazdagsága, képeinek a szépsége révén a legnagyobb külföldi képes lapokkal kiállja a versenyt. Januárban pompás, nagyméretű, keretbe való két szines képet ad teljesen díjtalanul előfizetőinek. A magyar háznak magyar művészi disze lesz ez a gyönyörű reprodukció. Az Uj Idők előfizetési ára negyedévre 4 korona. Előfizethetni postautalványon a kiadóhivatalnál Budapesten, Andrásy-ut 10. — Mutatványszámot kérésre szivesen küldünk.

Felolvasások tartattak s legutóbb Hieronymi foglalkozott vele egy felolvasásában. A csatorna építésének alapelveiben különböznek a szakértők, de abban mindenki egyetért, hogy a Felső-Dunának az Alsó-Tiszával való összeköttetése elsősorú nemzetgazdasági feladat. Százezrekre megy azon holdak száma, amelyeket a csatorna kiépítésével visszaadnánk a földművelésnek s valóban az agrárszocializmust sem lehetne könnyebben megszűntetni, mint e kérdés megoldásával. Osztosik Baross János felolvasásában, hogy a csatornáknak hármas feladatát kell teljesíteniük, de azt is állítja, hogy a jó hajózás első feltétele a gazdasági érdekek előmozdítása. Akik a hajózást tekintik első szempontnak, azok a Duna-Tisza-csatornát Csongrád-Szeged irányban óhajtják. Leghelyesebb volna a Budapest-Szeged csatornaösszeköttetés, mert ez, tekintve a Tisza hajózási feladatának problémáit voltát, legjobban elősegítene a kitűzött célt. A Duna és Tisza közötti nyárság feltétele a csatorna kiépítése. De azért a csatorna kiépítésével nincs meg az egész csatorna-rendszer. Ennek teljes megoldását csak a rendszerrel való összeköttetés lehet elérni. Nagyfőntessége a Baja-Bátaszéki hid kiépítése is, mert ez kereskedelmünket Horvátországgal felé könnyítené meg. A tételt elfogadják. (Helyeslés jobbfelől)

Lukács Gyula tengeri-hajózásról beszél. Majd a tengerészeti akadémiát hozza szóba s esodalkozását jejezi ki, hogy oly kevés magyar hallgatója van. A szabadhajózásról törvényjavaslat van a Ház előtt, mi fog ezzel a törvényjavaslattal történni? Tett-e valamit a kormány az iránt, hogy Transvaalban a magyar kereskedelemnek piaca legyen?

Horánszky Nándor kereskedelmi miniszter: A szabadhajózás segélyezésére 500.000 korona van felvéve. Ez az összeg abban a feltevésben vetettet fel, hogy a szabadhajózásról szóló törvényjavaslat addig, míg a költségvetés törvényével válik, meg is lesz alkotva és így az a többlet erre a célra van szánva. Mintán azonban ez a törvényjavaslat még keresztül nem ment, arra kérés a t. Ház, a méltótlanság ezt az összeget megszavazni azzal a feltétellel, hogy a költségvetési törvényben intézkedés történjék arra nézve, hogy abban az esetben, ha ez a törvény addig meg nem alkotatik, aránylag használtassék fel csak ez az összeg. Ez nem példamutató, a múlt alkalommal is előfordult és azt hiszem, hogy magában a költségvetési törvényben erről külön lehet gondoskodni. Ami magát a szabadhajózást illeti, én a magam részéről a törvényjavaslatot iennartom, de jelzem már most, hogy a bizottságban magam fogok lényegesebb módosításokat proponálni. (Helyeslés.) Azt gondolom, hogy visszavonás nem szükséges, a módosítás megtörténhet a bizottságban, mert hiszen egyre megy akár visszavonom és úgy módosítom, akár a módosítást a bizottságban teszem meg. Én igyekezni fogok, hogy ez a javaslat mielőbb tárgyalassék és akkor lesz ideje, hogy ezzel foglalkozunk. Ami a suezai csatornára vonatkozó magassabb összeget illeti, azt hiszem, hogy ez nem porhintés, mert hiszen mára, mint a suezai csatorna céljaira fel nem használható. Az indoklásban felhozott az a körülmény, hogy nem lehetséges, hogy Magyarország a transvaali közgazdasági mozgalomban valamiképpen participáljon. Erre néve én leszek az első, ha valami alkalom kínálkozik, hogy ezen igyekezetet elősegítem. Előíttem még oly kezdeményezés nincs, de meg fogom próbálni, ha ez irányban valami kezdeményezni lehet. (Helyeslés.) A tételt elfogadják.

Nessi Pál a balatoni hajózás tételénél panaszokodik,

Addig azonban, míg ez a szerény utópiának teljesül, nézzünk utána annak, amiből élünk.

I.

A vendégjog révén a külföldieké az elsőség, s ebben is Khnopffé, kinek különös alkotási legelőször ötlenek szembe, mert velük kezdődik a tárlat sorozata. Akik a müncheni nemzetközi tárlatokat járták, azok előtt nem ismeretlen ez a furesa művész, de hozzánk nem igen szokott el látogatni. A szimbolikus álmoknak ez az álmódója maga is Álomképeknek nevezi három legelső (1., 2., 3. számú) miniatűr színes rajzát, melyek egyike (Bécsi emlék) egy szőke szépséget ábrázol, teljesen Palma Vecchio főlfogásában s beállításában; a második egy alvó Meduza (aszonyfeji keselyű), a harmadik pedig az újjászülető Vénusz zagyva látománya: egy halálfeji, tiasz szfinkshez támaszkodó stilizált aktu néber, mindenféle ó-egyiptomi akcesszóriákkal. A szemlélőnek megáll az esze e képek előtt s ha őszinte akar lenni, be kell vallania, hogy nem értette az agya ez alkotások értelmének a fölfogására. Próbálkoztunk ezt a három kis képet megmagyarázni azzal, hogy utolsó elkésett hullámcsopagg az értelmességig fajult szimbolizmusnak. Megmagyarázni a mult századvég idegességével, mely mindenben valami furesa jelentőséget sejtett, titokzatos túlvilági erőket neszelt, mely belenyul a földi emberek életébe s nem enged meg, hogy bekéssen végezzék el földi dolgaikat. Megmagyarázni a tömjén-füstös, kolostori hangulattal, mely amely szép virágokat hajított Anatole France, Maeterlinck, Pekár és Malonyay ezüstlegendáiban s egyé-

hogy a balatoni hajózás évről-évre alább száll. Azt hiszi, hogy a hajózási társulatot nem támogatja eléggé az állam s ez a kufiorrasa az összes bajoknak.

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Ez a kérdés most sürögőssé vált, amennyiben itt van a tavaszi hajózás kezdete és egy vagy más irányban mindenesetre meg kell a kérdést oldani. Ebből a szempontból már most jelentem, hogy mára, vagy holnapra tanácskozás van egybevitte a folyam-és tengerhajózási vonatkozást együttesen, hogy valamely megoldás kerestetessék és az eddig fenforgott viszonyokban lehetőleg változás ne álljon be. Hogy lesz-e valamely eredménye ennek a tanácskozásnak, ma még nem tudom, de nálam meg van a legjobb igyekezet, hogy ez a kérdés alkalmas módon megoldassék. Emnyit van szerencsém ez alkalommal felteni. (Általános helyeslés.)

Ballagi Géza az államvasutak tételénél figyelmebe ajánlja a kereskedelemügyi miniszternek azt a kérést, hogy a nem állami tanúk és tanárok az államvasutakon utazási kedvezményben részesíttessenek. Köznyelvédelmi szempontból rendkívüli nagyjelentőségű a nem állami tanároknak adandó vasuti kedvezmény, mert így azok a tanárok, mint a nemzeti kultura munkásai, a kulturális központokkal állandó érintkezést tarthatnak fenn a gyakoribb utazás által tapasztalataikat is bővíthetik. Pénzügyi szempontból pedig egyáltalában nem aggályos a dolog, mert kedvezménytelenül csak többet fognak utazni és ez által az államvasutak jövedelme is csak szaporodni fog. Csak az az egyetlen aggodalom merült fel, hogy ha a nem állami tanároknak ez a kérése teljesíttetik, hasonló igényekkel előállhat majd az a 21.000 néptantú is, — a szám tehát elég tekintélyes — aki fel van véve az állami nyugdíj-intézetben. Ennek az aggodalomnak nincs semmi alapja, mert hiszen azoknak a szegény néptanítóknak nem vasuti kedvezményre van szükségük, hanem igenis szükségük van első sorban és mindenekelőtt állásukhoz illő, tisztességes fizetésre. De még ha ilyen igényekkel lépelnének is és ha ez igényük kielégítenék is, azt sem tartaná valami nagy szerencsétlenségnek és veszedelmnek. Mert legalább az az egyszerű falusi tanító is mind megnézné egyszer Budapestet.

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Csak igen rövid nyilatkozatot kívánok tenni azon óhajításra vonatkozólag, amelyet Ballagi t képviselő-társam felhozott. A szabadjegyeknek, a kedvezményes jegyeknek kérdése hátártalan arányokat ütött. (Igaz!) Ugy van! a néppártot és a szélsőbaloldalon. A t. Háznak nincs jogalma róla, hogy akár a szabadjegyek száma, akár az az összeg, amelyet ez minimális számúval is képviselhet, mily rendkívüli nagy. Én a méltányos kívánságok elől elzárkózni nem akarok, semmiféle kulturális intézménnyel, különösen a sajtóval szemben mostoha eljárás a magam részéről nem kontemplálok, de ami sok, az sok. Itt valami rendet kell csinálni (Élénk helyeslés.), mert itt az államnak nagy pénzügyi érdekéről van szó. (Ugy van!) Ha valamiképpen gátat nem vetünk a mai állapotnak, akkor ez tovább így harapózni és maholnap pénzért Magyarországon utazni senki sem fog. (Ugy van!) Szándékom tehát valami alakban módját ejteni annak, hogy ez a dolog végleg szabályozassék, hogy egy normatívum létesíttessék, amelyen túlnemni semmi körülmény között szabad ne legyen. (Helyeslés.) Ez alkalommal erre a konkrét dologra nézve csak azt vagyok bátor kijelenteni, hogy ebben az évben meg fogom találni valamely módját annak, hogy ez a speciális kívánság

addig is, míg a rendezés bekövetkezik, valami módon kielégülést nyerjen. (Helyeslés a jobboldalon.)

Boda Vilmos a Baja-Bátaszéki dunai hid kiépítését sürgeti s a dunántúli helyiérdektől vasutak mizériáit panaszokodik.

Vaszonyi Vilmos a vasuti tisztviselők és al-tisztek fizetésjavaslati mozgalomáról beszél. (Beszédét lapunk más helyén közöljük.)

Nessi Pál a miatt panaszokodik, hogy a vasuti tisztviselőket a vasuti tisztviselők takarékc-és fogyasztási szövetkezete valósággal belekergeti az adósságszínálásba.

László Mihály két dolagra hívja fel a miniszter figyelmét. Az egyik a székeley kőrusvutak kiépítése, amelyet az 1895. VII. t.-oikk állapított meg. A miniszter egy székeley küldöttséget fogadott, amelynek megígérte a székeley kőrusvutak kiépítését. Ez alkalommal azonban nem történt említés arról, vajjon a miniszter tovább akarja-e vinni a segesvár-székeleyudvarhelyi vonalat? Az udvarhelyi vonal ugyanis zsák-utóba ágazik és mint ilyen, sem a székeley nagyváros, sem Udvarhelyvármegye, sem a székeleyi érdekeinek nem felel meg. Nagyon sürgős, hogy ez a vonal tovább vitessék Csikvármegye felé. A másik dolog vonatkozik a balatonparti vasut kiépítésére. Mert a Balaton mellékét épp úgy elfelejtették, mint a Székelyföldet. Végül a miniszter figyelmebe ajánlja a balatoni hajózási társaságot, még pedig azért, mert e társaság a legnagyobb nyomorúságban tengődik.

Papp Elek kéri a Ház engedelmet ahhoz, hogy beszédét ne ma mondja el.

Előnk a tárgyalás folytatását az idő előrehaladott volta miatt a Ház hozzájárulásával elhalasztja.

Széll Kálmán miniszterelnök betérjesztí a tavalyi év IV. negyedében előfordult tulkiadásokról szóló jelentését.

Kiadják a zárszámadási bizottságnak.

(Az interpellációk.)

Következnek az interpellációk.

Malatinzsky György a következő interpellációt intézi a miniszterelnökhöz: 1. Van-e tudomása a miniszterelnök urnak azot tervről, hogy a honvédelmi miniszteri palotának a budavári Szentgyörgy-ter rendezése alkalomból szükségesé válandó átalakítása s a miniszterelnöki palotának tervvelé felépítése folytán a honvédelmi minisztérium palotája átengedtetnék, az u. n. k. und k. Corpskommando hivatalos helyiségeinek céljaira, minek folytatás után hiba követnének el, hogy bár külön államiságunk ugy sine, eléggé kidomborítva semmi téren s arról a külföldinek tudomást nem alkalma alig van, Ausztriával erősen közös viszonyukat tünteti első pillanatra szemébe k. und k. főkirályán ezen terv az idegenek, éppen a magyar király palotájának átellenében. 2. Ha nincs tudomása, szándékoznak-e ezen tervről tudomást szerezni s az ezen terv folytatás fölmerült aggodalmakat eloslatni és az ezáltal minden magyar ember érzelmeit elkövetendő sérelmet elhárítani.

Okolicsányi László a következő interpellációt intézi a kereskedelmi miniszterhez: 1. Van-e tudomása a miniszter urnak arról, hogy a kassa-oderbergi vasutak magyarországi főgazgatósága 10 vagon repterrel szállítástára pályázatot hirdetett a Budapesti Közútonban s a beérkezett ajánlatok közül nem a legjobb pályázatot tévő magyar iparvállalatnak, a Magyar Olajipar-Részvénytársaságnak ajánlata, hanem ennek mellőzésével a Vereinigte Breslauer Oelabriken (Filomé Oderberg), tehát egy külföldi vállalatnak métermásánkat két koronával drágább ajánlata

ködésű korszaknak. Nem értjük a 4. számú képét sem, pedig ez már nem álm, hanem „Elszigeteltetés”. Van azután három más képe, „természet után”, de az álmolátás utókaccenjammerje ezeken is meglátszik.

Zuloaga ... a nagy Zuloaga, Az Ignacio, mely névre annyit rengeteg sok hispanúst keresztelnek boldog emlékeztető Loyolai Ignác óta, ki szintén egyik büszkesége volt a szerencsés Spanyolországnak. Akik még nem láttak más Zuloagaikat a most kiállítottakon kívül, azok nagyot fognak csalódní, kivéve a szenitivit lelküket, akikben egy szép szónak már a zenéje is nagy hangulatokat kelt. Burána, a szibíriai hóvihar csak rettenetes lehet. A tajfun lehet-e más, mint borzalmas? A Seahara név maga egy vörössébarna, számos borzadály. Es Zuloaga ... de kérem: Zuloaga! Lehet-e más, mint feketevértü Meñisztója a spanyol művészetnek, kinek szeméi előtt vörös foltok vonulnak el, ki úgy kezeli az esetet, mint az ördög az olajkavaró kanalat? Van benne valami e — megvalljuk — nagyon önkényes jellemzésből, mert színvak-e a más színek iránt, vagy előszeretettel viseltek a téglavörös tárgykat iránt, de van valami kegyetlenül ridog az ő vörhenyes tónusában. Föltétlen csodálat illeti meg a kompozíció zsenialitását, de közeli modora hidegen hagy, nemkülönbön hidegen hagyunk a tárgyal. Ö persze nem tehet arról, hogy a spanyol népet s így a művészet is Don Quijote és a toreadorok kultuszában olvad föl. Csak legalább ne lennének ezek a léha arcu toreadorok oly esunya, karakternélküli legények és ne játszana a bikaviadal oly fontos

Angol ruhabérleti osztályunkat. Az előkelő uri közönség figyelmébe ajánljuk a modernkori minden kívánalmának megfelelő és célszerű Altalanosan elismert elegáns szabás és remak kidolgozás. Nagy raktár tisztán angol és skót különlegességekben. Képeket előtűt teljes prospektust és mintákat kívánatra bérmentve küldünk. Mértékű bármely öltöny elegendő. **SCHNELLER és KOZMA, VII. kerület, Royal-szálló.**

nyerte el a szállítást? 2. Ha van erről tudása, vagy ha erről tudást szerez a kereskedelmi miniszter ur, miképpen tartja összegegyeztethetőnek a kassa-oderbergi vasút főigazgatóságának ezen eljárását azon — a kormány által sokat hangoztatott — közgazdasági politikával, amely a magyar iparnak s különösen a mezőgazdasági terményeket feldolgozó hazai iparnak támogatását és fellendítését tűzte ki céljául? 3. Szándékozik-e a miniszter ur intézkedni, hogy a jövőben magyar iparvállalatok ilyen sérelmes mellőzéseket — különösen az államtól kiváltásokat élvező vállalatok részéről — ne szenvedjenek, sőt inkább, hogy a házi vállalatok ily pályázatoknál előnyben részesüljenek.

Rátkay László a következő interpellációt intézi a kereskedelmi miniszterhez: 1. Van-e tudása a miniszter annak arról, hogy a villamos vasutak kooszevezetői nincsenek kellően begyakorolva, a kocsi utasokkal tulzsutolva lesz, sokszor meg nem engedett gyorsasággal jár és ez okból gyakoriak az elmozdulások? 2. Hajlandó-e intézkedni a belügyminiszterrel egyetértőleg az iránt, hogy a villamos kocsik csak mentőőrszülékek ellátva közlekedhessenek? 3. Hajlandó-e az igazságügyminiszterrel egyetértőleg törvényjavaslatot nyújtani be a törvényhozás elé, mely törvényjavaslat a villamos vasutak által okozott baleseteknél a kártérítési kötelezettségről gondoskodik?

Az interpellációkat kiadja az illető minisztereknek.

Hétlőn a Ház korábbi megállapodása értelmében a konverzió-javaslatot tárgyalják.

BELFÖLD.

A konverzió-javaslat. Az országgyűlési szabadványról ma esti fél 8 órakor báró Podmaniczky Frigyes elnöklété alatt értekezletet tartott, amely első tárgya a konverzióról szóló törvényjavaslat tárgyalása volt.

Neményi Ambrus előadó beható indokolással elfogadásra ajánlotta a törvényjavaslatot.

Molecz Dani azt a kérdést intézi a pénzügyminiszterhez, vajon nem volna-e lehetséges a közjogi jogviszonyokat is abban a kedvezményben részesíteni, amiben a javaslat a közszéket részesíti, amelyeknél az eddigi 4½ százalékos kamatozást régebbi kötvényeik után ezután is biztosítja.

Lukács László pénzügyminiszter ezt az óhaját teljesíthetőnek nem tartja, mert annak elfogadásával a konverzió igen labilis alapra helyezkednék, amelyen megállani bajos volna. A vagyontól elszakadni nem lehet. Ha például az iskolai alapoknak a nagyobb kamatozást megadnák, minő joggal vonhatnák meg akkor a kedvezményt az árvagyontól? A városoknak a kedvezmény megadandó, mert ha ezek a konverzió helyett a jövedelmükben rövidséget szenvednének, a hiányt pótdó vagy állami szubvenciók után kellene pótolni. Mindezek alapján kéri a javaslatot változatlan elfogadását.

A pénzügyminiszter felvilágosításai után a javaslatot ugy általában, mint részleteiben elfogadták, majd **Hegedűs** Loránt előadásában elfogadták az 1898: IV. t.-o. 14. szakaszának módosításáról szóló törvényjavaslatot és a Sopron városának adandó adómentességről szóló jelentést, a mivel az értekezlet véget ért.

szerepet még a művészek életében is. A tárgy megválasztása (nem mindig) és a színezés (ez mindig) erősen ellensúlyozza Zuloaga nagyságát, mely a kompozícióban és az esetnek néha bámulatosan egyszerű kezelésében nyilvánul. A nemes, igazán művészi kompozíciók egyik remeke 21. számú műve, „Hullámjáték” az Andrásy-utáni Műcsarnokban volt kiállítva 10–12 évvel ezelőtt és 10–12 ezer forintért kapható lett volna. Most persze tízszer annyit ér s a müncheni Pynakotheka egyik kincse.

Firle Walther, **Desvallières**, **Kuehl**, **Palmié** sokkal ismeretesebb művészek közönségünk előtt, semhogy bővebben kelljen velük foglalkoznunk. Újat ugy sem mondhatnánk róluk. Firle a delfi árvaházi jelenetek nivóját aligha éri el többé s most a való emberi élet ábrázolása helyett a bibliai kőkőkők s tryptichonokban akarja elmondani pietisztikus tárgyait. Kuehlnak sem ezek a legjobb dolgai s végre Palmié, ki egy idő óta oly gyakori vendégünk, nem kell külön bemutatnunk. Hangulatos, mint mindig, tárgyai romantikusak, az alkotást nosztalgijából valók s egész kezelésén végigömlik valami elegáns ildomosság. Nagyon népszerű, de nem nagyon erős legény.

Bosnyák tábori vadászszázalój. Bécsből táviratozza tudósítónk, hogy még az idén, október 1-jén akként fogják szervezni a bosznia-hercegovinai 4. gyalogezredet, hogy egy-egy százalój 17 századból fog állani. Ennek az átalakításnak az a célja, hogy a fős századokból a jövő év októberében megalakítsanak egy bosznia-hercegovinai tábori vadászszázalóját.

Politikai mozaik.

Budapest, április 5.

Aki valaha járt odafenn, az északkeleti Kárpátok alján, bizonyára hozott magával a sok erős impresszió között egyet, amely felejthetetlen marad minden, valamennyire fogékony magyar lélekben. A nyomorgó hegyvidéki nép között járva, elszoruló szívvel látjuk a sanyarúságnak azt a mértékét, amelyről nem lehet fogalma a jól épített kőházban lakó városi embernek. Ez a hely, ahol mindenki megtanul könnyezni. Es mégsem ez a legerősebb impresszió ott, a nyomornak klasszikus hazájában. Erősebb ennél is az a másik, amely fölemel; amely kiolthatatlanul védődik lelünkbe, látva és érezve ennek a szerencsétlen, sokáig elhagyott, csendes fajnak áhítatos ragaszkodását a magyar hazához. Egy tömegben élve, a magyar nyelvet nem beszélve, nem is értve, a magyar állam segítő kezét jó sokáig nem is érezve, váltig hű marad a magyarsághoz az északkeleti Kárpátok kisorozó népe. Vasárnapon piros Rákóczy-nadrágot vesz föl az, akinek nadrágra telik, — mert sajna, nem telik mindegyiknek — de mindegyik hűségesen emlékebe véste, hogy a dédapja valamikor a Rákóczy jobbágya volt.

Az öregje még nem tud magyarul, a fiatalja már beszél valamelyest, mert magyarul tanítanak ma már minden iskolájukban. E sorok írója halotta egyszer, mikor három falu iskolás gyermekei együtt énekelték a *Szózatot*. Az öregek levett kalappal hallgatták és megilletődve morgogták a végén:

— Eljen!

De nemesak díszes, színpadias felvonulásokon, hanem elvegyülve a nép között, megérténi igyekezve az ő együgyű érzéseiket, meghallgatva ügyes-bajos dolgaikat: közelről is igyekeztünk belelátni az ő primitív lelkükbe. Az ijesztően nagy szenvedések között csodálatos és megható nagyságban bontakozott ki előttünk a rutének hűsége az ő mostoha hazájuk iránt.

Es mikor kerestük a magyarázatát ennek a csodás nagy hűségnek, rájöttünk a nyitjára hamarosan. A magyarságnak fanatikus apostolai élnek ott apostoli szegénységben: a papok és tanítók. Ezek az egyszerű, nemes, lelkes hazafiak tartották a magyar lelket abban az elfelejtett inséges népben. Szegények, kopottak ők maguk is; szegények, jők, alázatosak és törhetetlenül magyarok. Ennek a rajongó csapatnak hősi munkája szentelte meg másodsor az a földet, amely először rengett meg Árpád hadainak nehéz léptei alatt. A honfoglaló harcosok vére után a honfoglaló papok és tanítók verejtéke.

Es egyszer csak olyasmint kezdtek beszélni, hogy ezek között az új honfoglalók között akadtak hűtlenek. Es hogy éppen akkor, mikor már a magyar állam észrevette az ő nyomorgó hű fiait és ezek is kezdtek észrevenni, hogy évszázados hűségük, becsületes szeretetük nem maradt viszonzatlan. Amíg ki voltak dobva, kész martalékkal a szomszédságukban dagadozó szláv tengernek, addig állottak erősen. Hogyan, hát most tántorodtak meg, mikor szerető kéz nyúlt feléjük, megmenteni őket az éhség gyötrelmeitől és a hatalmas szomszéd csábításaitól? Álmélkodva hallottuk, hogy a kikben azelőtt csak egy nemzeti öntudat élt: az, hogy ők magyarok, most kezdik egy idő óta oroszoknak érezni magukat; kezdenek bekívánczni abba a hatalmas tengerbe, eltűnő cseppnek, piciny fodrocának.

Álmélkodva és hitetlenül hallgattuk ezeket a beszédeket. Am egyre jöttek újabb hírek, újabb bizonyítékok. *A munkácsi* egyházegyege papjainak *Szent Bazil-társaság* név alatt volt egy irodalmi és kulturális célú egyesületük. Ebbe az egyesületbe felszékelték be magukat a pánszláv tendenciák, a néppárti áramlatokkal párhuzamosan. Az irodalmi és kulturális cél kezdett mindinkább csak köpö-

nyeg lenni a valóságos cél: a nemzetiségi és felekezeti izgatás fölött.

A sok rossz hír után ma végre jó hírt kaptunk a Szent Bazil-társaságról: azt, hogy *feloszlott*. Ezzel az utolsó cselekedetével hiteles tanúságot tett bűnéiről, de egyuttal nyomban expialta is. Ugy értesülünk, hogy a feloszlásban döntő része van *Firczak* Gyula püspöknek, ennek az erős hazafias érzésű, lelkes, nemes főpápnak. Bizony sok lehetett a rovásán az immár megboldogult egyesületnek, hogy magára tudta haragítani ezt a nagyon jó embert, ezt a galamblelkű, kegyes főpásztort, akinek semmi sem eshetett olyan rosszul, mint hogy *erélyesnek* kellett lennie. Hogy mikor kellett, akkor erélyes tudott lenni, ezzel megint gyarapította egy levéllel azt a koszort, amely olyan szépen illik az ő szép fehér fejére.

A sokféle nemzetiség között, amely ebben a hazában él, kettő volt eddig, amelyet sohasem kellett számbavenni, ha a nemzetiségi politika feladatairól volt szó. A ruténeknek kívül a jó, becsületes bánsági svábok és szépesi testvéreik azok, akikről sohasem gondolta senki, hogy témái lehetnek a nemzetiségi politikának. A derék, dolgozó, intelligens *cipszerek*ről tudva van, hogy a lelkük mélyéig erős magyarok. A bánsági sváb nemkülönbön kitűnő elem. Nagyon vallásos, de nem türelmetlen, konzervatív hajlandósága lévén, ragaszkodik a németiséghez, — bator a fiatalja nagyon könnyen és szépen tanul magyarul — de érzésében lojális, becsületes magyar alattvaló. *Nemzetiségi* sváb politika az abszurdumok világába való. Van kormánypárti sváb, néppárti sváb, sőt — ami meglepő talán — még függetlenségi is akad a csendesvéru náción között. Nemrégiben esett meg például, hogy a *rigyciai* választásnál, amikor *Plósz* miniszternek szélsőbéli ellenjelöltje is akadt, egy egész sváb falu vonult be leszavazni a miniszter ellen. Zászlaira ezt a humoros felírást festették:

Los von Oesterreich!

Van hát sváb mindenféle párti, csak éppen nemzetiségi párti nem volt eddig soha.

Most azt halljuk, hogy ezt a becsületes, jámbor, hazafias népet is kezdik behálózni a pángermanizmus apostolai. Nem vérmes sovinitás fantáziája szolgáltatja nekünk ezeket a riasztó híreket, hanem nagyon komoly, nagyon higgadt politikusoknak, nagyon megbízható szemű embereknek közvetlen tapasztalása. Arról szólnak ezek a mi nagyon komoly értesüléseink, hogy rendszeresen folyik odalenn a Bánságban az *alldéutsch* propaganda, szóval és írásban. *Szent-Hubertól* tudatják egyebek közt velünk, hogy ezernyi példányban jár a németországi alldéutsch szövetségnek egyik legharciasabb lapja, a *Dresdener Neueste Nachrichten*. Ez a község egyik központja az izgatásnak. Onnan és a környékről intézi egy pár igen agilis izgató a bűnös aknamunkát. Az élükön valami *Leblanc* nevű jegyző áll. Ingyen osztogatnak magyarfaló lapokat és egyéb nyomtatványokat. Igy minden házába jár a *Gross-Kikindaer Zeitung*, amelynek szerkesztőjét nemrég mentette föl az izgatás vádjá alól megfoghatatlan nagylelkűségből a szegedi esküdtésék; ingyen küldözgetik továbbá a szebeni és brassói zöldsézsász lapokat is. Tudnivaló ugyanis, hogy az agitációban igen tevékenyen működnek közre az erdélyi zöldsézsászok ügynökei, akik között akad egy-egy inkognitó utazó országgyűlési képviselő is.

Szomorú, hogy ezeknek a gonosz üzelmeknek ott is van talajuk, ahol senki sem hitte volna. Es hogy nem túlzás az, amit jelentéseink mondanak, az abból is kilálglik, hogy más oldalról ugyanilyen jelentések érkeztek a legmagasabb hivatalos körökbe is.

Amiből viszont azt a reményt merítjük, hogy az izgatások nem fognak fék, és ha kell, megtorlás nélkül maradni. Reméljük, mindenekelőtt, hogy a lázító nyomtatványok importját meg fogja szüntetni a tilalom, amely megvonja tőlük a postai szállítást. Azután reméljük, hogy az a Magyarországra készülő alldéutsch kompánia, amelynek kirándulásáról a minap adtunk hírt, készen fogja találni az államrendőri hatalmát. Végre is *ilyen körülmények* közt

nem lehet a kirándulást egyszerű turista időtöltésnek nézni és meg lehet érteni az ide izgatni jövő németekkel, hogy vannak Magyarországnak jobbnak vidékei is, mint a Bácska és Torontál; vagy ha ezek is szépek, hát nem nekik szépek...

Benne lévén a nemzetiségi politikában, megindulással vegyest aggodalommal száll tekintetünk az aradi román püspök aulája felé, ahol ma hunyia örök álomra szemet a palota ura, Goldis János püspök. Derék főpap és jó hazafi volt teljes életében. Ama kevesek egyike, akik román létükre meggyőződéssel hívei a magyar állam- eszmének. Méltó, hogy felekezeten kívül is meggyászolják a hazafiak.

Am kormányzata sokkal rövidebb volt, semhogy az ő erős, hazafias szelleme urrá lehetett volna az egyházmegegyében. Sőt ellenkezéleg. Az ő püspökségének genezise nagyon is baljóslatu volt és ugyancsak kipróbált, megbízható embernek kellett lennie — amint hogy az is volt —, hogy maga is gyanuba ne keveredjék, láttára azoknak, akik a püspöki trónusra segítették. Mangra Vazul és társai, az egyházmegyében lévő memorandisták voltak Goldis pártjának szövetségesei a püspökválasztásnál. Goldis elfogadta ezt a támogatást, de amint hallatszódott, amazok is elfogadták Goldis programját, amelyet hazafias szellem hatott át. A kötésnek kézzelfogható eredménye eddig az, hogy a megtért Mangrából nagyváradi vikárius lett Goldis helyébe.

Es most következik — egy nagy kérdőjel. Goldisnak nem volt ideje, hogy művét befejezze. Örökségén egyelőre Mangrák osztoznak. Vajjon a megtért Mangrák-e? Ez a nagy kérdőjel.

A püspöki székért való versengésben előreláthatóan ismét az előbbeni két párt fog felvonulni. A volt mérsékelt-párt: Hamsca Agoston és a volt — igazán volt? — tulzók Mangra lobogója alatt. Nem tudjuk, melyik pártban bizzunk kevésbé? Egyelőre csak azt kell kívánnunk, hogy a kormány, mielőtt érvényesíti befolyását a püspökválasztásnál, jól megnézzze, miféle garanciákat kaphat az egyik és a másik féltől. Még szerencse, hogy a két fél közül megbízhatunk — ebben a harmadikban.

A vasutasok ügye a képviselőházban.

Budapest, április 5.

A vasutasok mozgalmát ma Vázsonyi Vilmos szóvá tette a képviselőházban. Hosszabb beszédben világitotta meg a vasuti tisztviselők mozgalmát, kifejtette mindama törekvéseket, amelyek az akciónak tápot adtak. E fejtegetések során ugyanabban a szellemben szolt a vasutasok ügyéről, amelyben e hasábokon a mozgalmat kialakulása alkalmával támogatott. Hangsúlyozta azt az igazságot, amelyet mindannyiszor kiemeltünk, hogy: a vasutasok mozgalma minden tekintetben jogos és csupán kötelemségét teljesíti az állam, ha a közlekedésügy fáradszóró buzgóssága munkásainak tisztas javadalmazásáról gondoskodik. A vasutas szolgálatát a szolgálat: állandó mozgósítás béke idején. A memorandum tárgyalása alkalmával rámutattunk arra, hogy reformálásra szorul a vasutasok fejelemi eljárása, rendszeresítést kíván az előléptetés és a nyugdíj ügye. Ami pedig a sajtóval való érintkezést gátló rendeletet illeti, ez abszolutisztikus intézkedés, amely semmiképp se illeszthető a kormányzat alkotmányos keretében. Horánszky Nándor, aki a közzsabbad- ságok épségben tartása iránt mindig fogékony volt, ezt a rendelkezést, amelynek abszolutisztikus voltát felújította alkalmával is hangsúlyoz- tuk, bizonyára hatályon kívül fogja helyezni. Az új kereskedelemügyi minisztértől várja a vas- utasok érdemes testületé mindama törekvések megvalósítását, amelyeket mértéktartással össze- geztek memorandumunkban. A gazdasági érde- ken kívül fontos nemzeti érdek fűződik a vas- utasok működéséhez. Bizony igaz, amit Vázsonyi mondott: ebben az országban sok helyütt a vasuti sinpár és az őrház valóságos ments-

vára a magyarságnak és erőssége a nemzeti politikának.

Vázsonyi Vilmosnak a vasutasok ügyében tartott képviselőházi beszéde egyébként így hangzik:

Az államvasutak tételénél kizárólag a vasuti tisztviselőket állta a jogosnak tartott mozgalmáról óhajt foglalkozni. A költségvetésben vannak egyes tételek, amelyek már ezen mozgalom visszhangjaként jelent- keznek. Így többek közt megállapítható az az orvos- lás, hogy az álliszék nagyszámu osztálya a negyedik rangfokozat első osztályá helyett a harmadik rang- fokozat első osztályába került. Ez pedig legalább 1867 vasuti alkalmazottnak válik előnyére. Ezenki- vül megállapítható még egy javulás a költőségvetésben. Es ez az, hogy 1035 új munkaeor alkalmaztatott — tisztán véve a munkaeorok alkalmazását — s eite- kintve attól, hogy hol alkalmaztattak djnokok hely- elt véglegesen — azonban ez az 1035 munkaeor csupán csak egy kis töredék, amely azon céliből lett alkalmazva, hogy a vasutasok helyzete javuljon a vasutasok pihenési ideje legyen nagyobb munkaideje pedig kevesebb. A pálya-ügyeletnél 110 napidíjazt állás az amely tisztán ezen célra szolt, az állomási szolgálatnál pedig 235. A vonatkisereti személyzetnél: azonban, amely igen nehéz munkát végez, egyetlen munkaeor sem találunk ezen címen a szaporodásnál. Ami az a'sorrendü és nagyszámu vasuti alkalmazottak érdekében a költségvetésben történt, ez viszhangja a vasutasok mozgalmának: azonban a vasuti tisztvisé- lők, az érteitgét tett továbbá a műegyetemi vagy jogtudori képesítést bíró vasuti tisztviselői tekinté- telen semmi nyoma sincs a költségvetésben annak, hogy e tisztviselői jogos és méltányos kívánatai meghallgatásra találják. Sőt ezzel szemben azt tapas- taltuk a közelmúltban, hogy a tisztviselői mozgal- mának továbbhaladását bizonyos meslerségek erő- szakkal gátolják meg, a tisztviselői gyűlékezési zaba- dságot egyszerűen elkonfiskálják, mi több, eluji- tottak egy régi rendeletet — 1902. január 9-én jelt meg a vasuti hivatalos lapban — amely valóságos egy alkotmányügyi nagy eübe ütökzik, amely rende- letben, t. i. a vasuti tisztviselőket a sa'tóval való közlekedését egyáltalában megtilják. (Mozgás.)

Közudomasu dolog az, hogy a vasuti tisztvisé- lők fizetésének, előléptetésének javítására semmi nem történt. Az állami tisztviselői fizetésrendezése termé- szetesen a vasuti tisztviselőkre nem terjed ki. Kezem- ben van egy táblázat, amely feltünteti azt, hogy mily aránytalan különbség van a katonai szolgálatban alkalmazottak és a vasuti tisztviselői fizetése közt — és a többi tisztviselői közt is. de a vasutasokat azért akarom — és gondolom joggal — páruozamba állítani a katonai alkalmazottakkal, mert a vasutasok békében epp oly ügyelmet kívárok munkakört töte- nek be mint amilyen a katonai szolgálat háboru ide- jén. (Ugy van! Ugy van! a szélsóbatoldalon.) A vasuta- sok tolytonos háboruszkodásban állanak az idővel, a viszontagságokkal és oivan idegös és léleköző foglako- zást iznek hogy — csak igen elismert ideg orvosokra hivatkozom, akik jól tudák azt, hogy a vasuti szolgálat ma aránytalanul nagy számat szolgálatja az ideg beteges- nek és hivatkozom arra a közudomasu dologra hogy a vasuti szolgálat iradimai és nehezégei miatt azt az idöt, amelyben teljes nyugdíjat kaphatnak, a vas- uti tisztviselői közül csak nagyon kevés érneli el.

A legnagyobb sére me a mi vasuti tisztviselőink- nek az, hogy nincsen szolgálati pragmatikájuk. Az előléptetés tekintetében a multikban teljesen ki voltak szolgálatja a protekciói kényének- kedvének. Arra a sa'iszerüségre hívom fel a t. Ház figye met, amely- röl talán a t. képviselői uraknak nincs is tudomasuk, hogy a vasuti szolgálati szabályzatban minden egyes tisztviselőre nézve van egy rovat, amely ezt a kérdést foglalja magában: „Ki a tisztviselő ajánlója.” (Mozgás.) En hihetetlennek tartom azt, mneddég amig a vas- uti tisztviselői memorandumát el nem olvastam és ott óhajtásai közt nem hangoztaták azt, hogy ezt a rovatot, valamint a vállalásra vonatkozó hagyják ki a szolgálati szabályzatból. Megengedhetetlennek tartom, hogy a protekciónak ilyen állami legalizálása megtüressék hogy azt, ki volt valakinek a protek- tora, a szolgálati lajstromba lehessen felvenni. A mi vasuti tisztviselőinknek nincsen szolgálati pragmat- ikájuk, nincsen megauapított várákosási idejük, amint az meg van állapítva a porosz államvasutaknál és meg van állapítva a mi magántársaságunknál a déhvasut- tarsaságnál is. A déli vasut. mint magánvasut elsősr is jobban fizeti tisztviselőit, mint a magyar állam, másodsorban várákosási időt állapít meg tisztviselői szá- mára. Első sorban ki kell hagyni a szolgálati lajstrom- ból azt a rovatot, amely valóságos a korruptciónak a legalizálása. más irányban pedig a tisztviselőink- azt a ogos kívánását, hogy számukra szolgálati pragmatikában várákosási idő állapítassék meg, hogy jogos igényük legyen bizonyos előhaladásra. A tiszt- viselőink ezt a jogos igényét feltüntetni ki kell elé- gíteni. Jogosnak tartom a vasuti tisztviselőinket a fizetéselérésre vonatkozó igényét, jogosnak tartom azon követeléseküket, hogy a protekciónak legalizálása töröllessék, jogosnak tartom azon követeléseiket, hogy legyen igényük arra, hogy várákosási idő állapít- taiván meg, bizonyos idő multával feltlenül elő- lépjenek.

Még egy sérelmök van a vasutasoknak, amely abból áll, hogy az ő előléptetésük nem január hónap- tól datálódik, hanem, amint tudom, rendszeren április hóban történik meg. Ez természetesen sérelmes reánk nézve, mert ezáltal az interkaláris fizetéseléstől el- esnek. Jól tudom, hogy ennek az az indokolása, hogy ezen interkaláris megtakarításból a rendküüli előléptetések költsegei fedeztetnek, legalább részben, de a mai helyzet mellett, legalább az eddig jenn-

állott helyzet mellett, azért tartották ezt a vasuti tisztviselői sérelmesnek, mert a rendküüli előlép- tetésben eppen csak kedvencek és kedveltek részesül- tek és rikább esetekben azok, akik ezen rendküüli előléptetésre tényleg rá is szoltáltak. Kezem közt van t. Ház, egy táblázat, amely kimutatja azt, hogy a mi államvasutunknál az alkalmazottaknak egy pá- lyakömlöterre eső száma, viszonyítva a porosz és az osztrák államvasutakhoz, a legkevesebb. Mit jelent ez t. Ház? Jelenti azt, hogy a mi vasutasaink sok- kal többet dolgoznak mint akár a porosz, akár az osztrák államvasut alkalmazottjai. Ezen táblázat amel- lett kimutatja azt is, hogy ugy az osztrák államvas- utaknál, mint pedig a porosz államvasutaknál a fizetés jobb, mint nálunk; az államnak a nyugdíjalaphoz való hozzájárulása pedig aránytalanul nagyobb, mint nálunk. Ebből tehát az következik, hogy a mi tiszt- viselőink többet dolgoznak, hosszabb ideig dolgoznak, rosszabb fizetéssel és az államnak a nyugdíjalaphoz való csekélyebb hozzájárulása mellett.

A vasuti tisztviselői mozgalma általában tartöz- kodik a túlzott követelésektől, és csakis olyan köve- teléseket állít fel, melyek méltán teljesíthetők. Ilyen követelés a ma divó jegyeimi eljárásnak módosítá- sa. A vasutasok követelik, hogy jegyeimi eljárásuk szabályoztassék és az elmozdítás tekintetében joguk legyen bírói úrumbhoz iorduin. Mert akkor, midőn kenyerikötli iosztatnak meg, ilyen szabálytalan je- gyeimi eljárásnak, letebbvalóinknak, akiknek igazsá- gszereletét ulyan elismerhetjük, de a kik csak referádák után vesznek tudomást a dologról, letebbvalók kénye- kedvének nem lehetnek kiszolgáltata. E pontnál különben fel kívánom hívni a t. kereskedelem- ügyi miniszter ur figyelmét arra, hogy egyáltalában elérkezett már annak az ideje, hogy ami megtörtént több nagy nyugati államban megtörténnék nálunk is, hogy t. i. a vasuti szolgálatban alkalmazottak, általá- ban a forgalmi szakban alkalmazottak, tehát nemcsak az államvasutaknál, hanem bármely más vasutnál, a közüi vasutaknál vagy bármely iorga mi intézmény- nél alkalmazottak tekintetében a törvény szabályozza a munkaidőt, mert ezt megköveteli az emberségnek és a szöbiztonságnak szempontja egyaránt.

Azt hiszem hogy a miniszter ur elődét a moz- galom tekintetében félrevezették. Az a iötevécs, mintha általában lett volna a vasuti tisztviselőink egy rétege, amely állami tisztviselőkhöz nem méltó módon revoltálni akart volna, vagy pedig a sztrájk végső eszközközé akart volna nyulni, — ami küör- ben törvényeinkbe is ütökzik az állami alkalmazot- tak tekintetében — teljesen helytelen és egyáltalában nem jelt meg a tényeknek. A vasuti tisztviselői kérdéstől iogra azzal a komolysággal és nyugalom- mal tárgyalják a maguk ügyét, akarták elővinni moz- galmaikat, amely komolyság és nyugalom méltó áll- ami tisztviselői, állami alkalmazottak mozgalmáé. Epen azért teljesen jogosulatlanoknak és indokolata- lannak tartom azokat a besugásokon és helyte- len besugásokon alapult érösások rendszabályokat, amelyek ezt a mozgalmat szemben a miniszter ur előde alkalmazott. Helye ennek tartom, hogy az állampolgárok egy osztályát egyszerűen megszoftos- ták a gyűlékezési szabadságról, (Igaz! Ugy van! Elnök helyes és a bal- és a szélsóbatoldalon.) és hogy ezt, a mozgalmat lelsőbb utasításra meggátolták további haladásában.

Es tejesen indokolatlannak söt az alkotmány szempontjából egy enesen megengedhetetlen tartom azt a rendeletet, amely 1902. január 9-én jelt meg a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában. Ez a rende- let (Haliujuk! Haliujuk!) felújítja a szolgálati szabály- zatnak egy pontját és ahhoz olyan kommentárokat iliz, amelyek vérázítók, és a mint mondán, nem alapulhatnak másom, mint besugások, gyanustásan, az állami vasuti tisztviselői kar besugason alapuló gyanustásán. Azt mondja az a rendelet t. Ház, hogy (ólvassa): „a sajtóval való öszkekötetés” — méltöz- tassék jól figye mi —, az előlk engedéve és felhatal- mázása nélkül sulys szolgálati vétegeit képez, amely esetleg a legszigorubb büntetéssel torolattik meg.” A legszigorubb büntetés t. i. az elmozdítás. Ezenküüli a kommentárban hozzáfűzi az elnök-igazgató urnak ezen rendelet — akit, közbevetölég monda, a vasuti tiszt- viselői egyáltalában nem tesnek felelössé e rende- letért, mert tudják, hogy a tisztviselői barátia és nálunk is köztiszteletben áll — hogy: kijelentette to- vábba a miniszter az igazgatóknak, hogy amennyi- ven fantebb ismerteltet intenciónak melözését bár- mely oldalról tapasztalná, a jegyeimi vétegek meg- torlásának megállapított alakisaigától eltekinteni volna kénytelen.” Ebben a rendeletben két nagy alkotmányügyi sérelem van. Az egyik az, hogy a sajtóval való öszkekötést pur et simple, egy- általában minden körülírás nélkül tilalmazza. Az 1948-iki sajtótörvény nem tesz kivételt, amidőn megállapítja azt, hogy gondolatait a sajtó után min- denki közhölheti. Elismereim azt, hogy hivatalos titko- kat a tisztviselőnek sem a sajtóval sem egyáltalán senkivel nem szabad közölnie, de erre rendelt nem kell: erre ott van a büntetőörvénykönyv, amely hi- vatalos titkoknak közlését tiltja. Es ha ebben a ren- deletben csak az lett volna, hogy tilos a tisztviselő- nek bármí, ami hivatalos titkot képez, vagy menjünk tovább: bármí, ami a vasuti szolgálatra, a belső szolgálati életre vonatkozik, a sajtóval közölni: egy- szavam sem volna a rendelet e kijelentése ellen. De ez egyszerűen tiltja a sajtóval való öszkekötést; ez a komkedési rendszert honositja meg; ez szemérgy- veszi azt, hogy ki az, aki egy hírlapíróval beszélget; már az is jegyeimi vétség, ha egy hírlapíróval öszke- kötetésben van valaki; ha hírlapíróval kávéházi be- szélgetést folytat bármiféle tárgyról, amely csak laza kapcsolatban van is a vasutal, már ez is a

MOLL SEIDLITZ POR Legjobb fájdalomcsillapító bedörzsölés, csusz, köszvény és egyéb megbűlési bajok- nál. A raktárakban ólommal zárt (plombirt) üvegokban 1 korona 90 fillért kap- ható. **MOLL készítmény kéréndő.** **MOLL-FILE FRANCIA BORSZESZ ES SO** Legjobb fájdalomcsillapító bedörzsölés, csusz, köszvény és egyéb megbűlési bajok- nál. A raktárakban ólommal zárt (plombirt) üvegokban 1 korona 90 fillért kap- ható. **MOLL készítmény kéréndő.**

sajtóval való összekötés. Sőt többet mondok: ezen rendelet alapján még lírai ömlengéseit sem közzölheti valaki újságban, az a tisztviselő szerelmi verseit sem közzölheti ezen rendelet alapján; elnöki engedély nélkül e rendelet értelmében rigmusokban szerelmét valahányszor általában nem szabad. (Mozgás és derűtség a bal- és szélsőoldalon.) De, ha séremses es, akkor még séremsesebbnek, sőt egyenesen hallatlannak kell tartanom azt a kijelentést, hogy a miniszter ur, amennyiben a sajtóval való összekötés bebizonyul, vagyis olyan információk kerülnek be a sajtóba, amelyek fent kellemlenek, jogosítva érzi magát a fegyelmi eljárás alakítását illetően. Mit jelent ez? Azt, hogy a fegyelmi eljárás csak addig áll fenn, míg a miniszter urnak tetszik; ha nem tetszik neki, akkor nem áll fenn. En azt kérde, hogy az állami tisztviselő nagy osztályával, nagy rétegével szemben mi és ki ad jogot bármiféle miniszternek arra, hogy azt a kijelentést tegye, hogy ha valaki bármilyen természetű fegyelmi vétséget fog elkövetni, azt egyszerűen elcsapja, mint a oszedét; meg sem hallgatja, ki sem kérdezi, hanem a szokott alakítások mellőzéseivel egyszerűen elmozdítja állásától. Azt hiszem, hogy ez a rendelet egyáltalában nem méltó azokhoz a jelszavakhoz, amelyek a „jog törvény és igazság” neve alatt ismeretesek. Ez a rendelet egyáltalában nem fér össze egy jogállamnak nevezett állam kereteivel; ez a rendelet a legsarkalatosabb alkotmányjogi elvekbe ütközik. En tehát arra kérem a miniszter urat, hogy ne méltóztatassék az államvasuti tisztviselő ügyének szemügyrevételekor besugósokra hallgatni, mert igaz ugyan, hogy a tisztviselői kar rossz anyagi helyzete miatt mélyen el van kedvetlenedve, de revoltálási és sztrájkolási szándéka sohasem volt. A tisztviselői kar egyáltalában nem érdemelte meg, hogy gyűlölközési jogát elkobozták; hogy a kémekek, a besugósoknak szolgáltatták ki őket és hogy a sajtóval való összekötésüket egyáltalában minden körülmény nélkül tiltamazzák és azok részére, akik a sajtóval érintkezni mernek valamely dologban, statáriumot helyeztek kilátásba.

Hivatkozom arra, hogy számos vidéken a vasuti tisztviselői kar az, amely a nemzeti szellemet őt len tartja. Vannak tájadalom, területünk, ahol nem mondhatunk más földet igazán magyarnak és a miénknek, mint azt a keskeny földszalagot, amely a két vasuti sín között terül el. Ezen exponált vidékeken, nem is akarom említeni Horvát-Szlavonországot, ahol igazán csupán az a föld a miénk, amely a két vasuti sín között terül el, de a szoros értelemben vett Magyarország területén is vannak vidékek, ahol a vasutasok valóságban a magyar kultúra fenntartói és magyar nemzeti szempontból kiváló hazafiás működést fejtenek ki. De kifejthetik-e ezen működést akkor, amidőn memorandumunkban felajánljuk, hogy el vannak adósodva már pályájuk kezdetén, midőn a megélhetés nehézségeivel küzdenek? Arra kérem a t. kereskedelemügyi miniszter urat, méltóztatassék ezen mozgalmakról teljes tájékozást szerezni, a vasuti tisztviselői kar teljes lojalis magatartásáról meggyőződni és méltóztatassék a vasuti tisztviselői kar jogos igényeit mielőbb kielégíteni. A tételt, minthogy csak azt sajnálom, hogy nincsenek benne azok a kiadások, amelyek a vasuti tisztikar jogos igényeit máris kielégítene, éppen ezen szempontból elfogadom.

KÜLFÖLD.

Osztrák-magyar ellentengernagy az olasz királynál. A nápolyi kikötőben horgonyzó osztrák-magyar hadihajóraj parancsnoka, Ripper ellentengernagy Lerch sorhajókapitány és Seller korvetkapitány kíséretében Nápolyból Rómába utazott s kihallgatáson volt Viktor Emánuel királynál. Az olasz király rendkívül nyájasan fogadta a szövetséges hatalom haditengerészetének képviselőit s háromnegyed órán át tartotta magánál a társaságot. E kihallgatás után Ripper ellentengernagy és kísérei meglátogatták Morin tengerészetiügyi minisztert és leadták névjegyüket Zanardelli miniszterelnöknel és Prinetti külügyminiszternel. Az utóbbi látogatások kiválóan kidomborítják ennek az aktusnak politikai jelentőségét. Az olasz lapok e látogatás ötletről barátságosan hangon emlékeznek meg az osztrák-magyar monarchiáról és haditengerészetről. A Tribuna azt írja, hogy szó sem lehet a hármasszövetség felbontásáról. Ugyanez a lap nagyon finoman utal a fegyverbarátságos és őszinte rokonszenven kívül arra is, hogy Ausztria nem mindig respektálja az olaszok jogos nemzeti érzékenységét s általában véve ridegebb érzületet tanúsít Olaszországgal szemben, mint egykoron, Beust idejében.

Róma, április 5.

Az osztrák-magyar tengerészisztek fogadása után a király egy hadsereg által rendkíftüntetéseket küldött nekik. Ripper ellentengernagy az olasz koronarend nagykeresztjéért, Lerch sorhajókapitány a Szent Mauritius és Lazarus-rend középkeresztjéért, Seller korvetkapitány az olasz koronarend középkeresztjéért és Linzer sorhajóhadnagy a rend tisztkeresztjéért kaptak.

Bülow mint közvetítő. Római politikai körökben azt beszélnek, hogy Bülow birodalmi kancellár ajánlatot tett az olasz kormányának, hogy hajlandó a maga részéről tőle telhetően megkönnyíteni az Ausztria-Magyarországgal való vám- és kereskedelmiszerződéses tárgyalásokat.

A Reichsrath és a delegációk. Prágából táviratozzák, hogy a Narodni Listy értesülése szerint a Reichsrath a költségvetés tárgyalását aligha fogja május 6-ikáig, a delegációk összehívását befejezheti. Így tehát valószínű, hogy a Reichsrath a delegációk tanácskozása közben ülésezni fog. A tartománygyűléseket csak pünkösdt után hívják össze.

A Reichsrath német pártjai még a Reichsrath megnyitása előtt határozni fognak követendő magatartásuk tekintetében. Általános az a vélemény a német pártok körében, hogy feltétlenül követelni kell a legmesszebbmenő elégtételt a cillii szavazásért. A nagynemetek elhatározták, hogy ragaszkodni fognak ahhoz a sürgős indítványukhoz, hogy a Reichsrath fejezze ki rokonszenvét a boerok iránt.

Törökország és a megszállott tartományok.

Tegnapelőtt reprodukáltuk a londoni Morning Postnak egy cseh forrásból vett hírért, amely az eléggé ültelen bosnyákoknak a szultán által való fogadásáról szolt. A hír azt is újságolta, hogy a küldöttség tagjait Boszniában letartóztatták. Erre vonatkozólag a Magyar Távirati Irodának a következőket jelentik Bécsből: A boszniai mohamedánok között 1900-ban tudvalólag bujogtatás következtében nagyobb arányú kivándorlást történt. Az igazgatás ellensúlyozására a boszniai országos kormányzat a kivándorlásról szóló rendeletet a kivándorlásra való esabítás ellen irányuló büntető rendelettel egészítette ki, amely szerint az olyan emberek, akik másokat kivándorlásra esabítanak, ha a büntetés alól az ország elhagyásával kibújnak, jogosulatlanul kivándorlottaknak nyilvánítják, visszatérésük esetén pedig a törvény értelmében megbüntetik és esetleg ki is utasítják. A kivándorlásról szóló rendeletet ezt a kiegészítést 1901. november 1-én hivatalosan publikálták. Ami már most azt a hírt illeti, hogy Dzabics Ali Fém effendi volt mostári mutit, vagy a vezetése alatt Konstantinápolyba ment küldöttségnek valamelyik tagját az említett kivándorlási rendelet alapján a bosnyák határon feltartóztatták, vagy valamiképpen megbüntették, ez a hír teljesen valótlan. Szintugy valótlan az is, hogy a küldöttséget a szultán fogadta s így természetesen a szultánnak tulajdonított és a monarchia ellen való fenyegetést tartalmazó válasz is, amelyet a küldöttségnek állítólag adott, merő koholmány, amelynek olja csak az, hogy Dzabics agitációjának sikertelenségét könnyenbivő emberek meglepésztésére szánt mesével elpalástolja.

A mandzsuriai szerződés és a nagyhatalmak. A szélső Keleten érdekelt nagyhatalmaknak a kínai kormány bemutatatta az Oroszországgal kötendő, Mandzsurországra vonatkozó szerződés szövegét. Anglia, Japán és az Egyesült-Államok képviselői a szerződéstervezetet jóváhagyólag tudomásul vették. A szerződést valószínűleg a jövő héten írják alá.

Cecil Rhodes végrendelete.

Ma nyilvánosságra hozták Cecil Rhodesnek végrendeletét, amely mintaképe egy előrelátó sovinstai politikai végrendeletnek. Cecil Rhodes hátrahagyott vagyona körülbelül 150 millió korona. A végrendelet nagyon jellemzően azzal a kívánsággal kezdődik, hogy a végrendeletkező holttestet temessék a máaapopoi dombra s ott parkot létesítsenek, ahova azokat a hazafiakté messéek, akik érdemeiket szereztek Dél-Afrika felvirágoztatása körül. Vagyonának legnagyobb részét iskolákra hagyta, amelyekben erősíteni kívánja a brit imperializmus eszméjét. A rodesiai gazdasági iskolának kétezer font éviáradékat biztosított. Az oxfordi egyetemnek százezer font sterlinget hagyott új egyetemi épületekre. Grootschuri kastélyát Fokváros mellett az egyesült dél-afrikai angol gyarmatok mindenkorai miniszterelnökének szánta hivatalos lakásként és ezer font éviáradékat hagyott a kastélynak épésben tartására. Részletesen intézkedik a végrendelet az általa alapított ösztöndíjakról. Az ösztöndíjakat csak oly diákok kaphatják akik kiintették magukat az iskolában. Kiválóknak kell lenniök, azonkívül a sportban és a férfias erényekben, aminek a kötelességzetet, önzetlenség, jellemzilarádság és különösen képességüknek kell lenni a közéletben való szereplésre. A diákok szellemi képességeit külön vizsgálatokon kell kipróbálni, testi erejük kipróbálására pedig sportversenyeket fognak rendezni. A végrendeletkező így akarja elérkenni, hogy a nagy ösztöndíjakat önyvmolyok kaphják. Egy-egy ösztöndíj körülbelül hétézer korona évenként s minden diák három esztendőre kapja. Az ösztöndíjakat laji és vallási különbségre való tekintet nélkül fognák kiosztani. Az angol gyarmatok részére hatvanilyen ösztöndíjat alapított. Az Egyesült-Államok diákjainak is hagyott százköt ösztöndíjat, hogy Amerikában is megismerjék az angol nyelvet beszélő népek szolidaritásától előnyét. Azonkívül tizenöt németországi

diák is kap kétszázötven fontos évi ösztöndíjat. Ezzel akarja Rhodes Cecil a német eszárának meghálálni, hogy a német iskolákban különös figyelmet fordítanak az angol nyelv tanítására. Angolországi kastélyát Rhodes Cecil hitbizományként a osaladjára hagyta, de kikötötte, hogy csak is családnak olyan tagja lakhatja a kastélyban, aki legalább tíz esztendőt töltött állami szolgálatban, vagy tíz évig más foglalkozást tűzött. A katonáskodásnál eltöltött évek azonban nem számítanak.

A délafrikai szabadságharc.

— A Budapesti Napló táviratai. —

Budapest, április 5.

A legutóbbi nagy angol vereségről nem érkeztek újabb részletek, de minden jel arra mutat, hogy az újabb boer győzelem hátráltatja a béke művét, annyival inkább, mert azt hiszik, hogy Angolország egyáltalában nem hajlandó a boer államoknak a függetlenséget megadni s e részben még engedményekre sem hajlandó, s ez a vonakodás csak megerősíti a boerokat a teljes függetlenség követelésében, amelytől még Schalk-Burger tanácsára sem igen fognak elállni.

London, április 5.

A Reuter-ügynökség jelenti Pretóriából, hogy Delareyne Driekulnál március 31-én vívott csatájában a boerok vesztesége 137 halott és sebesült volt. Az angolok részéről a hivatalos lajstrom szerint el-esett 3 tisz és 24 katona, megsebesült 16 tisz és 131 katona.

Brüsszel, április 5.

Kétségtelen tény, hogy Schalk-Burger a többi boer vezérnek azt tanácsolta, hogy elégedjenek meg a belső önkormányzattal a teljes függetlenség helyett. Azonban a boer vezérek minden kompromisszumot visszautasítanak.

Amsterdam, április 5.

Illetékes részről jelentik, hogy alaptalanok azok a londoni közlemények, amelyek arról szó-lottak, hogy Kuyper miniszterelnök valamennyi hatalmat felkért a béke érdekében való közbe-lépésre és hogy az összes kormányok az egy Németország kivételével kieltigáló választ adtak. Kuyper miniszterelnök egyáltalában semmi efféle lépést nem tett. A miniszterelnök egyre azon fá-radozik, hogy olyan bázist hozzon létre, amelynek alapján az ellenségeskedést meg lehessen szüntetni, de e célból nem fordult a hatalmak-hoz. Ma az a helyzet, hogy ha Angolország a füg-getlenség tekintetében nem hajlandó engedményekre, akkor már a legközelebbi napokban még heve-sebben fog kitörni a háború.

Plymouth, április 5.

Egy Dél-Afrikából hazajött tisz elmondta, hogy a kivégzett ausztráliai tisztek harmincegy büntetellel voltak vádolva, s a többi között hét esetben asszonyok és gyermekek ellen elkövetett gyilkosság miatt ítélték őket halálra.

New-York, április 5.

Roosevelt elnök megbizta Louisiana kormányzó-ját, hogy indítson vizsgálatot újra, igaz-e, hogy New-Orleansban, Amerikában vásárolt lovakat és öszvéreket szállítottak hajóra, hogy Dél-Afrikába vigyék. A tegnapi minisztertanács kizárólag ezzel a jelentéssel foglalkozott.

Hága, április 5.

A habertoni vasuti szerencsétlenséget, amelynél 39 angol katona meghalt és 35 megsebesült, a boerok okozták azáltal, hogy a vasut sineit izesztették.

Brüsszel, április 4.

Krüger elnök a minap fontos híreket kapott a harctérről. Biztosították egyuttal arról is, hogy hozzá-járása és beleegyezése nélkül a most folyó tárgyalások során döntő határozatokat nem fognak hozni. Mint-hogy Anglia a boerok függetlenségét nem akarja biz-tositani, szó sem lehet jegyverszínéről, mely csak az angoloknak válnék javára. A Krügerhez érkezett hírek szerint va ószinú, hogy egy barátságos hatalom a közel jövőben Angliánál közeben fog járni a boerok függet-lenségének biztosítása érdekében.

London, április 5.

A lapok mind azt követelik, hogy a hadügyi kormány tegye közzé a boerokkal kegyetlenkedő ausztráliai tisztekre vonatkozó teljes anyagot, nehogy a botrány még nagyobbra növekedjék.

London, április 5.

A hadügyminisztérium által közöltet veszteség-kimutatás szerint az angolok március 31-én a Bos-manscop melletti ütközetben 20 halottat és 50 sebesül-tet vesztek.

A Balkán zavarosa.

— A Budapesti Napló táviratai. —

Budapest, április 5.

Oroszország és Ausztria-Magyarország föl-szólalása következtében a porta megkezdte azoknak a rendszabályoknak a foganatosítását, a melyekkel a macedoniai és albániai zavargásokat elfojthatni vélik. Macedónia veszedelmétől nyonyegtetett helyeibe legradb huz-huz jönyi katonai csapatokat küld. Ezeket az első csapatokat ázsiai redifekkel fogják megerősíteni.

A szerb kormány azt a hirt, mintha a napokban történt novibazári betörtést ő rendezte volna, vagy hogy a betörőket fegyverrel látta volna el, a leghatározottabban megcáfolja. A szerb kormány demontijében azt mondja, hogy nem tételhető fel, hogy ilyen oktalansághoz hozzájárulhatott volna, mert nem akarja, hogy O-Szerbia szerb lakossága emiatt bármilyen tekintetben is hátrányt szenvedjen.

Albániában még mindig nincs rend és esend. Ezt a zürzavart néhány ambiciózus ember arra akarja felhasználni, hogy Albániát fejedelemséggé proklamálja. Két állítólagos Castriota-ivadék jelentkezett már, hogy magának követelje az „albániai trónt”. A Rómában székelő albániai bizottság behatóan fogja ezeket a kérdéseket tárgyalni. Ez a bizottság arról értesíti az érdeklődőket, hogy e hó 13-án Nápolyban ülést tart, amelyen többek közt Don Juan d'Aladro y Perez de Velasco-Castriota herceg albán trónkövetelő ügyével is foglalkozni, aki Spanyolország hágaí követé volt, de a diplomáciai pályáról való visszavonulása után a trónkövetelésre adta magát. A herceg hetek óta utazgat, hogy Skanderbegtől való leszármazására nézve adatokat gyűjtsön és jelenleg is levéltárakban kutat okmányok után, amelyeket a kongresszuson akar bemutatni.

A spanyol hercegnek azonban nem valami jó kilátásai vannak, mert a komité elnöke tudatja, hogy az albánok csakis a Nápolyban élő D'Anletta Castriota márkí családját ismerik el Skanderbég leszármazottjával. D'Aladro herceg egy ismerőse előtt úgy nyilatkozott, hogy jogait Olaszország és Ausztria-Magyarország segítségével akarja érvényesíteni.

A 13-iki konferencia véglegesen fog ebben az ügyben dönteni és ugyanakkor megalkotják az olasz, román, görög, bolgár, dalmát földön, valamint a Montenegróban és Egyiptomban élő albánok szövetségét.

Az albánok legujabb erőszakoskodásáról ma egy úszkúbi távirat ad hirt. E szerint Ipekben az albánok megtámadták a konakot és a táviróhivatalt, az összes hivatalnokokat elfogták és a Yildiz-palotába táviratot intéztek, amelyben azt követelték, hogy több fogva tartott albán embert bocsássanak szabadon.

Konstantinápolyban az 1899-ben megválasztott Firmilán püspöknek eddig halogatott felszólalása került napirendre. A püspök felszólalását Oroszország támogatja. A szultán megígérte a kérdés rendezését és a bolgárok megnyugtatót, míg az exarkátus és a bolgár kormány ellene van. A kérdés rendezése azonban mégis valószínűnek látszik, mert azt hiszik, hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország lépései és Törökország intézkedései eléggé megfélemlítették a bolgár propagandát és nem tartanak nyugtalanító hatástól. A porta és a Yildiz-palota az exarkától Gerasimos strumnici püspök elmozdítását követelte, mert állítólag összeköttetésben van a macedon biotizsgálattal. Az exarka visszautasítja a Gerasimos ellen hangoztatott vádakot és megtagadja a püspök elmozdítását.

Belgrád, április 5.

A király elfogadta Popovics Mihály pénzügyminiszter lemondását. A pénzügyi tárca ideiglenes vezetését Milovanovics kereskedelmi miniszter vette át.

Belgrád, április 5.

Milovanovics Milován kereskedelmi miniszter a király pénzügyminiszternek nevezte ki és egyúttal megbizta eddigi tárcajának ideiglenes vezetésével. E szerint a kultusz- és kereskedelemügyi tárca jelenleg ideiglenesen vannak betöltve.

Szofia, április 5.

Dánev miniszterelnök valószínűleg még egy hétig Pétervárot marad és tervbe vett párisi utjáról lemond.

Róma, április 5.

A Balkánról a kormány megnyugtató jelentéseket kap. A török csapatok szétverték az albán bandákat és a szerb határt folyton őrzik. Az orosz, olasz és osztrák-magyar konzulok teljes egyértelműséggel járnak el és ennek köszönhető, hogy a nyugalom mihamarabb helyre fog állni.

HIREK.

A magánhivatalnokok helyszerzői.

A helyszerzés a mai állapotában olyan bolond intézmény, ami kára van mindenkinek, aki pénzeli. A munkaadónak is, a munkát keresőnek is, arra való, hogy a társadalom egy konyhában, egy műhelyben és egy büroban dolgozó elemet szerteszórja. Árt mindenkinek, s morális tekintetben első sorban önmagának. Ezzel a tekintettel azonban nem sokat törődik. Sőt igen nagyot nézne a cupringer, ha azt kérdeznék tőle az ember, hogy mit szól a cupringerség morális jelentőségéhez? A füle mögé csavarintaná a tenyerét kagylónak s megkérdezné, hogy: — mihez? Ez tudniillik különös új szempont, amiből mi tárgyaljuk néha a helyszerzés kérdését. De csak mi.

Ugy áll tudniillik a dolog, hogy a helyszerzéssel foglalkozó minden rendű és rangú üzletember esetenként részesedik bizonyos kisebb-nagyobb honoráriumban. Mind a két szerződő fél részéről, az se nagy baj neki, ha csak a munkakeresőt sarcolhatja meg. Az tudniillik a megszorult ember. Attól az állás reménye fejében mindenféle címeke ki lehet csikarni a pénzt. Sőt ha olyan jól megy az állásközvetítőnek, mint manapság, hogy tudniillik nagyon sok az állásnélküli s aránytalanul kevés a hivatal, egymásra is licitálnak a keresetnélküli szegény emberek. Az állásközvetítőnek azonban nem érdeke az, hogy olyan elemek kerüljenek össze, amelyek a közös munkában egymásra nézve hasznosak. Ilyenformán tönkremenne az ő üzletének a forgalma. Az ő üzletének az a virágzásban az alapfeltétele, ha egymás kezébe adják az embereket a kilincset. Jönnék, mennek, elégedetlenek, mérgesek, az alkalmazott másik állást követel, a munkaadó más hivatalnokot, a kávé más pincéret, a gazda más cselédet. Ilyenformán sűrűn potyog a közvetítő markába a provizió.

Hivatalnok urak, ne tessék rossz néven venni azt, hogy együtt emlegetem a hivatali alkalmazottat a pincérel, cseléddel. Nem azért történik ez, mintha nem tudnám a különbségeket. Ezek a különbségek azonban csak önk meg a pincér meg a cseléd között állanak fenn. A munka-, illetőleg állásközvetítés szelleme minden fórumon egy és ugyanaz és az is marad mindaddig, amíg a közvetítőnek az érdeke, hogy minél több munkaadóhoz, minél többször helyezze el egy és ugyanazt a munkakeresőt. Míg neki a nem sikerült szerződéses viszony a haszon, s nem az, amely mindkét szerződő fél megelégedésére kötött. Míg neki jóformán arra kell törekedni, hogy minél gyakrabban veszekedjen össze a szerződő felek.

Milyen bolond volna például a dolgok mai elrendezésében az a cupringer, aki a pattogó, hirtelenkező Viperáné ő nagyságához valami nyugodalmas, esendes teremést szerződötne el szakácsmának. Olyat, akinek a hátán akár aprófát lehet hasogatni. Dehogy. Viperáné ő nagysága változtatson nyolcvan-szor cselédet, s fizessen — ő is, meg a cseléd is — nyolcvan-szor. Az a jó. Nem a gazdának és nem a szegény helykeresőnek, hanem a cupringereknek. És minden rendű és rangú cupringereknek ez a jó.

Nyilvánvaló tehát, hogy egy a munkaadóra, mint a munkakeresőre nézve eredményes munkakeresés csak úgy képzelhető el, ha a közvetítés megszűnik ezen az üzleti alapon. Ha az, aki a közvetítés munkáját végzi, nem a maga, hanem a közös nagy érdek számára vár a dolgából hasznot. — Ezt eslekedte meg a magánhivatalnokok országos szövetsége. Ennek a hónapnak elsője óta már akcióban van a szövetség állásközvetítő irodája, s remélhetőleg agyoncsap majd minden egyéb olyan munkakeresést, ami ezidőszent még divatban van. Ez az iroda ingyen, szaktlenül dolgozik, s annak

örül majd, ha minél kevesebb dolga akad. Ennek nem kell sápa. Minél kevesebb tétel a könyveiben, minél kevesebb levél, amit el kell küldözgetni hivatalokért erre, arra, ez jelenti majd számára az új szellem eredményességét.

Ennek az irodának a munkáját meg kellene figyelniünk, s meg kellene tanulnunk a módot, ahogy ez a közvetítés megy. Aztán alkalmaznunk minden téren, még a cseléd-közvetítésben is.

(Th.)

Budapest, április 5.

— BUDAPESTI NAPLO. Március 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Lapunk legközelebbi száma hétfőn délelőtt jelenik meg.

— Személyi hír. Mária Dorottyá főhercegnő, orleansi hercegné ma délelőtt Bécsből Nizzába utazott.

— A német császár flotta-tervezete. Koch Reinhardt német korvet-kapitányt, a bécsi és római nagykövetséghez beosztott katonai attasét ő felsége ma dében kihallgatáson fogadta. Az attasé átnyújtotta a királynak a német császár ajándékát, azon hajótípus-táblázatoknak a külön kiadását, melyet a német császár sajtóközileg készített. Az első táblázatok a német császár még 1897-ben tervezte, mikor a német flotta-javaslat napirenden volt. A császár a táblázatokat kiügyesztette a birodalomgyűlés folyosóira; a táblázatból kitűnik, hogy mily erősek a többi tengerész-államok a német tengerierőhöz képest. A táblázatokban azonban csak a 2000 tonnánál nagyobb hajók vannak fölveve s ki vannak hagyva a pánólos ágyúszándók, torpedóhajók, jelzőgömbök, mert ezek a német császár véleménye szerint a háború kimenetére egy sem gyakorolnak döntő befolyást. A német császár munkájának tartalmát, a német tengerészet beosztását, az egyes hajókat, Koch attasé a kihallgatáson részletesen el is magyarázta ő felségének.

— A hercegprímás elutasítása. Vaszary Kólos bíboros hercegprímás ma reggel hosszabb tartózkodásra Budapestről Balatonfűrédre utazott. A hercegprímás kíséretében volt dr. Kohl Medárd püspök és a hercegprímás ápolására kirendelt Brunner Matrona apácáéonőknő.

— Amerikai újságírók a t. Házban. A képviselőház folyosóján ma két amerikai újságíró vonta magára az érdeklődést. A két amerikai újságíró: Welten Williams, a Globe Democraté, és James Moss, a Columbia Herald szerkesztője. Azért jöttek Magyarországra, hogy az 1903-iki kolumbiai kiállítás alkalmából rendezendő sajtókongresszusnak propagandát csináljanak. Meghívják oda a magyar sajtót is. Kijelentették, hogy a kolumbiai kormány Liverpooltól — ha ugyan lesz elég résztvevő — külön hajón viteti el az európai újságírókat. Darányi Ignác miniszterelnök is tisztelegtek az amerikai kollégák és felhívták figyelmét arra, hogy úgy mint Chicagóban és Buffalóban, a kolumbiai kiállítás is vegyen részt a földmívelési minisztérium. A két újságíró a képviselőnek és a magyar kollégáknak élénken magyarázta, hogy a kolumbiai kiállítás nagyobb lesz a chicagóinál.

— Kiténtetés. A király — mint a hivatalos lap közli — zihó és vásonykeői Zichy szül. Wimpfen Maria grófné palotahölgynek az elsőosztályú Erzsébet-rendet adományozta.

— Udvari lovas-ünnepély Mátyás király korából. A Mátyás-kori lényes lovag-ünnepély gyakorlati kivételre nagyban készül a mágnásvilág, gróf Andrássy Tivadar, Géza és Sándor vezetése mellett. Augusztá főhercegnőnek, Ottó és József ágost főhercegeknek ma küldték meg a szerepükhöz való lovagöltözékek rajzát, amelyet az ünnep egyik művész-rendezője, Nemes Mihály történeti festő tervezett. A lovaglő gyakorlatok Rohonczy György altábornagy vezetésével sérényen folynak, míg a tornajáték rendezésén Kemény Jeno, az Opera és a Nemzeti Színház művészeti rendezője buzgálkodik.

— Kiténtetett táblai bíró. Hajdu Ferenc budapesti ítélőtáblai bírót saját kérésére nyugalmazták. A király ez alkalomból, mint a hivatalos lap má száma közli, a harmadosztályú vaskorona-renddel tüntette ki.

— Jótékony adomány. Lengyel Klára (Magyar-Óvár) urnó 1 koronát küldött hozzánk a teljesítő-bojt javára. A szives adományt rendelkezési helyére juttatjuk.

— Egy pénzintézeti alkalmazott jubileuma. Virág Lukács, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank szolgálja ma töltötte be ennél a pénzintézetnél szolgáltatásának huszonegyedik esztendőjét. Kartársai és az igazgatóság szép ajándékkal lepték meg, este pedig lakomát rendeztek tiszteletére a Virágbokrchoz címzett vendéglőben.

— **Casque-d'Or a művészetben.** Ez a párisi hölgy attól a pillanattól kezdve, hogy hódoló, Léca és Manda urak a késeihez nyultak iránta való nagy szerelmükben, sok dolgot ad a párisi közönség érdeklődésének. Ismeretes az a nagy felháborodás, amelyet a Bouffes-du-Nord igazgatója idézett elő, föl akarván léptetni Casque-d'Or kisasszonyt minden tehetség nélkül, éppen csak hirhedszégéből, remélve jó üzletet. Casque-d'Or azóta sem tűnt le a szereplés színteréről, s most a művészet másik ágával keveredett össze. Néhány festő modelül választotta, hogy a Szalon számára megfesse. Egy kivételével azonban eljettették tervüket ezek a festők, s csak Albert Depré nyújtotta be művét. De ő neki is le kellett mondania egyelőre arról, hogy festménye a nyilvánosság elé kerüljön. A Szalon ugyanis visszatartotta. A Journal egyik munkatársa fölkereste a festőt, hogy megkérdezze véleményét a visszatartásról:

— Egy kicsit igazottnak a dolog — mondotta, mert tudtam néhány nap óta, hogy a szűrt nagy zavarba hoztam, olyan módot választván képemhez, amit kifogásoltak. Tudtam, hogy megvitatták azt a kérdést, vajon nem alázak-e meg a szép és tisztességes hölgyekről kiállított „hors concours” arcképeket, ha egy utszéli Phryne képét függesztik ki melléjük s egy aszfalt-virág alá hivatalos pedesztált állítanak. Természetes, hogy nincs igazam, kétszeresen nincs igazam. Először is egy elegáns, egészen párisi és főként erényes modellt kellett volna választanom, aki nem vonta volna magára a prüd emberek villáma. Másodszor magamra idéztem az ellenszenvet a reklám miatt, amely körülöttem támadt... csakhogy akaratom ellenére. Így történt, ezek voltak az okok, szóval képem nem kerül a nyilvánosság ítélete alá. És én csakis ezt bánom, mert meg vagyok győződve művem becsületességéről. Különben egészen hidegen hagy ez a határozat, amely kizárt nyersen a Szalonból, ahova kilenc évvel ezelőtt befogadtak.

A hírlapíró még megkérdezte Deprét, hogy mit szándékozik tenni a festményével.

— Legyen nyugodt, — felelte — a párisiak nem sokára látni fogják.

A festő tudniillik ki fogja állítani a képét valami helyiségben s Párisban sokat fognak még beszélni a dologról.

— **A felvidéki királygyakorlatok.** *Szemieről* (Nyitra megye) írják, hogy az ideig nagy hadgyakorlatok alkalmából, amelyek a magyar-morva határon fognak tartani, ő felsége főhadiszállása a hadgyakorlatok fővezetőjével együtt a szomszédos Sasváron lesz, ahol a legfelsőbb magán- és családi alap jószágigazgatósága több alkalmas épülettel rendelkezik.

— **Adomány az Ujságírók Egyesületének.** *Sacelláry György* országgyűlési képviselő ezer koronát adományozott a Budapesti Ujságírók Egyesületének. Az adományt *Véssé József* egyesületi elnökhöz küldte a következő levél kíséretében:

Tiszteit barátom! Áthatva azon tisztelettől és nagyrabecsüléstől, melyet az elnökség által működő budapesti ujságírók egyesülete kiérdemelt, az egyesület céljaira ezennel 1000 (ezer) koronát adományozok. Midőn felekedek, kedves barátom, hogy ezen idemellékelte összeget rendelkezési helyére juttatni kegyeskedjél, maradok szíves üdvözléssel igaz híved:

Budapest, 1902. április 3-án.

Sacelláry György s. k.
országgyűlési képviselő.

— **Győről Pozsonyba.** A Ferenc Ferdinánd főherceg nevét viselő, eddig Győrött állomásozott 19. gyalogezred, mely a Bécsbe transferált 72. pozsonyi háziere helyébe jött Pozsonyba, *Wanke Lajos* ezredes vezetésével ma tartotta bevonulását új állomáshelyére. Az ezred Győről Pozsonyba három nap alatt gyalog jött és igen jó kondícióban érkezett meg. A város határán a tábornoki kar élén *Frigyes főherceg* hadtestparancsnok fogadta az ezredet és elkísérte lóháton a városba, ahol a lakosság szíves ovációkban részvételre az új pozsonyi csapatot.

— **Uj tanári kör.** A székesfőváros polgári iskoláinak tanárai ma délután népes értekezletet tartottak a nagyzsezd-utcai iskolában, hogy megalakítsák az országos polgári iskolai tanáregyesület budapesti körét. Az egyesületnek eddig tizenegy köre működik az ország különböző részeiben, s a ma megalakult budapesti körnek is az a hivatása, hogy az országos egyesület keretén belül a fővárosi polgári iskolai tanáry különleges érdekeit az iskolák személyzetének ügyeivel együtt minél határozottabban munkálja. A kör megalakulása után annak elnökvé: *Szécsény István* polgári iskolai igazgatót választották; alelnökök lettek: *Hortobágyi Antal* és *Tóborcsy Ida*; titkár: *Váradi Amadé* és *Schmid Gizella*; jegyzők: *Dallos István* és *Gerzso Róza*; pénztáros: *Mihókai Kálmán*; ellenőr: *Saklay Béla*, gazda: *Herschli Libor*.

— **Topolschitz.** A fenyeveserdőbenget elterülő Topolschitz fűrőd a legkiterjedtebb hatása. Kiváló vezetése révén folyton nagyobb pártfogásra talál.

— **Az Ujságírók Egyesület közgyűlése.** A Budapesti Ujságírók Egyesülete holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja évi rendes közgyűlését az egyesület Kerepesti-ut 17. sz. a. helyiségében. A közgyűlés iránt rendkívül nagy az érdeklődés a tagok körében, mert azon több fontos, az ujságírók köréről érdeklő indígyány kerül tárgyalásra. Részt vesz a közgyűlésen a jelenleg fővárosunkban időző *Walter Williams* amerikai ujságíró is, aki kormány megbízásából utazik *James Moors* ujságíró társával, hogy a Kolumbiában jövő évben rendezendő nemzetközi világiállításra meghívják az európai sajtó munkásait. Az amerikai ujságírók ma délután az egyesület helyiségében jártak s ott *Véssé József* elnöktől értesültek arról, hogy az egyesület holnap tartja közgyűlését. *Mr. Williams* az elnöktől engedélyt kért arra, hogy a holnapi közgyűlésen megjelenhessen s kormány megbízásából a közgyűlésen hívja meg a magyar sajtót *San-Louisban* rendezendő nemzetközi kiállításra. Az amerikai vendégeket a holnapi közgyűlésen meleg kártársi szeretettel fogják fogadni az ujságírók.

— **Egy indiai misszionárius Budapesten.** Az angolkisasszonyok vért-utai záródja I. emeleti dísztermében kedden, e hó 8-ikán délután 5 órakor *Héradeau* jezsuitársasági atya konferencia-beszédet tart a keresztény irgalmasságról a dél-indiai madurei misszió érdekében.

— **Névy László.** Az iskolakönyv-irodalomnak egyik igen jeles munkása, *Névy László* ma délelőtt meghalt. Hatvanéves volt csak s még a legutóbbi napokban is a régi jó erőben végezte sok munkáját, mint a budapesti kereskedelmi akadémiá igazgatója. Hirtelen támadta meg a kór. Vesebaj döntötte ágyba hat nappal ezelőtt. *Névy Lászlónak* a neve a legismertebbek egyike Magyarországon. Kis könyvtárt tesznek ki a könyvei, amelyek a legelterjedtebbek az iskolai könyvek között. A középiskolákban általában az ő stilistikáját, poetikáját, magyar nyelvtanait tanulják és ő az, aki az irodalomtörténet elemeibe bevezette Magyarországon nemcsak az idő szerinti középiskolai tanulóit hanem azt az egész fiatalabb nemzedéket, amely már tíz-tizenöt éve végezt az iskolával. Utóbbi időben a kereskedelmi pályára készülő ifjúság oktatására írta könyveit s hogy munkái annyira populárisak, annak az a magyarázata, hogy igazán hivatott, nagy tudású és közvetlen, egyszerű eszközökkel dolgozó munkása volt a tankönyv-irodalomnak.

Közép-Iszrákban, Veszprémmegyében született 1841. január 27-ikén. 1861-ben tanár lett a premonstreiek szombathelyi főgimnáziumában. Tíz évi tanárkodás után a budapesti kereskedelmi akadémiának lett a tanára, amely intézetnek 1896-ban igazgatója lett. Amióta Budapestre került, szóta mint tankönyvíró és esztétikus sokat dolgozott. Első tankönyve: Az írásművek elmélete 1870-ben jelent meg és ez a könyv, mint a többi iskolai könyve is: Stilisztika, Retorika, Poétika csakhamar több kiadást ért el. E könyvei a középiskolai oktatásnak akkoraiban megindult reformját szolgálják. A kereskedelmi szakotlatást is több jeles könyvvel szolgálta, de e mellett szépirodalmi téren is nagy munkásságot fejtett ki. Főíróiratkba egész sereg irodalmi, esztétikai cikkelyt írt. A Kislaudny-Társaság pályázatán több munkája pályadíjat nyert, mint: A tragédia elmélete. A komédia elmélete. A drámai középjajok elmélete. Bajza József emlékezete című munkájával dicsőretet és külön jutalmat nyert. 1875-ben pedig A népért című verses tragédiájával az Akadémia száz aranyas Teleki-díjat nyert el. A középiskolai tanáregyesület 1872-ben megválasztotta az Egyesületi Közlöny szerkesztőjének. Ő szerkesztette a Jeles írók iskolai tárt és az Ifjúsági írók tárt. Az egyesületi életben és a közmívelkedés terén mindig nagy tevékenységet fejtett ki. Egyike azoknak az íróknak, akik a Petőfi-Társaságot alapították. 1894 óta Budapest törvényhatósági bizottságának volt a tagja; a kereskedelmi szakiskolai tanárok országos egyesülete megalakulásakor 1894-ben elnökvé választotta; 1896 óta az országos közoktatási tanács tagja volt.

— **A vérvád meséje.** Bécsből táviratozza tudósítónk, hogy a IX. kerületi rendőrség befogadta a vizsgálatot a keresztény szocialisták ama feltüntetése tárgyában, hogy egy IX. kerületbeni házban, ahol az izraelita hűsvetra két csehországi rabbi szállott meg, éjszakának idején két keresztény osaládnak vértét veték rituális célokra. A rendőrség az aktákat áttette az ügyészséghez. Az egyik osalédeány, akinek karjain horzsolásokat talált a rendőrorvos, eddigelő állhatatosan azt vallotta, hogy éjszaka egy férfi összezsúrkalta a karját. Ma odamódosította ezt a vallomását, hogy csak úgy tűnt fel neki álmában, mintha valaki megsúrkalta volna. A rendőrorvos konstata, hogy ez a osalédeány hisztérikus. Az ügyészség vádat fog elenne emelni a büntetőtörvénykönyv 802. §-a alapján, amely közönségharbitársról, nemzetiségek és felekezetelek ellen való igaztársról szól.

— **Házasság.** *Csics Lajos* nagykárolyi királyi aljárásbíró husvét hétfőjén vette oltárhoz *Szatmáron Boszín Gizellát*, *Boszín József* gyógyszerész leányát. *Gyenge Béla* nagyvárad királyi törvénykezési jegyző eljegyezte *Béni Adorján* margittai királyi közjegyző leányát, *Istondát*.

Stanescu Ferenc bányamérnök eljegyezte *Koháry Angyalikát*, *Koháry János* bányatanító és neje *Plesznik Róza* leányát *Ináson*.

— **Békésnaba díszpolgárai.** *Békésnaba* város képviselőtestülete ma rendkívüli közgyűlésén *Wallacsi Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter a városi kulturintézmények létesítéséért, továbbá *Zsüliuszky Mihály* államtitkár, a város képviselője, a város haladásának előmozdításáért díszpolgárrá választotta.

— **A megrendszabályozott házmezterek.** A házmezterek, mint minden valamiféle feladat elvégzésére szerződött félnek, jogai és kötelességei vannak. Természetesen minél kevesebb joga és minél több kötelessége, mivelhogy a munkájáért fizetik, nem pedig azért, hogy bizonyos jogi méltóság bálványá legyen, aminthogy közülök igen sokan így képzelik el a helyzetet. Különösen olyan házakban, amelyek apró, szegényebb sorsuk számára rendeltetett lakásokra vannak felosztva, gyakran megcsik az, hogy a házmeztéri lakásban székelt deszpa valóságilag elviselhetetlenül teszi az egész ház lakosságának életét. S az igazságkeresés szörnyen nehéz, mert a házmeztér helyzete ez ideig még mindig rendezetlen a lakókkal szemben. Sőt a házmeztérrel szemben is s jóformán rájuk volt bízva, hogy megcsinálják maguknak a szolgálati pragmatikát. Ez a pragmatika persze aztán a legbőségesebb határok között lézeng, ha lakóval, cselédlel szemben gyakorolható jussról van szó s alig néhány, éppen elkerülhetetlen, de rendszeren a lakók részéről külön honoráriummal díjazott pontra szorítkozik, ha a kötelességek kerülnek sorra. A házmeztérnek mindez ideig ki van szolgáltatva a ház. Különösen az olyanok, aki egyoldalulag, a házmeztérrel szemben eleget tesz a kötelességeinek. Zsarolhat mindenféle címeiken és aki a lakók közül nem hajlandó rúdnak állani, bosszanthatja ezer címen. Ha nem közvetlenül, hát a cselédai révén. — Ezen a rendezetlen állapotban akar segíteni a tanács jogügyí osztálya azzal a szabályrendelettel, amelyet most dolgoztak ki a házmeztérnek jogainak és kötelességeinek szabályozására. A szabályrendelet fontosabb intézkedései ezek:

A háztulajdonos házmeztérnek csakis oly magyaronost alkalmazhat, aki feddhetlen előéletét s teljes megbízhatóságát illetékes hatósága által külön e célra kiállított bizonyítvánnyal igazolja. A házmeztér lakása csak a földszinten lehet, lehetőleg olyan helyen, a honnan a házba jövőket s onnan távozókat állandóan figyelemmel kísérheti. A házmeztér bérek beszedésére és nyugtázására csak akkor jogosult, ha a háztulajdonos azzal külön megbizzza. A megbízatásról a háztulajdonos a lakókat értesíteni tartozik. A háztulajdonos és a házmeztér közötti viszony megállapítása szabad egyezkedés tárgya, de a következő korlátozásokkal ellenkező meg egyezkedés hatálytalan: a házmeztéri viszonyt, akár fizet a házmeztér az általa birt lakásért bért, akár nem, bármelyik fél három hónapi fölmondással fölbonthatja, a fölmondást mindenkor a lakbérbeszámlyatban megállapított bérnegyedek 14-dik napjának déli 12 órájáig kell eszközölni s a következő bérnegyed első napjára szól. A háztulajdonos házmeztérét azonnal is elbocsáthatja és a lakásából kiteheti: ha a házmeztér büntetést, vagy nyereségvágyból eredő vétséget követ el, ha a háztulajdonost, vagy hozzátartozóit bántalmazza vagy egyébként rágalmazza, ha a köteles engedelmességet, vagy szolgálót megtagadja; ha a rábízott pénzt hűtlenül kezeli, vagy a háztulajdonosnak egyéb károkat okoz; ha három napnál tovább tartó szabadságvesztés büntetése alá kerül; ha iszákosossá lesz, vagy durva, perlekedő természetű által a házi rendet és csendet s a bérlők közötti a békeké megőrzését zavarja, vagy a bérlőket zsarolja.

A házmeztér szolgálattól rögtön elhagyhatja: ha a háztulajdonos vagy hozzátartozói tetting bántalmazták s becsületében megsérték; ha a háztulajdonos a megállapított illetményeket kifizetni nem hajlandó vagy nem tudja. A háztulajdonos házmeztérétől óvadékképpen csakis az utóbbi javára kötményezett takarékpénztári könyvet kívánhat s illetoe fogadhat el.

A házmeztér a házban lakó összes lakókról, albérlőkről és osalédelekről befüsoros jegyzéket tartozik vezetni. A lakók kötelesek a beköltözés alkalmával a házmeztér által vezetett nyilvántartásokhoz szükséges minden adatot rendelkezésére bocsátani.

S végül következik a szokásos passzus, a büntetés paragrafusa. Aki a szabályrendelet ellen vét, egytől száz koronáig terjedő pénzbüntetést fizet. S bet is zárhatják őt napra.

— **Összegeget ocsomó.** *Pliskó József* né nap számosasszony, aki a Szondy-utca 50-ik szám alatt lévő házban lakott, ma este tüzet rakott a konyhában. Mikor a tüzet meggyújtotta, kiment az udvarra, kilenc hónapos Rudi nevű kis fiát ott hagyta a tűzhely mellett a bölcseben. A tűzhelyről ezalatt kipattant egy szikra, ami meggyújtotta a bölcseot. Mire az anyja a nagy füstre berobant, a kis fiú összegett. A rendőrség a gondatlan anyja ellen megindította a vizsgálatot.

— **A nemzetközi kertészeti kiállítás.** Május elején nyílik meg Budapesten a Városligetben a nemzetközi kertészeti kiállítás, mely 3-ától 12-éig fog tartani. Már megkezdtek az Iparosarnok előtti korzóterület bekerítését, 15-én már az Iparosarnokban is megkezdhetők lesznek a munkálatok. A kiállítás rendkívül gazdagnak és impozánsnak ígérkezik. A kiállítások közt szerepel első sorban a főváros és a király szoborbrunni, laizni, luxemburgi, budavári és güdöllői kertészete, *József* főherceg alsóhízi, margitszigeti és Fiume-villa Suissepei udvari kertészete, továbbá báró Rothschild Náthának híres bécsi, gróf Harrach brucki kertészete, Németország, Franciaország, Hollandia, Anglia stb. kertészeteinek termékei. Különösen ki fog válni a világhírű londoni Sanders és Sons kertészek. A kiállítás rendezése élén *Emich Gusztáv*, a kertészeti egyesület elnöke és *Iseemann Keresztély* főtitkár szorgoskodnak. Ő felsége adja a nagydíjat: egy ezüst és kristályból való pompás reggeliző-készletet. Díjakat adtak *József* és *Frigyes* főhercegek, számos főpap és előkelőség. Az idei kiállítás lesz a legnagyobb szerű, ami e téren nálunk látható volt.

Református tanügyek. A református konvent egyetemes tanügyi bizottsága ma folytatta és fejezte be tanácskozásait a Lónyay-utcai református főgimnázium disztermében. A tanácskozások tárgyai közül legfontosabbak voltak a tanítói nyugdíjazásokra, a vizsgálatok reformjára, a hitoktatási állások szervezésére vonatkozó tárgyalások.

A tanítói nyugdíjtelmény megállapításánál sémrelmesnek találta a tanügyi bizottság, hogy míg a nyugdíjtelmek kiszabása a kántori illetmények után is történik, nyugdíjazásában a kántori fizetés után a tanítók nem részesülhetnek. Főlkérte a tanügyi bizottság a konventet, hogy a sérelem orvoslása tárgyában a kutuszminisztériumhoz intezzen fölterjesztést. A vizsgálatok szabályozására nézve megkerestek az egyes főgimnáziumi tanári karok, hogy fennálló vizsgálati eljárásuk hiányait és a javításra vonatkozó óhajait a kerületük útján közöljék az egyetemes tanügyi bizottság középiskolai szakelődjével. A teológiai tanárok nyugdíjügyére vonatkozó miniszteri leirattal vette az egyetemes tanügyi bizottság tudomásul, másrészt a leirat végén ily címen kiltatása helyezték segély igénybe vételére mellett egy egyetemes teológiai intézet felállítására az előmunkálatok elkészítését, illetve ennek elrendelését hozza javaslattal. Végül megválasztotta a következő három éves ciklusra szakelődőül dr. *Antal Géza*, dr. *Balogi Géza*, *Buzs János*, *Raddasi György* és *Váró Ferenc* tanügyi bizottsági tagokat.

— **Mátyás kutja a királyi várpalotában.** A budavári új királyi palotában a napokban kezdtek meg *Mátyás király* kutjának föllállítását, mely az új palotának egyik legszebb művészeti ékessége lesz. Ez a kut, tulajdonképpen forrás, a Szent István-kápolna hátsó falazatából indul ki. Az oda helyezett óriási terméskövekből egész kis sziklaerdőt, továbbá egy forrásmedenőt formáltak. E kő-alapítványra helyezik el a bronz alakokat: *Mátyás király* vadászruhában, *Szép Ilonkát*, a forrás tündérét, a falkamestert kutyaival, továbbá az elejtett vadászkatmányt. A király igen érdekli a *Mátyás-emlék* föllállítását, melynek ünnepi fölavatása ez év őszén történik meg.

— **Háloság.** *Greguss* Ágostonnak, a kiltinó esztétikusnak özvegyét, *Kemény Mária*t, ma délután 4 órakor helyezték örök nyugalomra a keresepi temető halottas-házából. A gyalozló család tagjain kívül közéletünk sok kiltinósége jelent meg, és a *Kisfaludy-Társaság* testületileg vett részt *Greguss* Ágoston megtemetésén, aki 50,000 koronás alapítványi tette nevével halhatatlanná a társaság évkönyveiben. A Kisfaludy-Társaság tagjai közül jelen volt *Beóthy Zsolt* elnök vezetésével: *Gyulai Pál*, *Bercsik Árpád*, *Agai Adólf*, *Heinrich Gusztáv*, *Ábrányi Emil*, *Hegedűs István*, *Pékár Gyula*, *Jakab Ödön*, *Alexander Bernát*, *Vargha Gyula* és *Riedl Frigyes*. A halottat *Scholz* budavári evangélikus lelkész bucsuztatta el, megható szavakkal emelve ki az elhunyt matróna jótékonyaságát, nemes jellemét és azt az ideális hűséget, amelyvel férje emlékéhez ragaszkodott. A hűséges özvegyet *Greguss* Ágost mellé temették, aki husz évvel ezelőtt költözött el az élők sorából.

Szatmári telegrafálják lapunknak, hogy *Hermán Mihály*, Szatmárnémeti sz. kir. város polgármestere, hosszas betegsége után ma reggel meghalt. Általános tisztelet és becsült férfi volt, akinek működéséhez van forrva a város legnagyobb feloldása. Halála az egész lakosságban mély részvételt keltett. Az elhunyt polgármester a szatmári Széchenyi-Társulatnak alelnöke is volt.

— **Aki csak a királyi házában érezni jól magát.** Ez a nem éppen szerény ember biharmegyei. A neve *Simon István*. Félt a tavasztól. Ilyenkor már sohase biztos az ember abban, hogy az ég beborulása nem jár-e villámlással, dörgéssel s ha zeng az ég, hát le is oshat belőle a menyők. *Simon István* attól tart, hogy egyszer beleszap az istenyi, s hogy ezt elkerülhesse, arra csak egy mód van. Ha tudniillik befogadná a maga ur portájába a király, hát akkor biztonságban érezni magát. Irt is erre való névűst ő felségének s egyszersmind új ruhát kért Biharvármegyétől, mert a régiiben mégse illelnek telepedni a

király asztalához. Szóval a szegény *Simon István* eszelős.

— **Uj tüzhányóhely.** *Pétvárvól* jelentik, hogy a földrendés által elpusztított *Shemacha* kaukázusi város közelében egy hatalmas tüzhányó helyre keletkezett, mely azóta folyton okádja a látát. A láva már három kilométernyire kerülten borítja a földet és egy *Sohioh-Sary* nevű falut elpusztította.

— **A fumei péksztrájk.** *Fiuméből* táviratozzák: A lakosság ma reggel arra ébredt, hogy kenyér nélkül van. Valamennyi pékséged ugyanis tegnap éjjel teljesen megszüntette a munkát. A sztrájkolók 20 korona minimális heti bért, a 12 órai munkaidőnek 10 órára való leszállítását és a rendkívüli munkának jobb díjazását követelik. Sok család a szomszédos Ábbázibá táviratozott kenyérért. A kiltőben igaztalan várják az Ábbáziból érkező hajókat és azonnal sztrájkoldták a nagy tömegben érkező kenyert.

— **A bel- és külföldön igen jó hírnévnek örvendő szinye-lipoczi Saluator ásványvízről** most jelent meg egy újabb füzet, melyben dr. *Bolema* István kir. tanácsos ismerteti a legújabb physiko-chemiai vizsgálat eredményeit, nemkülönben a hivatalos vizsgálatokat, melyek az ásványviz összetételének állandóságára s tisztaságára vonatkoznak. A physiko-chemiai vizsgálatot dr. *Koeppé* János egyetemi m. tanár Giessenben részben a forrásnál s részben giesseni laboratóriumában végezte s kimutatta, hogy a *Saluator*-víznek vegyi vizsgálatra tökéletesen megegyezik a physiko-chemiai analysis eredményével és bebizonyította, hogy a gyógyvíznek ásványos részei tökéletesen disszociáltak, minek folytán aktív, azaz működésre képes állapotban vannak. A *Saluator*-viznek az életben és gyakorlatban annyira ismert és méltaitó jótékony hatásának ez a vizsgálat megadja a tudományos magyarázatát.

A *Saluator*-víznek abszolút tisztaságát, állandóságát és estramenességét a forrásnál többször vizsgálat már megállapította de hogy ez a gyógyvíz üvegekbe töltve s forgalomba hozva még hosszabb raktározás után is állandó összetételű és kiltogástalan tiszta marad, azt a legújabb hivatalos vizsgálatok bizonyítják, amint azt a jelszót füzet kimutatta.

— **A meggyilkolt napszám.** Tegnap már megírtuk, hogy az alsó rákosi réteken megtalálták *Csiszár Imre* 20 éves napszámot holttestét, akit január hó 31-én *Prekess* János mosoni születésű 34 éves napszám vert agyon. Ma a tetemnézőben *Csiszár Ferenc*, *Missey Misaghy Gyula* és *Nagy Anna* igazolták, hogy a talált holttest csakugyan *Csiszár Prekess* még tegnap letartóztatta a rendőrség Rőppenty-utca 15. sz. alatti lakásán. Ma *Tóth* János rendőrfogalmazó kihallgatta a gyilkost, aki azt beismerte, hogy megverte *Csiszár*-t, de azt tagadja, hogy ő gyilkolta volna meg és ő rejtette volna el a Rákospatak öntöző árkában. A holttest boncolását elrendelte a rendőrség.

— **A vasuti önköltésgek.** A Vasuti és Hajózási klubban ma este érdekes felolvasást tartott *Sulyok Imre*, az államvasut dijszabási elődója a vasuti önköltésgekről. Rámutatott arra a helytelen eljárásra, midőn a szabad hajózási tőmegűr költségeit hasonlónak veszik a mesterséges vizutak költségeivel és ezeket szembesítik a vasutak által költségeivel. A vasuti önköltésgek megállapításánál sok esetben abban is hibáznak, hogy a kamaisültségüket a költségekbe beutadják. Az önköltésgek megállapításánál tekintettel kell lenni arra is, hogy a vasutaknak asszálitványok felvétele, kezelése, raktározása kiadása nagy költségeket okoznak s leternek 35 kilométernyit ut asszálitási költségeivel. Ezek az állandó vagy spediációs költségek függetlenek az ut hosszától és a szállítandó mennyiséggel fordított viszonyban vannak, mert minél több a szállítandó anyag, annál kisebb az egy egységre háruló állandó költség. Ha belterjesen teljesítjük a vasuti forgalmat önköltésgeinkkel jóval csökkenthetők és ez esetben az olcsó szállítás érdekében mesterséges vizutak, azaz osztorának építésére nem lesz szükség.

— **Szélhámos újhírlapíró.** A Budapesti Újságírók Egyesülete alelnökéhez, *Vézi* Józsefhez ma délután egy ember állított be az egyesület helyiségebe s *Bölyny* József volt hírlapírónak adta ki magát. gróf *Esterházy* Jenő Józus társasági atya ajánló levelével, — amelyben meg volt írva, hogy beteg s elszegényedett újságíró — utiköltséget kért a hazautazásra. Az illető azonban olyan gyanusn viselkedett, hogy *Vézi* József érdekeltődni kezdett kiltéte iránt s az állítólag gróf *Esterházy* Jenőtől származó ajánló levelét megmutatta az egyesület alelnökének, dr. *Csiklay* Lajosnak. Ciklay azonnal felismerte, hogy az ajánlólevél hamisítva van s különben is tudomása volt már arról, hogy egy magát *Bölyny* József hírlapírónak nevező ember a főúri és papi körököt végigházzalta a hamisított ajánlólevéllel. A szélhámost az Újságírók Egyesületében vallatásra fogták s hosszas faggatás után elmondta, hogy *Bacsáknak* hívják és állítólag volt néptáncos. Beismerte, hogy hírlapírónak adta ki magát, temérdek szédeltéget követelt el. A szédelő állítólag hírlapíró tádiát egy rendőrnök, amely a nyolcadik kerületi kapitányságra kísérte, ahol megindították ellene az eljárást.

— **Az osztályorszájáték húzása.** Az osztályorszájáték mai húzásán *szezezer* koronát nyert 42768, *tizezer* koronát 52070 11288, *ötezer* koronát 17856, *kétezer* koronát 60221 91961 64905 95957 90615 16230 14784

60584 80020 12476 90214 12157 40887 91451 82649 20887 12299 263 98812 64540 88868 74532 83286, ezer koronát 61878 79406 49146 82807 15024 68976 14055 82398 60229 74467 26470 52452 80001 28328 69006 18839 69934 24364 509 17838 62236 88322 6138 9198 2424 63570 30286 462 97826 4715 42512 89023 60253 83439 33791 69860 49966 20971 67957 29639 49961 87994 86615 85889 18469 28610 38797 75401 67907 79074, ötszáz koronát 62571 47671 54605 81847 86281 27402 84429 30449 27382 98777 29100 41988 73780 72037 83337 62085 26680 38272 27685 54664 93734 97564 27871 21514 7165 8060 88617 68866 38680 54982 46966 94760 65495 96459 83863 50065 18622 85504 12969 67890 45891 52892 1551 91470 50566 14230 68018 38721 68932 49009 1752 81666 95298 49385 93544 73081 79352 31665 38893 4985 69918.

(x) **Tanuljok világvárelveti** Az ekszisztenciának mindig nagyobb és nagyobb nehezségekkel járó megalapítása modern nyelveknek a tudását sok művelt embernek kívánatossá sokaknak pedig öletsültségé teszi. A *Kossuth* Lajos-utca 8. számú házban levő Mr. *Singer-Pereovalé*-le nyelviskolában, hol külön teremnek vannak a nők, és külön terem az urak számára, könnyen fel fogható és rendkívül érdekesítő módszer mellett könnyen sajátítható el idegen nyelv, különösen az angol és francia. A fátalásig tanítására kiváló gondot fordítanak és a tanítványokat mindarra a műveltségre előkészítik, amelyekre a mai társadalomban és a kereskedelmi életben szükségük van.

(x) **A Szt.-Lukásfürdő** március havi vendég-névsorából fölemlítjük a következőket: *Svetozár R.* Godjevátz Belgrádból, *Kurt v. Horvitz* Berlinből, *Milán Marinkovits* és neje *Bukarestből*, *Hermine v. Goldeck* leányával *Fiuméből*, *Osusky Józsefné* és *Fischhof* Lajosné Dolna-Tuzsiból, *Komnos* Antalné Laibachból, *Kosch* József Nicsburgból, dr. *Julius Schaff* kormánytanácsos Bécsből, *Frey* Emilia és leánya *Gnóbból*, *Jovan Petrovits* Bukarestből, *Sievo P.* Sobabatzból, özv. *Jacobson* Regina Bécsből, *William B.* Tailor és neje *New-Yorkból*, mélt. báró *Mednyánszky* László, a híres téjképfestő Bécsből, báró *Uray* Kálmán és két leánya, nagybirtokos *Tyukodról* és még számos kiltöldi és magyarországi előkelőség, kik e kiváló budai gyógyfürdőben a tél kurát használták.

(x) **Női kalapok.** Legújnomabb és legelegánsabb eredeti párisi modelkalapok, valamint saját készítményű kalapkülönlegességek jutányosan kaphatók: *Ij*, *Friedmann* Sándornál, IV. Zsibárs-utca 1.

Goldis József püspök halála.

Budapest, április 5.

Aradi távirat jelenti, hogy *Goldis* József János aradi görög-keleti püspök ma reggel váratlanul meghalt. A püspök már régen beteg volt. A minap tért haza Aradra rontói birtokáról. Halálának oka szívbjaj és véredény-elmeszesedés volt. A püspök tegnap este 10 óráig ébren volt. Halálát reggel vette észre inasa, akinek még odaszólt, hogy oltsa el a gázlámpát, azután meghalt. *Goldis* végrendeletében 60,000 koronás vagyonát az egyházra hagyta. Az új választásig a püspökséget *Zamessa* Ágost püspöki helynök vezeti.

1899. május 14-én választotta meg az aradi görög-keleti román zsinat a metropolitává lett *Metianu* János helyébe *Goldis* Józsefet, a magyarcsékei kerület képviselőjét és a nagyváradi görög-keleti konzisztórium püspökü vikáriusát aradi püspökké. Egész pályafutásával bebizonyította, hogy érdemes volt erre a nagy hatáskörű egyházi méltóságra. *Goldis* József lelkes híve és nagy-tudományi főpapja volt egyházának, népének szerető fia és jó hazafi, aki a magyar állam iránt való kötelezettségeit is mindenkor helyesen fogta föl. Mint pap, éppúgy ismeretes volt nyugodt ítélőerővel, mint jeles szónoklatiőr. Mint tudományos író, többször adta bizonyosságát sokoldalú készségének s dolgozatáért a bukaresti akadémia egyhangulag levelező-taggá választotta meg. *Goldis* püspök jeles kormányzó-tehetség is volt, aki az alatt a hét év alatt, melyet mint püspökü vikárius *Nagyváradon* töltött, e szegényes egyházkerületből rendezett s gazdag püspökü vikáriátust teremtett. Arad megye, különösen pedig Arad város közönsége, melynek annyira éven át becsült polgára volt, valláskülönbség nélkül ószinte szeretettel viseltette iránta. Püspökü installációja nemcsak a görög-keleti román hívek örömnappja volt, de az egész város is, melynek ez alkalomból minden ablaka ki volt világítva.

Háromévi püspökü kormányzata alatt minden erejét arra szentelte, hogy a békét és testvériséget helyreállítsa. Mert az aradi görög-keleti román püspökségben, mely a hazai ortodox román püspökségek közt a legzsigzagabb, minden megvolt, csak a béke és nyugalom hiányzott. A mostani nagyszabeni metropolita, *Metianu* János, *Goldis* elődje az aradi püspökü széken, a kiltk-rendszert s az apró csalósvényeket honosította meg. Az aradi püspökség választás rokon-istádipól intézmény volt, ahol minden valamire való állást a volt püspök rokonsága töltött be. A tehetség és gondolkodó emberek lehetetlenné voltak téve, vagy pedig kompromittálva voltak. *Goldis* püspökségének első napjától kezdve azon fáradozott, hogy ezeket az áldatlan állapotokat

megszüntesse és ez részben sikerült is neki. Hogy teljesen sikerüljön rendet teremtenie, ebben meggátolta betegsége és korai halála, mely ugyan nem jött váratlanul, de nagy csapás nemcsak egyházára, hanem különösen püspökségére, ahol a kedélyek rendkívül vannak keseredve, s nagy az ellenségeskedés a két párt között: a *Mangra*-és *Hamsa*-párt között.

A temetés hétfőn lesz, melyen a karansebesi püspök, *Popea* Miklós és a nagyszabeni metropolita is részt fog venni.

Életrajzi adatai a következők:

Goldis József aradi görög-keleti román püspök, született Arad megye Székudvar községében 1836. február 29-én; gimnáziumi tanulmányait Aradon végezte, tovább kiképzését és a teológiát Aradon, a jogi tanulmányokból Debreczenben, a philológiából pedig Budapesten nyerte. Nyilvános működését a politikai pályán kezdte meg, mint Aradvármegye első aljegyzője 1869-ig, amikor is, különösen *Saguna* András érsekmropolita rábeszélésére, felvette a papi rendet s ez időtől fogva mint püspöki fiúkat, teológiai tanár, előadó, szentszéki ülnök és a *Lumina* omlégyházi s iskolai lap szerkesztője működött 1873-ig, mely évben *Trsfort* által az aradi kir. főgimnázium rendes tanárává neveztetett ki; husz éves szakadatlan tanári működése után 1892-ik évben az Aradon tartott román egyházmegyei zsinat püspöki helynyelvére választotta a nagyváradi görög-keleti konzisztóriumhoz. A román irodalommal korán kezdett foglalkozni; írt folytonosan egy a román, mint a magyar lapokban közérdekű cikkeket és tudományos értekezéseket. A bukaresti akadémia 1882-ik évben levelező-tagjává választotta meg. Mint egyháziúrfu ülnöke a metropolitai konzisztóriumnak, tagja az aradegyházmegyei zsinatnak és a román nemzeti kongresszusnak. 1896-ban szabadelvű programmal megválasztott országgyűlési képviselővé. 1899-ben lett aradi görög-keleti román püspök.

Tűz egy gyártelepen.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, április 5.

Nagy és veszedelmes tűz pusztított ma a fővárosban. Dr. *Heidelberg* Tivadar kátránytermékek és vegyészeti gyára gyuladt ki déiben s a lángok mohón harapóztak tova a gyulékony anyagok tömegén. Igazán csak az épületek és a gépek praktikus berendezésének köszönhető, hogy az égő gyárban előforduló tömeges robbanások nagyobb katasztrófát nem okoztak. Késő estig dolgozott a tűzoltóság, szinte emberöltött munkát végezve, amikor azután sikerült lokalizálni a tüzet s az emberi munka gátna vetelt az elemek pusztító haróának. A tüzet véletlen robbanás okozta.

A gyártelep a Külső Soroksári-ut 52-ik száma alatt van s körülbelül ötven kisebb-nagyobb épületből áll. A veszedelem nagy volt, mert minden pillanatban újabb és újabb robbanástól lehetett tartani. Fokozta a veszedelem nagyságát az a körülmény is, hogy a robbanóanyagokkal telt gyár közelében vannak lefektetve a gázvezetékek csövei is úgy hogy nagyon könnyen elpusztulhatott volna a fővárosnak az égő gyártelephez közel eső része. A tűzoltóság késő estig dolgozott a veszedelem elfojtásán, ami szinte emberi erőt meghaladó munka után sikerült is.

Déiben tizenkét óra körül támadt a gyárban a veszedelem. A munkások ebédhez ültek, de azért minden helyiségben maradt egy-egy ember, akinek a munkaszünet alatt örökönie kellett az illető helyiségben. A benzindeszillátornál *Valach* Mihály elmunkás maradt. Alig telttől pár percet egyedül a helyiségben, amikor megremülve látta, hogy a deszillátor csöve megrepedt és a párolgó benzol a forró gőzbe futva, felrobbant. A megremült munkás segítségkérésére *Stein* Ignác üzemezető rohant be nagy, vizes rongyosomóval, amit hirtelenében odacsapott a megrepedt csőhöz. *Stein* buzgólkodása azonban már késő volt.

Az egyik tartályban levő benzol egy pillanat alatt lángbaborult. Rögön állármázták a gyár tűzoltóságát és segítségül hívták a központi őrséget. Néhány perc múlva vágatva érkezett a VIII., IX. kerületi és a központi tűzország a tűzfecskendővel. A deszilláló épület megmentéséről, melynek két tartályban kátrány, más kettőben pedig benzol van, szó sem lehetett. A tűz, nyitott kőépületből sűrű, fekete füst gomolygott ki és közben megismétlődött egy-egy tompa dörrenés, amikor az egyes újabb tartályok robbantak föl.

A deszilláló épület körül csoportosulnak a borax-, szóda-, fedélem-, arbol-, parafa-, aszfalt-, festék- és egyéb vegyipari gyárak, amelyekről távol tartani igyekezett a tűzoltóság a veszedelmet.

Kivonult a tűz színhelyére a 86. gyalogezred egy százada *Kürtner* Rudolf főhadnagy vezetése alatt és a 6. vartűzészred egy csapata *Váraljai* Sándor hadnaggyal az élén.

A gyár környékét megszállta ez a szuronyos katonaság és minthogy veszedelmesebb robbanástól is tartani kell, a gyárteleptől messzire elszorították a közvégséget.

A legnagyobb veszedelem a naftalin-szublimációt fenyegette, amelyet csak egy vékony fal választott el az égő épülettől. Itt nyolcezer kilogramm naftalin van őrlhalmozva és télni lehetett, hogy a tűz ebben az irányban még tovább fog terjedni. Az égő olajat homokkal oltogatták, míg a többi épületet a gőzfecskendő nagy vizugaraival locsolták.

Délután az a hír terjedt el a fővárosban, hogy az égő gyárban nagy robbanás történt, amely elpusztította az egész telepet. Rendkívül nagy közönség vonult ki a veszedelem színhelyére, odakint azonban megnyugtattak mindenkit, hogy a tűz már lokalizálva van és hogy nagyobb veszedelem eshetősége már teljességgel ki van zárva.

A tűzoltóság ezalatt szinte emberöltött erőt fejtett ki. Három oldalról támadta meg az égő épületet. Mindjárt tisztában volt a tűzoltóság azzal, hogy a már égő épületet megmenteni nem lehet s ezért inkább a védelemre fordította minden erejét. Ennek az előrelátásnak meg is volt a kellő haszna, mert este felé már sikerült annyira lokalizálni a tüzet, hogy az újabb veszedelemtől már nem kellett tartani.

Még késő éjszaka is dolgoznak a tűzoltók a gyártelepen. A tűzország egy része nyolc óra tájban hazavonult, két őrség azonban kint maradt, hogy az esetleges újabb veszedelmet hamarosan elfojthassa.

A gyártelepen már két esztendővel ezelőtt is pusztított tűzvész. Akkor a boraksz-gyár épülete égett le. Azóta a telepnek minden részét, — alig harminc lépésnyi távolságban — vizcsapokkal látják el, s ez az újítás nagy előnyére szolgált ma a tűzoltóságunknak.

A tűzhöz kivonult a mentőegységlet egy csapata is, azonban — szerencsére — nem akadt semmi dolga sem.

A házmester.

— Jelenet. —

Abból az alkalomból, hogy a főváros megrendszabályozza a házmestereket.

A lakó: Jónapot kívánok. Itt lakik a házmester?

A házmester: Először is házmester ur.

A lakó: Pardon. Hát itt lakik a házmester ur?

A házmester: Másodsor pedig nem házmester, hanem házielügyelő, házinspektor, házigondnok, házigazgató, házadminisztrátor, házönök, házpatriárka, házvezér, háztitkár, háznagy vagy udvarnagy. Választhat.

A lakó: Már választottam is. Háznagy ur. Hát itt lakik a háznagy ur?

A házmester: Iit.

A lakó: Vagy talán ama nem remélt szerencsében részesülök, hogy vele magával beszélek?

A házmester: Abban részesül.

A lakó: Ah, mily kejes érzés. Arról a kiadó lakásról szeretnék háznagysággal értekezni, amelynek fogytékos leírása a kapu külső felére erősített ódudán olvasható.

A házmester: Halljuk.

A lakó: Mi annak a lakásnak az ára?

A házmester: Ezeröttszáz forint.

A lakó: Talán korona.

A házmester: Forint.

A lakó: Ha megengedi, abbeii meggyőződésemnek fogok kifejezést adni, hogy ez a lakás drága.

A házmester: Nem muszáj kivenni.

A lakó: Van róla tudomásom, hogy a lakáski-vevési kényszer még nincs törvényileg behozva. De a drágállási jog fennáll, s a lakáskeresők alapjogaihoz tartozik. Ha megengedi, kijelentem, hogy két udvari szobáért mégis csak sok ennyi.

A házmester: En nem alkuszom. Beszéljen a háziurral. Ha ő enged belőle, jó. En az ilyesmire nem vagyok kapható. Egyébként vannak gyermekei?

A lakó: Van egy kis fiam.

A házmester: Hát ez már megint micsoda tréfa?

A lakó: Mit nevez tréfának? Azt, hogy fiam van?

A házmester: Nem azt. Hanem azt, hogy öngyerekkel még merészel lakások ára felől tudakozódni. Ki hallott ilyet?

A lakó: Hát nem remélhetek?

A házmester: De igen. Ha ötszáz forinttal többet fizet.

A lakó: Isten neki. Kiveszem a lakást.

A házmester: És ha megígéri, hogy hü és engedelmis lakóm lesz, nem fog sokat ellenkezni, keveset fog mosatni, sokat fizetni, mindnapnap éjjelután hazajárni, a vacsoravendégeit éjjel előtt nem fogja

elereszteni, a viselt ruháit nekem adja, cselédeit, feleségét és gyermekeit pedig tennhatóságom alá helyezi. A többi kötelességeit majd utóbb megtudja. Mehet.

(Csóhára nyújtja kezét.)

— o. —

Verniszás.

Künn a város ligetének
Elején áll ama csarnok,
Hol a képművészetnek
Mívelői találkoznak
Önnönművik közelében
Ama keves mubarátal,

A ki képet venni vész,
S ama sok műkedvelővel,
A ki kölcsön szabadjegygyel
Felruházva lép e házba,
Széles, élénk taglejtéssel
Mindent agyonkritizálni,
Hogyha itt a verniszás!

A mióta beszegődtem
A poézis udvarába,
Ébren tűni rímek álmat,
Ringatódni, elmerengni
Édes zene szines árján,
Es királyi szerepében
Főmön rózsá-koronával
Légvárakban uralkodni, —
Ah azóta énekeltem
Annyi nótát egyről-másról,
De még soha, de még soha
A tavaszi verniszásról!

Helyrehozni a mulasztást,
Itt a legelőbb ideje!

Künn a város ligetének
Elején áll ama csarnok,

Mely e ténynek színhelye:

Ottan van a verniszás,
Minden őszszel, ha a napfény
Haloványra gyöngül, bágyad,
Nemkülönbön kielekeltor,
Amidőn az ibolyáknak
Uj szezonja beköszöntött,
Es már nem kell tüteni.

A tavaszi verniszásnak
Déutánján négykor-ötör
Minden édes, bájos asszony
Uj tavaszi toaletben
Es világos, szép virágos

Uj kalappal megjelen
Künn a város ligetének
Elején a Múcsarnokban,
Hol vidáman, ragyogóan

Hullámkzik a szines ár,
Míg a jaon német, angol,
Magyar, orosz, spanyol, norvég,
Belga, holland és egyéb nép
Több irányú festészet
Métőn képviseltetik.

Ötör megjön a miniszter,
Akit éljen-riadallal

Es beszéddel üdvözölnek
A Múcsarnok küszöbén,
Míg a hölgyek sugdolóznak:

Csinos ember és miniszter!

Alsószoknyák subogása,
Izzó szemek bú-varázsa,
Mindentéle parfüm-illat

Elbődítva fejedet, —
Es az idő egyre múlik,
Félhat, — és hat, — fél-hét és hét,
Fényolo, — és nyolo, — édes isten,

Vége már a verniszásnak,
Még sincs itten valaki!

Örvendtem a verniszásnak,
Mert úgy hittem, hogy majd eljön, —
Es daloltam verniszásról,
Hogy sóhajta említhessek
Enmagamnak valakit!...

— ly. —

FŐVÁROS.

(*) A városi-út kövesése. A városi-út kikövesésének dolgában ma nagyszámú köldöttség tisztelgett *Halmos* János polgármesternél *Sándor* Pál orsz. képviselő vezetése alatt, aki előadta, hogy a Liptóvárosi külterki kőrnek, valamint az V. és VI. kerületi külterki érdekeltségnek nevében kéri a polgármestert,

támogassa a polgárság régi óhaját: a vácozi-ut rendezését. Együttátadta a lipótvárosi kültekli körnek memorandumát.

A polgármester válaszában előadta, hogy ő a polgárság é kívánalmát teljesen méltányolja, a vácozi-utnak közgazdasági fontosságát egészében felismeri, ismeri a vácozi-utnak mizériát és teljes szívből óhajt segíteni rajtuk. Utal arra, hogy a tanács az előmunkálatokat már befejezte, kijelölte a kötségek fedezetét és hogy ő a munkálatokat már folyamatba is tette volna, ha a közgyűlés ama határozata, hogy előbb az új közvezési szabályrendelet jogerőre emelkedése várandó be, őt ebben meg nem akadályozta volna. Végül megígérte a polgármester, hogy az ügyet még egyszer meg fogja beszélni az ügyosztályal és teljes erejével oda fog hatni, hogy a vácozi-ut rendezését mielőbb megkezdjék.

A küldöttség zajos tetszéssel vette tudomásul a választ.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Szentgyörgyi István.** A kolozsvári Nemzeti Színház kiváló művésze, az utólrhetetlen Zsiga cigány ma lépett fel először a Várszínházban. Kolozsvárnak személfénye Szentgyörgyi István s csak néha, nagy ritkán mozdul ki onnan, hogy bemutassa ragyogó művészetét a fővárosban. A *Cigány Zsiga* szerepét játszotta már Budapesten s attól fogva ország-szerint ismeretes lett ez a hatalmas, megrendítőn impozáns alakítás. Ma is igen nagy sikere volt Szentgyörgyi Istvánnak a Várszínházban. Nyílt színen és felvonások végén temérdek sokszor tapasztalható a kitünő művész, aki ebben a tősgyökeres magyar szerepben érzi magát a legjobban. Méltó partnere volt Rózi szerepében Székely Irén, aki énkíművészetével eddigi fellépései során a legmegragadóbb hatást tette, ma este pedig kiválóan drámai szerepben mutatkozott be és szintoly sikere volt. Közben elénekelték Székely Irén azokat a magyar nótákat is, amelyeket Blaha Lujza tett halhatatlanná és ezekkel is meglepő taposkat váltott ki a közönségből. Rebekát Láng Etel adta jőzően, élhetően és kacagatóan. Pompás volt Leóvey; Rubos és Arkossy szépen énekeltek. Az összjáték minden tekintetben kifogástalan. (4.)

**** San-Toy.** Hosszas pihenetés és szünet után végre újra megcsendültek a Népszínházban Sidney Jones gyönyörű melódiai, melyek annak idején, segítve egy tőkeletes operettelőadástól is, varázos hatalmukba kerítették egész Budapestet s megcsinálták utját a többi utánuk következő angol operettépigonak. Ma a címszerepben a Várszínházban vendégszereplő szegedi színtársulat primadonnája, Földi Boriska lépett fel. A kisasszony tetszetősen játszotta el szerepét, igen ügyesen énekel s mindenképpen meggyőzőtt róla, hogy a szegedi társulat leletibb ambiciózus erőt nyert benne, akit további pályáján is siker fog követni. Az előadás különben jó volt s a közönség igen sokat tapsolt.

**** Hírek a Nemzeti Színházról.** Verő György eredeti tragédiáját *Kain*, e hétre kétszer tűzte ki az igazgatóság, holnap vasárnapra és szerdára. — Héttón *Hamlet* kerül színpadra, amely előadás hét órák között kezdődik. — Kedden és pénteken Ferenczy Ferenc nagy-sikerű drámáját, *Pogány Gábor* adják. — Csütörtökön *Capus* rég nem adott vígjátékát, *A szerencsét* elevenítik fel a 16 női szerepben Lányosi Ilkával. — Szombaton *Bercsik Árpád* vígjátéka, *A Himy dalai*, — vasárnap pedig *Gárdonyi* népszerű falusi története, *A bor* kerül színpadra. A délutáni előadások folyamán holnap *Pry Pál*, jövő vasárnap pedig *Troulusz és Kresszida* van a műsoron.

**** A Vigaszínház bemutatója.** A Vigaszínházban szerdán tartják meg *Bernard Tristán: A láda titka* (L'Affair Mathieu) című bohózatának a bemutatóját. Az ujdonság iránt oly általános az érdeklődés, hogy az igazgatóság indítatva érezte magát arra, hogy a bemutató estől kezdve a hét végeig minden napra *A láda titka* tűzze ki előadásra.

**** Új Brioux-darab a Várszínházban.** Szenczi-ció ujdonságra készült mostanában a Várszínházban vendégszereplő szegedi színtársulat. Dr. Janovics Jenő igazgatónak ugyanis sikerült megszereznie *Briouxnek*, a *Bólós szerzőjének* legjobb nagyírú drámáját, az *Avariés-t*. A milyen érdekes és hatalmas maga a darab, olyan érdekes előadásának a története is. Tudvalevő, hogy *Párisban* a *Théâtre Français* az *Avariés-ra* nagy ambícióval készült, egész Páris lázas izgatottsággal várta a bemutatóját, amikor egyszerre — közvetlenül a főpróba előtt — a szép művészek minisztere váratlanul betiltotta a dara elő-

adását. A sajtó és a közönség óriási felháborodással tárgyalta ezt az érthetetlen tilalmat, Brioux pedig nagy és válogatott közönség előtt felolvastatta darabját, melyet ő maga legkiválóbb alkotásként tart. A darab hatása olyan mély és általános volt, hogy a tilalom *Levynek* miniszternek csaknem állásába került. Brioux azonban a darabot nem adta többé francia színpadnak, hanem *Brüsszelben* adatta elő a múlt hetekben s ezen a bemutatón a színházi premierek egész Párisa, valamint a sajtó legelső képviselői voltak jelen, akik egyértelműleg konstatálták, hogy az „*Avariés*” mély erkölcsi alapokon van felépítve, valóságos ultranorális darab, amelyben az erkölcsiellenesnek nyoma sincs. Most dr. Janovics igazgatónak sikerült közvetlenül *Brioux*ól megszereznie az előadási jogot, a darabot már le is fordította s szorgalmasan készíti elő, úgy, hogy e hónap közepén meg lehet tartani a bemutató előadást, mely kétségkívül ennek a színházi idénynek egyik legnagyobb színházi szenzációja lesz. A darabot Molnár Márton fordította.

**** A Nemzeti Színház ujdonsága.** A Nemzeti Színház legközelebbi ujdonsága *Martos Ferenc Balassa Bálint* című történelmi korrajza lesz. A daraból, amelynek bemutató előadását e hónap 18-ikára tervezik az igazgatóság, már megkezdtek a színpadi próbákat.

**** Hírek a Népszínházról.** Héttón, április 7-én *Csicséri Bors és Társa* eredeti énekes bohóza, mely a Népszínház idei évadjának egyik legnagyobb sikerű darabja volt, 25-ösöz kerül színpadra. A népszerű darab első előadása február hó 8-án volt, tehát épen két hónap alatt érte meg első jubileumát. A darab 25 előadásában résztvettek Juoi szobaleány pompás szerepében Blaha Lujza 25-ször, Izolda szerepében Bojár Terus 15-ször, Dóry Margit 10-ször, Leona szerepében Krecsányi Sarolta 25-ször, Ilkát S. Harmath Iona játszta 25-ször; a férfi szereplők közül minden előadásban közreműködtek Borszem Jankó — *Dessőly* Ferkó, *Vereshegyi* — *Németh*, *Nándor* — *Szirmai*, *Mokány Berci* — *Kiss Mihály*; *Kraxelhuber* szerepét *Kovács Mihály* 18-szor, *Solyomossy* 9-szer játszta. Résztvettek még az előadásban *Kenedics*, *Tollagi*, *Ujvári*, *Raskó*, *Szabó* és *Horváth*. — Z. *Bárdi Gabi* első fellépése kedden este lesz az *Ádám és Éva* 16 női szerepében, szerdán a *Lili* címszerepét, csütörtökön pedig a *Terzskapitány* 16 női szerepét fogja játszani.

**** A Vigaszínház színelőadója.** f. hó 10-én, csütörtökön délután 3 órák vezényelt előadást tart, mely alkalmával, az intézet összes növendékeinek közreműködésével, Gaal József *Pelteski notárius* című bohóza kerül színpadra. A darab szerepét *Rónasséki Gusztáv*, az énekeseket pedig *Kun László* tanította be.

**** A Magyar Színház ujdonsága.** A Magyar Színház legközelebbi ujdonságából, a *Herkules munkái* című francia operettből, napról-napra folynak a próbák. A francia operett, amelynek szövegét *Caillavet* és *Flers* írták, zenéjét pedig *Olaude Terrasse* szerzte, egyike a legérdekesebb és legértékesebb színpadi műveknek. Hőse *Herkules*, aki azonban a darabban nem a mythologia hőse, hanem ellenkezőleg *gyáva*, féltékeny ember, aki híres zsenikét munkájából egyetlenegy sem tud elvívni. A darab zenéje a francia, operettirodalom legbecesebb alkotásai közé tartozik. Az ujdonság bemutatóját valószínűleg még e hónap folyamán megtartják.

**** A Népszínház bemutatója.** A Népszínházban *Kacsányi Géza* pályanyertes népszínműve, *A rosszalyi malom*, a jövő héten szombaton kerül bemutatásra. A darab teljesen új kiállításban kerül színpadra. A népszínműhöz egy áltoldi mintára készült színmalmot konstruáltak a népszínház asztalosműhelyében. A darab elejétől végig humorisztikus jelenetekben bővelkedik, az egész mű paraszt vígjáték, csupán a második felvonás végén van egy drámai jelenés. A főszereplők: *Blaha Lujza*, *Kápojai Irén*, *Izzóné*, *Szirmai*, *Németh*, *Raskó*, *Kiss*, *Solyomosi*, *Horváth Vince*, *Ujvári*, *Szabó* és *Szerdahelyi*.

**** Auróra-estély.** Az Auróra irodalmi és művészeti-kör ma tartotta az évad utolsó estélyét a Vasuti- és Hajózási-Klub összes helyiségeiben. A hangversenyen közreműködtek: *Kovács* Miklós, *Oláh Sándor*, *Szterényi Malvin*, *Bekics* Gusztáv, *Karits* Sarolta, *Balla* Miklós, *Szentessy Gyula*, *Szabolcska* Mihály és *Zempléni* szavalták egy-egy költeményüket a közönség tetszése mellett, *Aranyosi* Jánoska, *Vrabély Armand*, *Lichtenstein Dóra* énekelte, *Nándy Géza* jelenete után a hangversenyt *Zsifai* Gyula magánjelenete zárta be. A hangversenyt tánc követte.

**** Színelőadás Kispesztén.** Elsőrendű erőkből összehallított színtársulat ma vasárnap, április 6-án két előadást tart Kispesztén. Délután *Szines színpad* cím alatt ének, szavalat, monológ és zene lesz, melyben közreműködnek: *Nagy Aida*, *Vámos Etelka*, *Bajor Olga*, *Kovács Lajos*, *Halmi Jenő*, *Balogh Henrik*,

Papier Sándor, *Somlyay Arthur*, *Radó Sándor* és *Bokor Kálmán*. Este színelőadás lesz, mely alkalmomkor Guthi-Rákosi kitűnő bohóza a *Sasok* kerül színpadra.

**** Ledofsky Gizella Temesvárott.** *Ledofsky* Gizella, a *Magyar Színház* kitűnő szubrett-primadonnája jövő héten két estén, héttón és kedden, a *temesvári színházban* fog vendégszerepelt. A fiatal művésznő vendégjátékát a legnagyobb érdeklődéssel várja a *temesvári* közönség, melynek dédelgetett kedvence volt, mielőtt a fővárosi színpadra jutott volna. Mindkét estén a *Színház* című operetben lép fel, melyben az évdabbeli legzajosabb sikerét aratta.

**** Hírek a Várszínházról.** *Szentgyörgyi* István, aki tegnap a közönség óriási érdeklődése mellett kezdte meg a Várszínházban vendégjátékát, még két estén játszik Budapesten. Holnap, vasárnap a *Csikósbán* lép föl. Ez az előadás bérletszünetben tartatik meg. Holnap pedig a magyar paraszt-alakításoknak ez a szüvenig mestere egy modern darabban, a *Sudermann Pillangócsatájában* bucsuzik a fővárosi közönségtől, mely őt szeretetével eddig is ehalmozta. Mindenesetre érdekes lesz ezt a tősgyökeres magyar színezt egy ultra-modern művet alakításában látni. A *Pillangócsatában* lép föl először a társulat igazgatója, dr. *Janovics* Jenő is, aki *Keszler* fogja játszani. A többi szerep *Mészáros Gizella*, *Horváth Paula*, *Lubricz Julia*, *Bihari Ákos*, *Rubos J.* kezében vannak. Érdekes estéje lesz kedden is a Várszínház közönségének: *Belavé* énekes játéka, a *Vigaszínházban* rendkívül sikert akartó *Pillangócsatáson* kerül színpadra, a címszerepben *Székely Irén*mel, akinek ez az egyik legkiválóbb alakítása. Ezzel ugyanegy estén kerül színpadra *Balassa Armin* szegedi írónak egy egyfelvonásos paraszt-dramája, amelyről azok, akik olvasták — s így a többiek közt *Jászai Mari* is — a legnagyobb elragadtatással beszélnék. A darab címe *Parasztviszok*. Az igazgatóság a délutáni helyaratokat, hogy a legszegényebbek is elmelessenek a színházba, tetemesen leszállította.

**** Hírek a Vigaszínházról.** A *Vigaszínházban* holnap, vasárnap, az idei szezon két legnagyobb sikerű ujdonságát adják. Délután *A szaba* kerül színpadra, este a *Kuruc Feja Dávidot* ismétlik. Mindkét darab pártját ritkító kedveltségre tett szert: A szaba az ő burleszk komikumával, a *Kuruc Feja Dávid* pedig azzal az igaz hazafias melegséggel és költői lendülettel, amely ezt a színművet jellemzi. Ez a két darab tölti be a műsorszertáig, amikor is megtartják *A láda titka*nak szerdai bemutatóját.

**** Nyári Népszínház.** A Nyári Népszínház, a volt Dalosszínház a Városligetben, teljesen újjonnan átalakítva már megnyit *Borsodi* Vilmos szakavatott igazgatása mellett. Műsoron vannak a legkitűnőbb bohózatok, operettek. látványosságok, magán- és pártelenetek. Az igazgatóság év évadra a következő jeles és a fővárosi közönség által jőreszt ismert erőket szerződtette: *Borsodiné* Nagy Katica, *Karácsonyi* Mariska, *Dombi* Iona, *Medgyessy* Erzsike, *Thury Sári*, *Márián* Mici, *Kovács* Margit, *Kaposi* Erzsé, *Tompá* Ida, *Vihary* Elemér, *Balogh* István, *Sarkadi* Vilmos, *Kiss* János, *Faragó* Vilmos és *Mihályi* Ferenc. Ezenkívül nagy ének- és tánckar működik. Az előadások igen mérsékelt helyárak mellett hétköznaponként délután 3/4 óráról, vasár- és ünnepponokon pedig 3 óráról kezdve este 9 óráig folytatatosan tartanak.

**** A Szilágyleti Színházról.** A nagyváradi Szilágyleti Színházban tegnap este fényes sikerű bemutatkozó volt. *Somogyi Károly* társulatának új naivája, *H. Novák* Irén asszony a *Pillangócsata* Rózi szerepében játszott új közönségre előtt. A bemutatkozás első nagy varázsszállal nézett a közönség és zsufozásig megtelt az alkalmából a színház. A kitűnő művésznő, akitől meglepő szeretettel bucsuzott a minap a kolozsvári közönség, első szereplésével meghódította a nagyváradiakat. Lelkes tüntetések keretében folyt le a bemutatkozás estéje; *H. Novák* Irén asszonyt nagy jelenései után és felvonások végzetével perecekig tapsolták és elhalmozták virágadományokkal. A nagyváradi lapok kritikái egybevágóan konstatálják hogy úde, színes és harmonikus alakítása teljes mértékben igazolta előismert művészi nevét. *P. Szep* Olga, *E. Kovács* Mariska, *Benkó* Jolán, *Peterdi*, *Szarvasi* és *Tóth* Elek voltak még a szép előadás erősségei.

**** Legújabb szemérművek kaphatók** Szilágyleti Béla könyv- és zeneműkereskedésében, Károly-körút 26. Az árak koronában értenődők. *Operettek és operák*: Major, Erzsike 8.—, Carmen 12.—, Mártha 3.60, Sába királylány 7.20, Zsidó nő 3.60, Bajazzo 8.40, Paraszt-bebecsült 6.—, Hoffmann meséi 10.—, Mignon 10.—, Aida 9.60, Troubadour 3.60, Postásfiú, Cirkusz-élet, Kis szőkevény egyenként 7.—, Szerencse csillaga, Geisha, New-York szépe, Görög borszalma, darabja 6.—, San Toy 5.40. — *Magyar szöveggel*: Katalin, Rip-Rip, Kis szőkevény, New-York szépe, Hoffmann meséi, A modell, Az asszonyregement, 2—2 füzet, füzetenként 3.—. Továbbá Ooskay brigádóros bővített kiadás 3.—. Ujdonságokkal a raktár folyton kiegészülök. — Könyv- és zeneműárgyeket kívánatra ingyen és bérmentve. Állandó vevők kedvezményben részesülnek.

**** Operaelőadás a Telefon Hírműködésben.** A Telefon Hírműködés ma este előzetesünk szórakoztatására a Magyar Királyi Operaház előadását fogja közvetíteni. Előadásra

Mirtuscrème

10rv. véde vérszűrés, bőrré-
mélő, színelőadás és ének-
művészek, előadó minden bérlet-
től, szepől, bőrrémszt, máj-
szűrés, psztánszt, 10. helyen 1 K.,
nagy helyen 2 K., haaz Hírverseny-
dör 1 K., Pulcherrinasszappan
90 Sír.

Raditz Róbert
— Apostol gyógyszerár —
— BUDAPEST —
József-körút 64. K.
Baross-utca közelében.

CASCARADIN
Évtized óta bevált, orvosi tekintélyek által rendelt szer gyomor-
és májpi, székrekedés, sárgaság, epék, aranyér, elhízás ellen
kifügő vértisztító 1/2 doboz 1 K. 20 L., 1/4 doboz 2 K. 20 L.

kerül a *Fauset*, Gounod nagy operája, mely a Hirmondón keresztül teljes egészében, a legújastában lesz hallható, úgy hogy mindazok, akik a klasszikus zenét szeretik, kellemes eszté szerezhetnek maguknak az operának a Hirmondón keresztül való meghallgatásával. Az opera közvetítése után még *sigidynense* lesz hallható a kagylókön át egészen 11 óráig, melyet az Elite- és az Emke-kávéházból közvetít a Telefon Hirmondó.

MŰVÉSZET.

□ **Vernissage.** A városligeti Múcsarnokban ma délután nyitotta meg dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a tavaszi nemzetközi tárlatot. A Múcsarnok előtt, öt óra körül igen élénk élet uralkodott. Fogat fogat után robogott a palota elé, melyekből világos tavaszi ruhás szép asszonyok és leánykák szállottak ki és siettek föl a széles lépcsőkön. Az épület előtt, kiesztett dróthuzalokon azoknak az államoknak lobogóit lengette a szél, melyek művészei résztvesznek a kiállításon. Öt órakor érkezett meg dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Kadosa Lippich* Elek miniszteri osztálytanácsossal, a művészeti osztály vezetőjével. A minisztert az előcsarnokban gróf *Andrássy* Tivadar elnök, *Berzevich* Albert alelnök, *Benkó* Kálmán igazgató, *Tepley* Károly és *Paur* Géza műtárolók, dr. *Ambrozy* Dezső titkár és *Tolnay* Béni segédtitkár fogadták. A minisztert gróf *Andrássy* Gyula üdvözölte és aztán a miniszter megkezdte körjátékát a termekben, *Bihary* Sándor kalauzolásával, aki a lárlatot rendezte. Benn a termekben csak egy nyüzsgött a közönség és csak nagy ügyfél-bajjal lehetett egy-egy képet megnézni. A közönség soraiban voltak: *Zsitvay* Mihály államtitkár, gróf *Szechenyi* Imre főrendiházi tag, *Kammerer* Ernő kormánybiztos, gróf *Andrássy* Gyula, gróf *Andrássy* Sándor, *Szalay* Imre, *Radisich* Jenő, *Forster* Gyula, *Heinrich* Gyula, *Beöthy* Zoltán és *Vargha* Gyula miniszteri tanácsosok, *Csévosy* Béla udvari tanácsos, *Yessi* József, *Pekár* Gyula, *Nagy* Sándor, *Révai* Mór országgyűlési képviselő, *Hammersberg* Jenő koronaigazgató, *Katona* Béla helyettes koronaigazgató, a magyar kiállító művészek teljes számmal, többnyire családjaikkal. A miniszter teremről-teremre ment társaságával s minden egyes képet megnézett. Közben *Bihari* Sándor bemutatta neki a kiállító művészeket, kiknek a miniszter melegen gratulált egy-egy sikerült alkotásért. Több mint két óra hosszáig időzött a miniszter a tárlaton és bucsuzásakor elismerését fejezte ki a sikerült kiállítás fölött.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **Beöthy Ákos munkája.** *Beöthy* Ákos orsz. képviselő nagy történetpolitikai munkájának a második kötete: *Az új Magyarország* első része — mint értesülünk — elkészült s legközelebb sajtó alá fog kerülni, úgy hogy még az év végéig meg is fog jelenhetni. *Az új Magyarország* ez első része az 1827—1848-ig terjedő időt öleli fel s a *Régi Magyarország*ról szóló, már megjelent kötetnek megfelelő vaszkó kötet lesz. Az új Magyarország második része lesz majd a munka harmadik befejező kötete, mely az 1848-tól korunkig lezajlott történelmi dolgozza föl.

□ **Az Erő 5-dik száma** ma jelent meg változatos és érdekes tartalommal. Önképet *Lakatos* Arthur készítette. Cikket és verseket írtak *Wlassics* Tibor, *Székely* Jenő, *Pállos* Árpád, *Péterffy* Tibor, *Ády* Endre, *Ády* Lajos, *Török* László, *Lukács* Pál, *Erdélyi* Lajos, *Hay* Kornél és mások.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Főtűgyes, mint védő.** Érdekes jelenet játszódott le ma délelőtt a budapesti kir. ítélőtábla büntetőbíróóságának II. tanácsstermében. A védői székben dr. *Vásonyi* Vilmos orsz. képviselő ült, a főügyészséget dr. *Vargha* Ferenc kir. főügyész helyettes, az ügyészi kar egyik legkiválóbbika képviselte. A szuronyos ór kíséretében a fogházból elővezetett vádlott *Lőrincz* Sallárd ívárosi írnok, aki már 7 hónapja van vizsgálati fogságban. Csalásért ítélte el annak idején a budapesti kir. törvényszék 6 hónapi börtönrre. Azaz vádlottat, hogy egy öreg övezgy asszonytól *Almássy* Erzsébetnél kicsalt egy 14.600 korona értékű takarékpénztári könyvecskéket. A törvényszék el is ítélte csalás bűntette miatt. Felebbezés folytán ma foglalkozott ezzel az ügygel a tábla II. büntető tanácsa, amely a tényállás kiegészítése előljből a bizonyítási eljárás kiegészítését is felvette.

Ennek befejeztével érdekes jelenet következett. Mielőtt *Vásonyi*, az elnök felhívására előadta volna védelmét, felpaltant a vádlói székben dr. *Vargha* Ferenc főügyész-helyettes és kérte a felszólalások sorrendjének megváltoztatását. Ezt kinyerve, közel egy

félórát beszédet tartott, amely díszére váltik az új bünvádi perrendtartás szabadelvű szellemének és a magyar ügyészi kar fenköltésének.

Beszéddének első fele általános természetű volt. Hivatkozott az új bünvádi perrendtartás accusatori szabadelvű szellemére és kijelenté, hogy a törvényeségi ítélet, eltekintve attól, hogy a 384. §. 10. pontjába ütökző alaki semmisségi ok miatt különben is törvényellenes — egyenes szálem az anyagi igazság ellen. — Semmisséte meg — ugymond — a kir. ítélőtábla az elsőbíróóság ezen ítéletét, hogy nyoma se maradjon annak, miszerint volt egy kir. törvényszék, mely ily abszurd ítéletet hozott!

Az ítélet rendelkező része ugyanis csalásban mondja ki bűnösnek *Lőrincz* Sallárdot, elkövetve az által, hogy „szv. *Almássy* Erzsébetet ravasz fondorlattal tévedésbe ejtette és ez által neki vagyoni kárt okozott.”

Az indokolás szerint pedig vádlott sértettet öntudatlan állapotba hozta és ezen állapotát arra használta fel, hogy tőle egy takarékpénztári könyvet elvegyen.

Amíg tehát a rendelkező rész csalásban mondta ki vádlottat bűnösnek, az indokolás szerint rablást követett volna el. — Mivel azonban nemcsak hogy a rablás tényálladékát nem látja fennforogni, de a csalásé sem, kéri a táblát, hogy a vádlottat mentse fel és rögtön helyezze szabadlábra.

Az elnök felszólítására dr. *Vásonyi* védőre került volna a sor, ő azonban kijelentette, hogy a főügyész helyettes védőbeszéde után neki nincs semmi mondani valója.

A bíróság rövid tanácskozás után vádlottat jellemezte és rögtön szabadlábra helyezte.

A tárgyaláson je'envolt szépszámu közönség ovációkban részesítette dr. *Vargha* Ferenc főügyész-helyettes.

§§ **Sikkasztó postatiszt.** Czakó Áron csabai postatisztot, aki egy 10000 koronás pénzlevelet el-sikkasztott, a gyulai törvényszék két évi fegyházra ítélte.

A Beöthy-Liptai-ügy.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, április 5.

A háttérben egy rejtélyes, szfinkszzerű zsarolási kísérlet, melynek aktáit a kir. ügyészség beszüntető végzéssel zárta le, s amelyről azt sem tudjuk: volt-e, nem-e? Ebből a rejtélyes háttérből bontakozott ki a mai rágalmasági sajtópör, melynél alakosabbat, szinesebbet ebben a nemben magyar bíróság még nem tárgyalta. Az érdeklődés is szoktalan arányokat mutatott. Az összes ívárosi színházak képviselve voltak a nézőtérben. Ha tanulmányozni jöttek, jó helyre jöttek.

Izgalmas érdeklődés kísérte ennek a mai bñtörnek minden fázisát attól a gyanus homálytól kezdve, amelyből kiindult, egész a mai napig, mikor kiváló emberek, művészek és írók jöttek tanuságot tenni *Beöthy* Lászlónak, a Nemzeti Színház igazgatójának viselt dolgairol. Ezeket a tanuságtételeket a sajtóbíróóság teljes értékű bizonyítékoknak vette, másnak nem is vehette s ezek alapján *Liptai* Károlyt éjfelután egy óraker felmentette a vád és következményei alól.

Az ítélet hatása leirhatatlan volt a jelen-voltakra, kik hallották, olvasták, hogy micsoda kifejezésekkel illette *Liptai* Károly ellenfelét, a Nemzeti Színház ez idő szerint való igazgatóját az újságok hasábjain.

Ime egy kis szemelvény az inkriminált kifejezések közül:

- ... Ki akarta venni kezemből a drámabírálat meghamisítására vonatkozó adatokat és egyéb szennyes ügyeket.
- ... Kutatni akarok a bandita után és hurokra kell kerülni a merénylőnek.
- ... Nem szüntetjük be, *Beöthy* uram, hanem aki ketőknk közül gazember, az a porondon marad.
- ... Mert annyi szenny van a Nemzeti Színház irodájában, hogy abból a fegyelmi vizsgálat csak össetört tetemét huzhatná ki az igazgatónak.
- Ezeket írta *Liptai* Károly *Beöthy* Lászlóról! És a sajtóbíróóság a késő éjjeli órában úgy ítél, hogy ezöl *Liptai* nem rágalmasza a Nemzeti Színház igazgatóját.
- Ez az ítélet nemcsak *Liptait* menti fel, hanem el is marasztalja *Beöthy* Lászlót.

(A névtelen levél.)

Tavaly május havában *Beöthy* László, a Nemzeti Színház igazgatója egy zsaroló levelet kapott. Nyomatott betűket utánzó írással azzal fenyegette meg az

igazgatót a levél feladója, hogy kompromittálni fogja a sajtóban, ha Sz. G. 100. jellege alatt postestante 300 forintot nem küld neki. *Beöthy* átadta a levelet a rendőrségnek s az említett jellege alatt három darab színházi bankóval bélelt levelet küldött a postára. Másnap egy horádár jelentkezett a levélért. Két detektív letartóztatta a horádárt, aki elmondta, hogy őt *Liptai* Károly küldte a postára. *Liptai*, kit rögtön a rendőrséghez citálták, azt adta elő, hogy neki oselt vetettek. Ezt plauszibilissé is tudta tenni, amennyiben igazolta, hogy néhány nappal előbb ő is névtelen levelet kapott, melybe a zsaroló levél betűihez hasonló írással arról értesítették, hogy a főpostán levél vár rá, mely kompromittáló adatokat tartalmaz egy Sz. G. nevű hölgyről, kik iránt ő közelebből érdeklődött. El akarta tehát a levelet hoztatni, de élt a gyanupörrel, hogy valami csapda készül ellene. Amiórt a dolgot több ösmerősével közölte.

Igy írta meg annak idején a védekezését *Liptai* Károly a Magyar Szóban s ugyanakkor *Beöthy* Lászlót gyanusította meg a cselekvés értelmi szerzőségével. *Beöthy* ugyanis írta *Liptai*-t, tudta, hogy az ő kezében kompromittáló adatok vannak, s ezeket akarta megsemmisíteni az ő erkölcsi tönkretételével. A cikk ezenkívül több súlyos vádat sorolt föl *Beöthy* ellen.

A zsarolás ügyében megindult vizsgálatot az ügyészség beszüntette. Nem sikerült kinyomozni, hogy ki írta s ki adta postára a zsaroló levelet.

De *Liptai* még azután is egy másik cikkben megismételte támadását *Beöthy* László ellen, aki a két cikkben foglaltak miatt rágalmaszás címén sajtópört indított *Liptai* ellen.

(A vádlott kihallgatása.)

Ezt a pört tárgyalta ma a budapesti sajtóbíróóság *Zsitvay* Leó elnökletével. A vádlottat dr. *Balog* Imre védte, a panaszos igazgatót dr. *Rács* Dezső képviselte.

Dr. *Balog* Imre a tárgyalás megnyitása után a sajtóbíróóság hatásköre ellen tesz kifogást. Szerinte *Beöthy* László köztisztviselő, s azért az ügyben az esküdtbíróóság van hivatalba ítéletet mondani.

Dr. *Rács* Dezső hivatkozta arra, hogy a vádtanús már jogérvényesen döntött a hatáskör kérdésében. Kéri a tárgyalás megtartását.

A sajtóbíróóság a kérdés eldöntését egyelőre függőben tartja s a tárgyalást a vádlott kihallgatásával megkezdi. *Liptai* Károly az általános kérdésekre elmondja, hogy huszonhét éves. izraelita vallásu, hirlapíró. Az inkriminált cikkeket, ugymond, jogos magán-érdekből, önvédelemből írta.

— **Az elnök:** Tehát megtámadta önt *Beöthy* László? **A vádlott:** Igen. Azt a hírt terjesztette rólam, hogy zsarolásért letartóztattak.

— **Ön a vizsgálat során azt állította, hogy *Beöthy* volt az oka, hogy ön a kenyerét veszítette?** — **Ezt csak abból következtetem, hogy *Beöthy* ur az általam szerkesztett színházi lapokat kitiltotta a színházból.**

— **Az elnök** fölolvastatja az inkriminált cikkeket. **A vádlott** kijelenti, hogy a cikkeket ő a szerzője. **Az elnök:** A cikkeben szó van egy meráni táviratról. Hol szerezte ezt a táviratot?

— **A vádlott:** Spády Zsigmondtól kaptam, a Nemzeti Színház volt tisztviselőjétől. **Az elnök:** Spády aztán megvált a színházról? — **Igen.** Fegyelmi úton elbocsátották. — **És miatt a távirat miatt?** — **Azt nem tudom.** — **A második inkriminált cikkeket a vádlott szintén magának írta.**

— **Az elnök:** Miért kellett ezt a második cikkeket is megírni? **A vádlott:** Mert láttam, hogy barátaim kezdenek hozzám bizalmatlanok lenni. — **Ön a másik cikkben már egy lépéssel tovább megy és azt mondja, hogy a Nemzeti Színház irodája tele van szennyvel és piszokkal. Ez már nem két embernek a személyes ügye.** **A vádlott:** Nekem Spády egész garmadával hozta a dolgokat.

(Az erkölcsi tanu.)

A bizonyítási eljárás során első tanúnak gróf *Kegelevich* István intendánsát hallgatják ki. **Az elnök:** Milyen állást foglal el *Beöthy* László a Nemzeti Színháznál? **Gróf *Kegelevich* István:** Igazgatója a színháznak. — **Rendszerezett állás, vagy szerződéses?** — **Szerződéses.** — **Hány évre szól a szerződés?** — **Ha jól emlékszem, öt évre.** — **Felmondáshoz van kötve?** — **Ugy tudom, nincs felmondás.** — **Van-e az igazgatónak felettes fegyelmi hatósága?** — **Erre nem tudok határozottan válaszolni. Azt hiszem, oról a színházi törvények intézkednek.** — **Van-e fegyelmi joga a tagok fölött?** — **Van.** — **Szerződhetet tagokat?** — **Igen, de csak intendánsi jóváhagyás mellett.** — **És őt ki szerződött?** — **Az intendáns, de csak belügyminiszteri jóváhagyás mellett.** — **A Magyar Szó** hozott egy cikket, mely azt mondja, hogy *Beöthy* igazgató az Oosky brigadéros előadásáról az intendáns urnak táviratot küldött. Az a kérdés, hogy megkapta-e azt a táviratot? — **Megkaptam.**

Beöthy: Kegyeskedjék megmondani, kegyelmes uram, hogy azokban az előterjesztésekben, amelyeket a kegyelmes ur előterjesztett, tapasztalt-e valami inkorrektséget?

— Nem tudok esetet, hogy szándékosan eltért volna a valóságtól.

Beöthy: Mint hogy kegyelmességben kívül más erkölcsi tanura nem hivataloztam, kegyeskedjék megmondani: tapasztalt-e a két év alatt részemről olyasmit, hogy magánérdekeim kielégítését keresem a színháznál?

— Én, mint igazgató, olyan embernek vélem Beöthy Lászlót, kit nem anyagi érdekek vezettek a színházhoz. Másutt nagyobb anyagi javadalmazáshoz is juthatott volna.

Liptai: Kapott a gróf ur Meránba egy levelet Beöthy-től, amelyben értesít, hogy neki a Troilus és Cressida előadása által oly érdemei vannak, mint annak idején Paulay Ede nek volt az *Ember tragédiája* színrehozatala által és arra kérte, hogy a belügyminisztérium által ezért tiszteletdíjat utalványoztasson ki neki.

— Igen, ilyen levelet kaptam.
Elnök: S ki lett utalványozva ez a tiszteletdíj?
 — Igen a belügyminiszter által.
 — Kinek a számára?
 — Beöthy igazgató urnak.

Liptai: a tanuhoz: Mennyi volt ez a tiszteletdíj?
 — Én nem emlékszem, különben is ez belső ügy.
 — Én úgy tudom, 1000 forint volt ez?
 — Nem emlékszem.

Beöthy: A tiszteletdíjat Zsigány Árpádnak fizették, aki Fábián István álnév alatt irodította le a drámát.
 — Erre nem emlékszem.

(Az előzményekből.)

Báró Splényi Ödön rendőrtanácsost hallgatta ki az elnök, aki Liptaitól azt hallotta, hogy az egész zsarolási história Beöthynek elene kovacsolt bosszúműve.

— Volt-e arról szó, hogy a felek kiegyeztethe-
 lők lennének egymással?
 — Igen.
 — Mondta Beöthy, hogy milyen föltétel mellett vonná vissza a följelentést, hogyha beisméri Liptai, hogy ő írta a zsaroló levelet, ha kiszolgáltatja neki azt, aki a Nemzeti Színháznál indiskréciót követelt el?

— Nem emlékszem így szó szerint.
 — Le volt tartóztatva Liptai?
 — Nem, csak előállítottuk.
 — Tudta Beöthy, hogy Liptait nem tartóztat-
 lák le?
 — Bizonyára tudta.

A rendőrtanácos után Faludi Miklóst, a Vigszínház dramaturgiát hallgatták ki ki ott volt a Feld-banketten, ahol hallotta, mert szótében beszéltek, hogy Liptait letartóztatták. Ugy emlékezik, hogy elő-
 szőr Márkus Józseftől hallotta, kinek Prém József be-
 szélte el.

(A Magyar Színháznál.)

Kihallgatják a Vigszínház részvénytársaság két főemberét, dr. Hegedűs Bélát és Filó Sándor gyogy-
 szereszt. Mindkettőnek a vallomása teljesen egybe-
 vágó.

Hegedűs Béla, a volt elnök vonakodott vallomást tenni, mert a Magyar Színházról nem nyert erte-
 hatalmazást. Az elnök eloszlatja a tanu aggodalmait
 s azt kérdi tőle:

— Igaz-e, hogy 1899-ben a Magyar Színházhoz
 egy rendelvénny érkezett, melylyel Beöthy László fizet-
 ését letiltották?
 — 1899-ben Filó János, a Magyar Színház
 egyik igazgatója levelet kapott egy ügyvédőtől, amely-
 ben ez figyelmeztette, hogy a színház pénztára nem
 fizeti ki a bíróság letiltott järeleket. Erre Filó a pénz-
 tárától a letiltásról kimutatást kért. Onnan azt az érte-
 sítést kapta, hogy oda letiltás nem érkezett. Erre én
 kezdem vizsgálni a dolgot, rájöttem, hogy ebben az
 évben Beöthy László ellen végrehajtásokat vezettek,
 letiltások is érkeztek a rendes postai uton, a postát
 Beöthy vette át. Megtudtuk, hogy a rendelvénnyek a
 pénztárhoz nem jutottak el, erre én és Filó elmen-
 tünk Beöthy rokonaihoz, hogy fizessék ki a letiltott
 összeget. Megtárgadták s ekkor Filó a magáéból fizette
 ki, s ezt Beöthy, mikor a színházról elment, meg-
 törtétette.

— De hiszen önnek kellett volna ezeket a ren-
 delvénnyeket kézhez kapni.
 — Igen, csak hogy a postát Beöthy bontotta föl.
 — Igaz-e az, hogy Beöthy *Miss Mary Halton*
 vendégszereplése alkalmából kétszer számitotta föl
 bécsi utjának költségeit?
 — A kétszeri fölszámitás nem függ össze a
 Halton vendégszereplésével. Az igaz, 1899. január 4.,
 5., 6., aztán 26., 27. és 28-ikán Beöthy igazgató ur
 Bécsben volt; ennek az utnak költségeit, 148 forintot
 januárban fölszámitotta, májusban újra elszámolta
 két utnak 148 forintnyi költségét és ezt elszámolta
 arra a 200 forint előlegre, amit utalvány nélkül
 kivett a pénztárból. A kétszeri fölszámitás úgy derült
 ki, hogy a két utazási számla végösszege teljesen
 egyezett.

Beöthy (a tanuhoz): Hát lehetségesnek véli ön,
 hogy én a pénztárból utalvány nélkül 200 forintot
 kivettem?
 — Rendszerint nem, de ebben az esetben meg-
 történt és a pénztárosnál az azzal védekezik, hogy ő nem
 tehetett semmit, ha az igazgató 200 forintot kivett a
 pénztárból.

Filó János gyogy-szerész: Emlékszik arra, hogy a
 Magyar Színház felügyelő-bizottságának egyik ülés-
 sén jelentés történt, hogy Beöthy igazgató kétszer
 számitotta fel a bécsi ut költségeit. Vizsgálatot ren-
 deltek el és kiderült, hogy ez tényleg így is történt.
 Beöthy aztán megtérítette az összeget. A letiltásokra
 vonatkozólag elmondja, hogy ő kapta meg az ügy-
 véd felszólító levelét, miért nem fizeti ki a pénztár
 a letiltott összeget. Megtudta, hogy a pénztárhoz
 letiltás nem érkezett s erre ő fizette ki a letiltott
 összeget.

— Elismerem Beöthy, hogy a rendelvénnyeket
 magánál tartotta?
 — Hogy mi történt a rendelvénnyekkel, azt nem
 tudom, az ő kezébe kerültek a levelek. En azért fizet-
 tem ki helyette a pénzt, nehogy bajba kerüljön, mert
 Beöthy ur akkor nem volt Budapesten s az édesanyja
 meg az édesapja megtárgadta a kifizetést.

Beöthy (Hegedűs-höz): Igaz-e, hogy én elővázo-
 somkor végkielégítést kaptam a Magyar Színházról.
Hegedűs: Ahogy vesztünk. Kívánja, hogy emond-
 jam az egészet elölőről?
Az elnök: Ez nem szükséges.

Tóth Imre, a Nemzeti Színház főrendezője, vallja,
 hogy Beöthy kétszer vett kölesont a színház kezele-
 ben fennálló munkás-nyugdíjpénztárból, mely pénz-
 tagjai az ő fennhatósága alatt állanak.

Gróf Festetich Andor országos színeszeti főfelügyelő-
 től azt tudakolta az elnök, hogy igaz-e az, hogy Rákosi
 Sziđi színészközlőjének növendékei gyakrabban sta-
 tisztlának a Nemzeti Színházban most, Beöthy direk-
 torsága idején, mint akkor, amikor ő volt az igazgató.
 — Én is gyakran alkalmaztam a növendékeket,
 de első sorban a színház színészközlőjének növendé-
 keit foglalkoztattam.

A tanu vallomása közben olvastatja fel az elnök
 azt a kimutatást, ami Rákosi Sziđi tuilelépéteire
 vonatkozott. A tanu a kimutatásra azt mondta, hogy a
 repertoir hozza magával, ki hányszor lép fel. Ha
 valakit két új darabban is fellépetnek s ha a darabok
 beválnak, akkor a fellépes gyakoribb.

Dr. Várdi Antaltól, a színeszeti akadémia igazga-
 tójától azt tudakolta az elnök, vajjon azóta, amióta
 Beöthy a Nemzeti Színház igazgatója, feltűnő módon
 mellőzik-e a növendékeket a statisztikaközlésnél.
 — Én nem tapasztaltam — felelte Várdi.

(Kártyabarlang a szinpadon.)

Következett *Ivándi Jenőnek,* a Nemzeti Színház
 tagjának kihallgatása.

— Való-e az, hogy előadások előtt s előadások
 alatt is kártyáznai szoktak a színház társalgójában?
 — Igaz.
 — És mit szoktak játszani?
 — Alsóst.
 — Hogy lehetilyen játékokat játszani? Hátha vala-
 kinek jelenete következik, s jó kártya van a kezében,
 lehetetlen, hogy el ne kessen.

— Akkor valamelyik néző veszi a kezébe a
 kártyát.
 — Szokott az igazgató ur is játszani?
 — Igen.
 — Mióta van divatban ez a szokás a Nemzeti
 Színháznál? Nem Beöthy ur ideje óta?
 — Oh nem! Ez már tradíció a színháznál. (De-
 rülség.)

Dr. Rácz Dezső: Paulay és Festetich idejében
 is szoktak játszani?
 — Én 1894. év óta vagyok tagja a színháznak,
 azóta játszanak.
 — Festetich igazgató is játszott talán?
 — Az nem szokott kártyázni!

(Különfélék.)

Ditrő Mór, a Vigszínház igazgatója vallja, hogy
 hallotta, hogy a Bölcső című szindarabot meg akarta
 venni a színészegyesület a vidék számára, de nem
 kapta meg. Ajánlatot tettek Beöthynek, hogy vegye
 meg, ez sem vezetett célhoz, sőt az a fötterjesztés
 sem, amit a belügyminiszterhez intéztek, hogy a vi-
 dék ingyen kaphassa meg a Bölcső című darabot. De
 ezt a tanu csak hallomásból tudja.

Reding Blanka vallja, hogy nála lakott egy
 leány, akinek egy Klein Ernő nevű kereskedősegéd
 volt a barátja. Ez az ember gyakran hozott nemzeti
 színházi jegyeket. Tanu 52-szer kapott jegyeket tőle,
 azt is tudja, hogy Klein Ernő pénztért árulta a jegyek-
 et s azt mondta, hogy neki Beöthy László jó barátja
 s tőle kapja a jegyeket.

Dr. Vermes József rendőrfogalmazó Liptainak
 a rendőrség történt kihallgatásáról vallott. Liptai egy
 percre sem volt letartóztatva, azt nem tudja, hogy
 Splényi rendőrtanácos milyen szavakkal akarta kibé-
 kíteni a feleket.

Mészáros Kálmán, a Színészegyesület igazgatója
 látta azt az ezüstkoszorút, amit Beöthy a Magyar
 Színház tagjaitól kapott, egy kerespet-uti porcellán-
 kereskedő kirakatában, de úgy tudja, hogy ez árve-
 résen adódott el és úgy került az üzletbe.

Beöthy: A koszorút nem a színház tagjaitól, ha-
 nem a részvénytársaságtól kaptam.
 A tanu aztán elmondja, hogy Beöthyvel a Szí-
 nézegyesület nevében a Bölcső előadásí jogának
 megszerzése iránt tárgyaltak, szabad kezet adtak
 neki, hogy vegye meg ezt a jogot a Színészegyesület
 számára olyan áron, ahogy jónak látja, de nem vette
 meg. Később aztán a Bárd-égek vásárolta meg, s a
 vidéki szinigazgatók tőle aztán nagyon drágán vehet-
 ték meg a darabot. A Színészegyesület a vidéki szin-
 padoknak akarta megszerezni a Bölcsőt.

Beöthy: Gondolta-e a tanu, hogy nekem ebből
 hasznom volt?
Mészáros: Nem, én csak arra gondoltam, hogy
 Bárdéknak talán valami szívesseget akarta ezzel ho-
 norálni.

A délután 4 óraker megkezdett folytatódagos
 tárgyaláson a hátralevő tíz tanu közül elsőnek:
Wodianer-Forrái Sónát, a Színházi Lapok szer-
 kesztőjét hallgatták ki.

— Igaz-e, hogy Beöthy László önt felszólította,
 hogy távolítsa el a lapjától Liptai Károlyt?
Tanu: Ebben a formában nem igaz. A dolog
 úgy áll, hogy Liptai távollétében erős támadást inté-
 zett a Nemzeti Színház ellen. Beöthy ur ezért szemre-
 hányást tett nekem s mondta, addig nem tárgyal ve-
 lem a lapomnak a színháznál leendő árusítása tár-
 gyában, míg Liptai a lapom köztelében áll.

— Kit támadott Liptai abban a lapban?
 — Beöthy-t és Makai Emilt.
 — Milyen támadás volt az?
 — Személyes támadás, melylyel nem értemem
 egyet.

— És Liptai megszűnt akkor munkatársa lenni?
 — Nem. Tovább is ott maradt.
Beöthy: En úgy emlékszem, hogy azt mondtam,
 hogy olyan lappal, mely engem folyton támad, nem
 tárgyalok.

— Igaz, úgy mondta.
 — Hát az igaz-e, hogy elégtételll tanu ur Liptai
 elbocsátását ajánlotta fel?
 — Igaz, emlékszem.

Prém József tanár és író tudja, hogy a Nemzeti
 Színház társalgójában szoktak a színészek előadások
 alatt is kártyázni. Ez a játék azonban nem befolyá-
 solja az előadás menetét, mert a rendező jöelőre ér-
 tesíteni szokta azokat a színészeket, akiknek dolguk
 akadt a szinpadon.

— Jelen volt a Feld-banketten tanu ur?
 — Igen, ott voltam. Nekem beszélt el először
 Beöthy László, hogy zsaroló-levelet kapott valakitől,
 aki 800 forintot követelt tőle. Ő azt is tudja, hogy ezt
 a hírt ott a banketten többen is tudták.

— Volt határozott formában szó arról, hogy
 Liptait letartóztatták?
 — Arra nem emlékszem.

Védő: Ha őn meg szokott ott fordulni, azokott-e
 tanu ur is játszanai.
 — En nem kártyázom.

Liptai: Látta-e tanu ur az igazgató urat kár-
 tyázni azzal a szerencsétlen Rákosi Gyulával?
 — Láttam néhányszor.

(A volt irodavezető.)

Spády Zsigmond, a Nemzeti Színház volt iroda-
 vezetője előadta, hogy kinevezett hivatalnoka volt a
 színháznak, ahova őt Festetich igazgató nevezte ki.
 Beöthy igazgató azonban 3 havi felemondás után el-
 bocsátotta őt, — most kereskedelmi hivatalnok.

— Miért bocsátották el?
 — Beöthy ur azzal gyanúsított, hogy én szol-
 gáltattam ki azt a meráni táviratot Liptainak.
 — Barátja önnek Liptai?
 — Igen?
 — Szokott ön neki színházi irodai híreket adni?
 — Epp úgy, mint a többi hírlapírónak, aki fel-
 járt a színházhoz.

— Tud ön arról, hogy a társalgóban az igaz-
 gató kártyázni szokott előadások előtt és alatt is?
 — Igen.
 — Hát arról tud-e, hogy mi történt a Széll Kál-
 mánné páholyával?

— Egy főherceg, ha jól emlékszem Ferenc Ferdinánd
 főherceg jövetelét jelezték egy este a színházba.
 Az igazgató nekem adott utasítást, hogy intézkedjem,
 egyben kijelentette, hogy páholyát eloszerli ez estére.
 A páholyegy elárusításra került. Széll Kálmánné
 ekkor telefonon kért egy jó páholyt s az igazgatói
 páholyt el is adták neki. Erről azonban nem érte-
 sítették sem a páholynyitogatót sem engem.

— Igy történt aztán, hogy a mikor Széll Kálmánné el-
 jött este a színházba, az általa megváltott páholyban
 ott találta Beöthy igazgató ur anyóását. Szélné erre
 bosszusan eltávozott. Másnap az intendáns nyilatko-
 ztatástele hívott fel engem. En be is adtam a jelen-
 tést oly értelemben, hogy engem felelősség nem ter-
 hel. — Az igazgató ur pedig azt jelentette az inten-
 dánsnak, hogy az egész kellemetlenség az én gon-
 datlanságomból keletkezett s hogy ezért már engemet
 példánysággal sújtott. Pedig ez csak hát olyan pro-
 forma dolog volt.

A Rákosi-iskola növendékeinek statisztai sze-
 replését nem tudja, mert neki a szinpadhoz nem volt
 semmi köze sem.

Liptai vádolt azután több kérdést intéz a
 tanuhoz az íránt, való-e, hogy Rákosi Sziđi asszony
 szini növendékei mennyi statisztadijat kaptak, s hogy
 Rákosi Sziđi asszony tanított-e a Nemzeti Színháznál.
 Tanu ezekből csak azt tudja, hogy Rákosi Sziđi
 asszony egy ideig tanította a kezdő színésznöket.

Beöthy szóalt fel azután, tiltakozva az ellen,
 hogy a vádolt olyan kérdéseket intézzen a tanuhoz,
 amely kérdésekre ez úgy sem tud felelni, mert semmi
 köze sem volt a rendezéshez. Miért nem intézte a
 vádolt ur ezeket a kérdéseket egy szinpadai szak-
 értőhöz, a délelőtti folyamán kihallgatót Tóth Imre
 főrendezőhöz?

Dr. Rácz Dezső, a panaszos képviselője ellent-
 mondatást lát a tanu és a vádolt vallomásai között
 annyiban, amennyiben Spády tagadja, hogy ő adta
 volna át a meráni táviratot Liptainak, míg ez viszont
 az ellenkezőjét állítja, azt tudniillik, hogy Spády adta
 neki át a táviratot. Szembesítést kér elrendelni a vád-
 lott és tanu között. A bíróság ezt el is rendelte.

A szembesítés alkalmával Spády visszavonta
 előbbi kijelentését s kinyilvánította, hogy erre a
 pontra nézve nem kíván vallani. Liptai fenntartotta
 előbbeni állítását, hogy t. i. Spády adta át neki a
 táviratot. A tanu megegyezése miatt a panaszos ügy-
 védje semmisségi panaszt jelentett be.

(Zigány Árpád tanu.)

Következett *Zigány Árpád* ró kihallgatása.

Elnök: Mi része volt tanu urnak a Troilus és
 című dráma színrealkalmazásában, illetőleg átdol-
 gozásában? Ki bizta meg önt ezzel a munkával?

— 1900. május elején történt, hogy Beöthy igazgató urat megismertem a Nemzeti Színházban.

Ekkor a Troilus és Cressida lefordításáról nem volt szó, mert Beöthy ur a Fejes István-féle régi Shakespeare-fordítás átdolgozására kért meg, avval az utasítással, hogy legfőkébb 4 felvonásba huzzam össze az egészet. Együttal kiadta nekem a Gelberlé német átdolgozást, hogy ennek figyelembevételével végezzem a munkát. En elolvastva a darabot, megírtam Beöthy urnak, hogy 4 felvonásba nem tudom beszorítani a darabot, de 5-be igen, vagy hogy a 3-ik és 4-ik felvonás egy színen játszék. Együttal megírtam azt is, hogy a Fejes-féle fordítás régi, elavult s ezért újra lefordítom, mert ez munkámat is megkönnyíti. Így végeztem ezt az átdolgozást, színrealkalmazást s felvonásokon vittem be a színházhoz, mert a munka sürgős volt. Ekkor azt ajánlottam, hogy az átdolgozó neve helyett írjuk oda Luigi Suner, az ismert olasz Shakespeare átdolgozó nevét, hogy egyik-másik kritikus, aki engem nem kedvel, ne támadhassa a darabot a személyem miatt. Beöthy ur azt mondta, hogy ez nem jó lesz, ő azt akarja, hogy az ő neve is rajta legyen a színlapon. Ebbe én bele is egyeztem, mire Beöthy ur azt mondta, hogy minden hasznát, ami a darab előadásából, átdolgozásából származik, megosztjuk egymással. Mindjárt meg is kérdezte, bele egyezem-e abba, hogy a vidéki színpadokon az előadás jogát rábizza a Bárd Ferenc és testvére cégre. En beleegyeztem.

— Mennyit és kitől kapott ön munkájáért?

— 250 forintot kaptam a Nemzeti Színház igazgatóságától.

— Tehát nem Beöthy urtól?

— Nem. A Nemzeti Színház minden idegen darab lefordításáért fizet; én 800 forintot kértem, de Beöthy ur megmutatta Varga Antal nyugtáját, aki szintén 250 forintot kapott a Tell Vilmos fordításáért. Erre én is beírtam 250 forinttal.

— Van-e tudomása arról, hogy Beöthy László a Troilus és Cressida darab átdolgozásáért külön 1000 forintot kapott jutalomképpen, kapott-e ön ebből is?

— Magánúton tudtam meg, de nekem abból nem adott.

Beöthy: Meg kell jegyezmem, hogy a fordítás és az átdolgozás, illetőleg a színe alkalmazás közt óriási a különbség. Shakespeare-darabokat nem lehet eredeti formájában adni, mert a modern színpad technikája szerint egészen át kell gyúrní az a nyers anyagot melyet az egyszerű fordítás nyújt. Est nevezik szenirozásnak, ami óriási munkát és sok tanulmányt, színpadi érzéket igényel. A rövidítések, egyes szereplők behozása, mellőzése, fölléptetése, jelenetek elhagyása stb. mind oly feladatok, amelyeknek elvégzéséért, azt hiszem joggal kérhettem jutalmat, mivel a munka végzésére igazgatói tisztem és állásom nem kötelez. De a jutalom összeget nem írtam elő.

Védő: Megmondhatná-e a tanu ur, mennyi része volt önnek abban a magasabb szellemi munkát feltételező és értékesebb átdolgozásban, amelyért Beöthy ur a jutalmat kapta?

Tanu: A magam munkájának megítéléséről lévén szó, e kérdésre nem válaszolhatok.

Liptay: Megjelent a Troilus és Cressida könyv-alakban is?

— Igen, a *Budapesti Hírlap* adta ki.
— Kapott ön ezért valamit?
— Még nem, de majd kapok.
— S miért nem kapott?

— Mikor arról volt szó közöttünk, hogy a Troilus és Cressida átdolgozásából eredő minden hasznát megtelevünk, a könyvkiadás dolgát is Beöthy urra bízta, de azóta nem kértem tőle a honoráriumot, s mivel volenti non fit iniuria, azt hiszem, ez nem is tartozik ide.

Védő: Ön tehát azt mondja, hogy a darab azon formában került színre, ahogy ön azt Beöthy urnak átadta?

— Ezt akkor mondhatnám határozottan, ha látán a magam kézírását, amit benyújtottam s azon azokat a javításokat, betoldásokat, amiket Beöthy ur végzett rajta.

Védő: De ön látta is, olvasta is könyv-alakban ezt a darabot, ráismert benne a saját munkájára?

— En nem vagyok Mezzofanti kardinalis, hogy emlékezem szó szerint egy 240–250 oldalas könyv minden sorára. A dolog különben is már 2 éve történt. Csak azt tudom, hogy én 5 felvonásban összevontam a darabot s ez öt felvonásban került színre.

Beöthy: Emlékszik-e tanu ur, hogy 1900. októberben a premiér után pár nappal azt mondta: Na ez az átdolgozás igazán sikerült!

— Meglehet, hogy mondtam.

— Hát arra, hogy már az első találkozásunk

alkalmával megadtam önnek szóval azokat az utasításokat, amelyek szerint az átdolgozást kívántam?

— Erre nem emlékszem. Első találkozásunk alig tartott 5 perőt. Az utasítás, amiket kaptam, azok voltak, hogy 4 felvonásos darab legyen, a 3-ik és 4-ik felvonás egy színen történjék. De azt is tudom, hogy igazgató ur is irta a darabban utasításokat, például, hogy a falakon katonák járjáklanak, a hajnalszürkületkor fülemülék, rigók dalolnak stb. (Derűltég.)

Doleschall bíró: Járt-e önnek 250 forintnál több a munkáért, amit végzett.

— Abból kiindulva, hogy Beöthy ur azt mondta, hogy minden hasznát, ami a darab átdolgozásából származik, megfelezi velem, a jutalomként kapott 1000 forintnak felét is meg kellett volna velem osztani. En azonban ezt sohasem kértem tőle.

Tanu megeskették.

Következtek a lényegtelenebb tanuvallosások. Dr. Ince Henrik elmondta, hogy Beöthy őt bevádolta egynehányszor a szerkesztője előtt, valahányszor támadta a Nemzeti Színházat. Nem törődött azzal, hogy ezen vádaskodások miatt esetleg állását veszti. Majd elmondta távozásának okát a Magyarországtól az ismeretes Ocskay brigádéros ügy miatt.

Védő: Ön utódja volt Liptainak a Magyarországnál?

— Igen.
— Akkor tudja az okot, miért kellett ennek kilépni a Magyarországtól.

— Dícsérő kritikák irt az Ocskay brigádérosról. Három nap múlva a kritika megjelenése után a lap vezetősége arra meggyőződésre jutott, hogy a darab rossz. De miután már a lap leidosította a darabot, a lap vezetősége, hogy lelkiismeretét megnyugtassa, elbocsátotta Liptait s ledorogolta Herzeg darabját.

Az eskü előtt elnök megkérdezte tanutól, kész-e esküt tenni arra, amit mondott s hogy nem hallgatam el semmit, mert még többet is tudok. (Derűltég.) A tanu megeskették.

— Arra nem esküdhetek, hogy nem hallgatam el semmit, mert még többet is tudok. (Derűltég.) A tanu megeskették.

Öt peronyi szünet után Somló Sándornak, a Nemzeti Színház tagjának kihallgatása következett. Somlót arra nézve kérdezte ki a védelem, való-e, hogy Beöthy a vele szemben igazgatójelöltéül emlegetett művészek és írók darabjait nem adta elő. Somló ezen kérdésre tagadólag felelt, sőt Beöthy kérdéseire elismerte, hogy az igazgató vele egy darabjának színehozzátala ügyében az utóbbi időben tárgyalt.

Márkus József szerkesztőt arra nézve hallgatták ki, hogy a Feld-banketten ki terjesztette Liptai letartóztatásának híret. Márkus is hallotta a dolgot s a hír név említése nélkül jelenjen meg. Másnap nagy csodálkozására pár lapban név kiírásával olvasta.

Kész Zoltán, a Színház Lapok munkatársa, arra nézve ad tanuvallosást, hogy a nevezett lapban már Liptai cikkei előtt is jelentek meg támadó cikkek a Nemzeti Színház igazgatósága ellen. Ezen cikkek némelyike még Liptai cikkénél is erősebb tenorban volt megírva.

Géger Jakab tanár, mint a Rákosi színiiskola növendékének egyik oktatója tudja, hogy 2 évvel ezelőtt a növendékek a Magyar Színházhoz jártak statisztálni.

— Hát a Nemzeti Színházhoz nem jártak?

— Meglehet, ezt nem tudom.

Krechner Béla, az Alkotmány munkatársa szintén megírta lapjában Liptai letartóztatásának híret, miért is Liptai sajtópórt indított ellene.

A tanu a hírt egyébké kollegájától kapta azzal, hogy ezt a hírt a Feld-banketten maga Beöthy beszélte el.
Utolsó tanu **Rapel Árpád**, a Magyar Színház pénztárosa volt, aki rácafélt a délelőtti folyamán kihallgatott Hegedüs Bélára, a Magyar Színház r-t igazgatójára. Kijelentette **Rapel**, hogy Beöthy sohasem vett fel előlki engedély nélkül pénzt a színház pénztárából. Ö mintpénztárnok, a kapott rendelvények alapján rendszeres visszatartotta a letiltott összeget az igazgató fizetéséből. Ezek a letiltások összegükben többre is rúgtak a valódi követeléseknél, mert amint tudja — Beöthy nemrégiben is visszkapott 600 forintot a törvényességtől. Előleglet ő adott épp úgy az igazgatónak, mint a körítárnak. de az előlegeket mindig levonta elsején a fizetésekből.

Ezzel a tanuk kihallgatása véget ért. Az elnök a védő kérésére fölolvasta **Porzelló** Kálmán igazgatónak valloását, továbbá a két névtelen levelet s a zsarolási ügy aktái közül az ügyesség beszűntető határozatait. Ezután rövid tanácskozás után elutasította a hatásköri kifogást.

(Perbeszédék.)

Dr. **Rédey** Dezső, a magánpanaszos képviselője *védőbeszédnek* bevezetésében a sajtószabadságot aposztrofálja, amelynek nagy és ezért eszméje, allegorikus alakja kell, hogy itt lebezzon az igazgatóság és osarnokában, s egyaránt előlbi az igazság kutatása körül fáradozó s összes tényezőket lelkei, de amelynek uszályába gyakran kapaszkodnak olyan alakok, kik a sajtószabadság nagy eszméjével visszaélnak magánérdek, magánbosszu, szemérméhiánszás eszközeivel csak szűgyent hoznak magára az eszmére.

Ezek számára ne követeljék a jogállam egyik legnemesebb attribútumát a sajtószabadság respectálását, mert ezekkel szemben a jogállamnak egy másik nagy attribútuma lép előtérbe, egy nem kevésbé fontos és becses mások jogi érdeke: a *magánbecsület* megővésének érdeke.

A Liptai Károlynak Beöthy László ellen sajtó utáni elkövetett becsületsértését és rágalalmazást sem jogos *magánérdek* sem *közérdek* nem igazolja. Tér volt engedve, mert a panaszos nem zárkózott el a legzelesebb nyilvánosság és legkorlátlanabb bizonyítás elől és ime, az egész időtartályal csak azt mutatta meg, hogy a vádlott nagy gonddal szedte össze és kéjjel turkált mindabban a pletykában és rosszakaratu ráigóságban, ami minden a közélet területén működő egvény, de különösen egy annyira exponált helyzetű színigazgató ellen felbujának.

Sorra veszi ezután a *Beöthy ellen* felhozott rágal-makat, cáfolván azoknak egy ténybeli, mint erkölcsi következtetéseit és *vádirta* alapján kéri a sajtóbírósgot, hogy ne engedje a *calumniant* audacter elvét még részleges diadalt sem ülni és hozzon *marasztaló ítéletet*.

Utána *Beöthy László* kelt fel s az összerótt jegyzetekből védőbeszédet rögözött. A sajtópórtok természetében áll, mondotta *Beöthy László*, hogy a vádló vádoltatik. Sorra vette azokat a vádakat, amelyek ellenében a mai napon elhangzottak. Riposztjai határozottak voltak, mert csak a kétszeresen felszámított utikölttség vádjával szemben engedett meg annyit, hogy az lehetett tévedés. O azon a télen annyiszor utazott Bécsbe, hogy ez a tévedés könnyen keletkezhettek.

Az elnök *Beöthy* felszólalása után, mely este 8 óraker ért véget, 9 órára halasztotta a tárgyalást.

Pontban 9 óraker kezdte meg *Balogh Imre* másfélórai védőbeszédjét. Tisztán, világosan, helyenkint megkapó drámai vonásokkal festette meg *Liptai Károly* helyzetét abban a kritikus időben, mikor *Beöthy László* nyilvánosan a zsarolás vádjával üldözöte. Mikor *Beöthy* meggyőződés nélkül egy ember tönkretételére vállalkozott, akkor elvesztette ahhoz való jogát, hogy az vele szemben kíméletét gyakoroljon. Hivatkozott a német büntetőtörvénykönyvre, mely törvénybe iktatta a becsületnek jogos örvédelmét. Ennek a védelemnek a határain belül mozgott *Liptai is*, mikor, részben talán jogtalan eszközökkel, a becsületét védelmezte. Kéri védenoe felmentését.

A védő után ismét *Rédey Dezső* beszélt, most már agresszívebben támadva a vádlottat.

Az utolsó szó *Liptai* Károlyt illette. Röviden szólott, de szavai nagy hatást kellettek. Elmondta, miként érezte magát az ellene indított hajszá retentő hatása alatt, mikor nem mert barátainak kezét nyujtani, mert félt, hogy nem fogadják.

— Abban a lelkiállapotban, mondotta, kevésbé intelligens ember nem tolat, hanem egyebet ragadott volna. Nagy szerencse reám, de a főmagánvádlóra nézve is, hogy znap nem találkoztunk, mert akkor ma nem rágalmazásért, hanem úgy lehet, gyilkosságért állának a bíróság előtt.

A bíróság tizenegy óraker éjjel vonul vissza tanácskozni.

(Az ítélet.)

Másfélórai tanácskozás után, éjjel után fél-egykor a még mindig szorongásig feltéremben hirdeti ki *Zeitay* Leó elnök a következő ítéletet: A sajtóbírósg *Liptai Károlyt* felmentette a *vád és következményei* alól.

Az ítélet megokolása a következő:

A bíróság megállapította azt, hogy a felek között már korábban ellenségeskedés folyt, minek következtében egyikük se tudta higgadtan mérlegelni az ismeretes zsarolási ügyet és így mindketten érhető okokból gyanusították egymást az ismeretes zsarolási hajszá rendezésével. *Liptai Károly* tehát éppoly joggal tarthatta *Beöthy* t a zsaroló levél gyártójának, mint *Beöthy* őt a zsarolónak. Ezek előrebocsátása után megállapítja a bíróság azt, hogy a meráni táviratban tényleg valótlon információ foglaltatik az intendáns részére, hogy tehát *Liptai* joggal nevezte ezen informálást hazudozásnak. Megállapítja a bíróság továbbá, hogy *Beöthy* nek tényleg oélya volt a meráni távirat árulóját mindenáron kipuhatolni és hogy e oéiből el is küldte Spádit *Liptai*hoz, hogy továbbá mikor megtudta már, ki volt a kiszolgáltató, egyezséget ajánlott *Liptainak*. E tények közlése sem állapít meg tehát rágalmazást. Megállapítja továbbá a bíróság, hogy a tanuvalloásokból legalább is nagyfoku inkorrektések derülnek ki, melyeket rigorozus kritikával *Liptai* joggal nevezhetett szennyesnek. Az indokolás további részében a bíróság utal a fentiekre azzal, hogy azok részint az előzmények logikai következményei, részint a tárgyalás adataival támogatást nyertek.

Az ítélet kihirdetése után a nagyszámu közönség a bíróságot, *Liptai* és védőjét, dr. *Balogh Imrét* lelkesen megjelenezte.

Beöthy László az ítélet ellen fellebezést jelentett be.

EGYESULETEK.

(A Budapesti Korosolyázó Egyesület) ma délután Busbach Péter elnöke alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy a városi sport tömeget egy részét mintegy 8000 □ méter területben beton-alappal látják el. A betonozás költségét 47.000 koronában állapították meg, mely összeg jelenleg fedezésére a székesővárost kéri meg, ellenértékül vissza-bocsátják a főváros tulajdonába a kis pályát és csarnokát. A fő betonozandó része a hídól a korosolya-csarnok közepéig terjedne. A fő feltöltésével, illetőleg betonozásával meg fog szünni az egyesületnek azon kellemetlen helyzete, hogy mint például az ideai abnormális tél folyamán, a pályát egész idő alatt nem bocsáthatta tagjai rendelkezésére.

(A Saskör közgyűlése.) A belvárosi SASKÖR ma este 7 órakor tartotta az évi rendes közgyűlést, Hahóthy Sándor alelnök vezetése mellett, aki a megnyitói beszédében reámutatott, hogy a kör életében eddig elmúlt tíz év a politikai és társadalmi téren mutatkozó haros és béke áramlatai között váltakozott. A kör a harcban és békében egyaránt becsülettel megállta a helyét. Az évi jelentést a közgyűlés tudomásul vette s a főlmentvényt minden irányban megadta. A közgyűlés után társas-vacsora volt, amelyen lelkes beszédekben éltették Ktch István díszelnököt, Polányi Géza és Hahóthy Sándor elnököket.

SPORT.

A nagy alagi akadályverseny.

Budapest, április 5.

Mióta Alag Alag, ilyen még nem történt meg. Egy versenyt kétszer utottak meg s egy versenyben kétszer kínáltak oddost a bookmakerek s kétszer fizetett oszalékot a totalizátor. Örök időköz emlékezetos marad így hát az 1902-ik esztendő Nagy alagi akadályversenye.

Amivel különben is mindenki tisztában volt, a verseny győztesét ma is Flaggenschiff került ki, s helyre is ugyanazok a lovak jöttek be, mint a minap, csak hogy Alom második, J'sinst pedig harmadik lett. A teliverek az árkokat és sőtvenyeket pompásan vették s így semmi baj sem történt. A furcsa esettel legjobban az Urlovasok Szövetkezete lehet megelégedve, mert tömteleten ember rándult ma, hétköznap is. Alagra s a nagy tömeg lelkesen megénezte Brown, Flaggenschiff lovasát, ki kétszer aratott egymásután egy versenyben imponáló nagy diadalt.

Az egyes futások eredménye a következő:
I. Handicap. Díj 1200 korona. Távoiság 2000 méter. Jankovich Bésán Gy. Fülese (Szemere) első, Mauthner V. Fantassinje (Persse) második, Geist G. Deireje (Krause) harmadik. Azután Huszar Ratking, Cuncator, Naughty. Totalizátor: 10 : 64. Helyrelogadások: I. 50 : 74. II. 50 : 90. III. 50 : 68.

II. Hároméves nyeretlenek eladóversenye. Díj 1000 korona. Távoiság 1200 méter. Grót Orsich P. Glaucoptia (Folberth) első, gr. Sigray A. Labodája (Raus Fjrd) második, Geist G. Hajasa (Pfeiffer) harmadik. Azután Comédie, Deborah. Pricösök. Totalizátor: 10 : 36. Helyrelogadások: I. 50 : 106. II. 50 : 156.

III. Nagy alagi akadályverseny. Díj 14.000 korona. Távoiság 6000 méter. Jankovich Bésán Flaggenschiff e (Brown) első, Hortly J. Alomja (Tuladonos) második, gróf Orsich P. főhadnagy J'sinsteje (Szejbal) harmadik. Azután: Gubernator, Döntnök, Garcia. Totalizátor: 10 : 15. Helyrelogadások: I. 50 : 68. II. 50 : 174.

IV. Aranyvirág akadályverseny. Díj 1600 korona. Távoiság 4000 méter. Geist G. May beje (Mahan) első, Miguel Braganzi herceg Tudorja (Peina) második, Jony F. százados Percoe (Fajes) harmadik. Totalizátor: 10 : 15.

V. Áprilisi gátverseny. Díj 1500 korona. Távoiság 2600 méter. Gróf Orsich P. főhadnagy Osttje (Hortly) első, Miguel Braganzi herceg Alial aja (Perose) második, Geist G. Nyájasa (Krause) harmadik. Totalizátor: 10 : 16.

VI. Eregy gátverseny handicap. Díj 1600 korona, távoiság 2.00 méter. Gróf Pejachevich A. Néha-Néha (Rosack) első, Geist G. Nyakasa (Macnan) második, Jony F. százados Gazduramja (Fajes) harmadik. Azután Kigrilde. Totalizátor: 10 : 46. Helyrelogadások: I. 50 : 84. II. 50 : 78.

VII. Alivány-díj. Díj 1500 korona, távoiság 2400 méter. Jankovich-Bésán Gy. Fissze (Hagelun) első, Világhy Gy. Cserhátja (Szemere) második, Geist G. Mennykője (Krause) harmadik. Azután Czarewits, Prima II. Totalizátor: 10 : 41. Helyrelogadások: I. 50 : 66, II. 50 : 66.

Holnap, ha mindjárt vasárnap van is, legalább sport szempontjából hétköznap lesz Alagon. Az öt első nap ösmert gárdája indul küzdelemben s minden valószínűség szerint favoritok rognak győzni. Jelöltjeink:

- I. Geist ist. — Jony ist.
- II. Kenados.
- III. Geist ist.
- IV. Cherup.
- V. Azórt is — Merész.
- VI. Jankovich ist.

.. Az alagi löversenyek eredményét mindazok, akik nem mehetnek ki a versenyterre, leg hamarabb és legmegbízhatóbban a Telefon Hirmondó után tudhatják meg, mert a Hirmondó kiküldött tudósítójának telefonjelentései alapján közvetlenül az egyes versenyek lefutása után, két tuta-monként részletes tudósítást olvastat fel a versenyek eredményéről. A versenyeredmények felolvasására kétszeres viadójellel hívja fel az előzetők figyelmét a Telefon Hirmondó.

A BUDAPESTI NAPLO telefonja.

Szerkesztőség 56-12
 Kiadóhivatal 54-39

Nyilttér.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás kiténő sikerral használhatik

Salvator

vese-, húgyhólyag-, húgydara- és kőszéngyűntalmak ellen, vizelet néhezégetésnél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Húgyhajtó hatású!

Vesementes! Kőnyva emésztési! Csiramentes! Kapható óvanygyógykezelésben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.

Budapesten, főraktár Edesky L. urnál.

KORYTNCIAI ÁSVÁNYVIZ.

Elismert kiténő gyógyviz gomor-, bdi-, aranyes bántalmak, máj-, lép- és vesebetegségek, idült székrekedés és epekövek ellen. Kapható Korytnica a fűrdőigazgatóság által. Edesky L. Budapest. Makovitsky Péter-nél Rózsahegyben, valamint minden gyógysertárban.

Szezon-megnyitás május 15-én.

Penátó: Lakás-ellátás, kizörlés, gyógy- és zenellés, elődnyben május 15-öt július 1-ig és augusztus 1-étől szept. végéig naponta 1 személy 6 kor. 20 fill. 3 személy 15 kor. Földnyben 1 személy 8 korona 60 fill. 2 személy 15 korona, 3 személy 20 korona. Földnyigazgatóság által. Dr. Ormay József, kir. tanácsos, igazgató a fűrdőigazgatóság Korytnicán.

THE MUTUAL

n.-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága

Tisztán a kölcsönösség elvén alapszik. Utánzetési kötelezettség nélkül. Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1901. december 31-én

1,828,181,200-36 frank.

Biztosítási állomány 1901. d. cember 31-én

6,443,021,249-27 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
 Budap.-st. IV., Kár ty-körút 26.

Téli fűrdőkúra.

Természetes forrásból kéno források, iszapfűrdők, iszapborogatások. Zuhany-masszage. Vizgyógyintézet, villanyfürdők, stb. Ötödik és hatodik állomás. Céz, közvény, ideg-bőr- és stb. és a teli fűrdőkúra felől kimerít prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő r.-k. igazgatóságára.

AGA

PATENT SZIVARKAPAPIROS

1 doboz hévely 50 fill. 75 lap 10 fill.

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

München április 5. Bakner tanár, a közegész-ségügyi intézet főnöke, megbalt.

New-York, április 5. Azt hiszik, hogy a walesi herceget megölték hívti, hogy jelen legyen a new-yorki új kereskedelmi palota megnyitásán. Formális meghívás még nem történt.

Aden, április 5. Menelik királyt Edvárd király koronázásán Makonnen rász fogja képviselni.

Merénylet a moszkvai rendőrőrnökségen.

Moszkva, április 5. Tegnapt este egy Michalowski nevű ember Trepov rendőrőrnök fogadó-szobájába lépett és személyesen kívánt vele beszélni. A szolgálattevő tisztviselő, Taremba, azt mondta a kérelmezőnek, hogy jöjjen a fogadó órák alatt, mire az tört rántott elő és rávetette magát Tarembára. A merénylőt letartóztatták.

Waldeck-Rousseau és a választások.

Páris, április 5. Az Aurore arról értesül, hogy Waldeck-Rousseau miniszterelnök nem a választások után, hanem még azok előtt szándékozik az egész kabinettel együtt visszalépni. A minisztérium teljes semlegességet tanusit a választásokkal szemben.

Nagy szerencsétlenség a football-versenyen.

Glascow, április 5. A mai football-verseny-nél, amely angolok és skótok közt folyt le, a nézők áttörték a korlátot. Az erre keletkezett tolongásban három embert megöltek és 125 ember megsebesült, köztük 15 súlyosan.

Angol-japán barátkozás.

Port-Said, április 4. A port-szaidi kikötőben figyelemreméltó angol-japán barátkozás volt, egy japáni páncéloshajó megérkezése alkalmából. A Scott angol hadihajó legénysége zajos hurra-kiáltásokkal fogadta a japán hajót. Azután az angol hajó ledél-zeletén a hajóparancsnokok tiszteletére lakoma volt, amelyen kölcsönösen lelköszöntőket mondtak Edvárd királyra és a mikádóra, továbbá a japáni és angol hadseregekre.

Kölgazdasági táviratok.

Bécs, április 5. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Az időjárás a hét közepén szeles volt, de később kedvezőre változott és általában a vetések állásáról jó hírek érkeztek. Észak-Amerikában is kedvező aratás remélnék s egyébként sem érkezett panasz egyetlen termelő vidékről sem. Ilyen körülmények között a nemzetközi gabonakereskedelem e héten hanyatló irányzatot követett, az itteni piac azonban szilárd volt. A iorgalom nagyon lanyhán indult, de csakhamar javulás állott be az árfolyamok lényegesen megerősödtek és némi gyengülés után ma elértek tetőpontjukat. A kezdeményezés ehhez Budapestről indult ki. Felmondottak e héten 1000 métermázsa búzát és 2000 métermázsa zabot. A mai záriatok a mult szombati árfolyamokkal szemben buza 22, rozs és zab 26 fillérvnyi javulást tüntettek ki. Jegyeztettek: buza tavaszra 9.36, május-júnusra 9.29 rozs tavaszra 7.51, május-júnusra 7.42, zab tavaszra és május-júnusra 7.48, tengeri május-júnusra 5.31, repce augusztus-szeptemberre 12.40-12.50. A heti tözsdén a kínaiat csekély volt és ennek megfelelőleg a vásárlási kedv is szűk korlátok között mozgott. Buza rendszertelenül 5-10. söt 15 fillérral magasabban állott. Eladatott buza 1600 mm. 76 kg. raktári áru 9.40 K. Bécsből 1000 mm. 79 kg. győri urasági áru 9.40 K. Győről dímentesen szálltva 78¹/₂ kg. 9.25-9.27 Nagyszombatból, 79 kg. 9.35 K. Csizszerről, 78-79 kg. 9.10 K. Galantháról. 77 kg. 8.65 K. Ipolyaságról, 77 kg. 7 K. Nyitráról. Rozs 5 fillérral jobb volt, elsőrendű szlavonia 7.70 K. Marchegből. déli vasuti 7.80 K. Bécsből. Tengeri 5.45-5.50 K. változatlan. Zab 15-20 fillérral erősödött. Jó minőségű magyar zab 7.70-8.25 K. Lisztben kísérlet történt a közpészteri és a sötét lajták némi áremelésére, de hasztalan. Korpa üzletetlen és változatlan.

New-York, április 5. (Terményfősdé. Záriat.) Gyapot: New Yorkban heilyben 9.1/2 9.1/2. áprilisra 8.92 (8.99). Júliusra 8.88 (8.94). New-Orleansban heilyben 8.1/2 (8.1/2). Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philaideiphiában 7.15 (7.15). Refined in Cases 8.30 (8.30). Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — Zsör: Western steam 10.-(10.-). Rohe és Brothers 10.20 (10.20). — Tengeri irányzata tartott. — Májusra 64.1/2 (64.1/2). Júliusra 64.-(64.1/2). — Szept-re 68.1/2 (68.1/2). Buza irányzata állandó. — Píros ósa heilyben 66.1/2 (66.-). Májusra 77.1/2 (77.-). Júliusra 77.- (77.-). — Szept-re 76.1/2 (76.1/2). Dec-re 78.- (78.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: lair Rio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). Áprilisra 5.20 (5.25). Júliusra 5.50 (5.50). — Liszt: Spring Wheat clears 2.80 (2.80). — Csukor: 3.1/2 (3.1/2). — Ón: 26.82 (26.82). — Rész: 12.1/2 (12.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, április 5. (Terményfősdé. Záriat.) Buza irányzata állandó. — Májusra 70.1/2 (70 1/2). Júliusra 71.1/2 (71.1/2). — Tengeri irányzata tartott — Szept-re 58.1/2 (58.1/2). — Zsör: Májusra 9.50 (9.57). — Júliusra 9.87 (9.87). — Szalonna short clear 9.30 (9.35). — Sertéshús: Májusra 16.47 (16.87). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Moszolova Vera k. a. és Obukoff Mihály m. v.

Faust.

Nagy opera 5 felvonásban. Zenéjét szerette Gounod. Szövegét Goethe után írták Barbier és Carré. Fordította Ormay F.

Személyek:
 Faust Kertész Margit Kramer
 Mefistofeles Kornai Siebel Payer M.
 Valentin Takács Mártha Valent
 Wagner Ney B.
 Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Délután 2 1/2 órakor mérsékelt helyekkel:

Pry Pál.

Vígjáték 5 felvonásban. Irta: John Poole. Fordította: Csiky Gergely.

Személyek:
 Hardy Ujházi Willis Nádai
 Hardy Frank Pál H. Stanley Mészáros
 Witherton Gabányi Pry Pál Vizvári
 Elíz Ligeti Marianna Keczeri

Este:
Kain.
 Drámai költemény 4 felvonásban. Irta Verő György.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Délután 3 órakor mérsékelt helyekkel.

A vestaszűkek.

Operett 3 felvonásban. Szövegét írták Depré és Berné. Fordították Bálint Dezső és Mérei Adolf. Zenéjét szerették Le Rey és Clerice.

Személyek:
 Diogenes Ráthonyi Lysias Palásthy
 Patacies Sziklai Domocos Mátrai
 Pyrogena Ledofsky Baechis Márgó
 Scopas Dalnok Cally Tomcsányi
 Penelope Sziklainé Pyrrha Almássy
 Cypris Szelestey Lampcas Stoll B.

Este:
Fifin.
 Operett 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerette dr. Schwimmer Aurél.

Személyek:
 Pitkins Sziklai Hopkins Mátrai
 Mary Lányi A felesége Sziklainé
 Harry Ráthonyi A leánya Mezei
 Turtlo Sam Szilágyi Kitty Tomcsányi
 Michel Palásthy Brown Delli
 Fifin Fedák Betty Almássy

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Színházjegyek, az Opera, Nemzeti- és Magyar színház összes előadásaira kaphatók és előjegyezhetőek: **Báró Ferenc és Testvérei** zeneművészek részében Kossuth Lajos-u. 4. (Telefon 656) és Andrássy-ut 2. (Telefon 25-13) sz. a.

FŐVÁROSI ORFEUM
 Nagyzene-utca 17.
 Minden este: **Luna asszony**
 László Pál nagy vig operettje
 Milla Barry, Mariot,
 Baumann közlépével
TARKA SZINPAD
 kettő műsorral.
Chassino
 az éjszék-művész.
 és a nagy áprilisi műsor.
 A Miklósban reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenye.

Legolesőbb és legszolidabb
= beszerzési forrás =
kerékpár-alkatrészekre.
 Nagy képes árjegyzék díjmentesen küldeték.
Beifeld Gábor és Tsa
 VIII., József-körút 21. sz.

Dr. RENNER

VIZGYÓGYINTÉZETE

bejáró betegek számára.

Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555.)

Aszintébeben gyógykezelés alá vételnek különféle ideg- és gerincbajok, álmatlanság, szédülés, ideges gyengeségi állapotok, a gyomor és belek renyhessége, ideges szívbetegségek stb. Alkalmában lévő gyógyeszközök: A tudományos vizsgyógyítómód összes előadásai kivül, szénasavas fürdők (mauberti eljárás, szivobiosok számára), fony-fürdők (elbuzsoknál és csúszó bántalmaknál), az elektroforézis minden fajtája (gátló, fáradító, frakcionáló), masszázsa (gyógyulást vagy vibrációs alakban, vagy elektro-masszázs) stb. **Árak mérsékelték. Prospektus kívánatra.**

Priessnitzthal, Mödlingben, Bécs mellett.
 Speciális gyógyintézet gyengeségi állapotok: **Idégyengeség, mellgyengeség, altestgyengeség, lábak gyengesége ellen.**
 Kitérő gyógyeremények. — Prospektus ingyen.
Dr. WEISS JÓZSEF.

Természetes étrendi gyógyintézet

Topolschitz-fürdő
 Stájerországban Cilli mellett (Ausztria)

Meleg forrás (30° C). Nagy légfürdőparkok és fedett sétányok. — Fénygyógyászat. — Kitérő eredmények majdnem minden idült betegségnél. Prospektusokkal (német, francia és magyar nyelven) valamint egyéb felvilágosítással szolgál

Dr. Gustav v. Huttern, Bécs, Mariahilferstrasse 31. — Telefon 9485.

Dr. Brehmer
 világhírű gyógyintézet tüdőbetegek részére
Görbersdorf, Szilézia.
 (Főorvos: Petri, titkos tan.)
 dr. Brehmernek hosszú évekig volt asszisztense), prospektusokat ingyen küld a kezelősség.

Millstatt, tó-fürdő, Karintiában,
 egy órányira Spital vasúti állomástól a Drava mellett, az ország legkedveltebb nyári üdülőhelyeinek egyike, van két orvosa, gyógykezelés, naponta 4-szeri postászekretőzése, sürgőshivatal, nagyon épkeség, tanyha és amellett még sem melleg éghajlat, kitérő források, szép sétányai, árnyékos parkja és ültelével erdői, völgyei, nyilvános laza-temetőhelyei, villamos világítás, kellemes kirándulások a környékbe gyalog, gőzhajón vagy kocsin, nagyon jó, még a legkényesebb igényeknek is megfelelő vendéglő, valamint magánlakások háziag való főzéshez. Hűvös tengeri- és meleg kádfürdők, uszodák, csónakázás és hajózás. Felvilágosítás, prospektus és lakásgyógyezék ingyen

Millstatt községtől.

Poschinger Fülöp
 fegyvergyár Ferlachban (Karinthia), kitérítve több díjéremmel és a koronás arany érdemkereszttel.
 Ajánlja kitérően készített, jól belőtt, a cs. k. próbámtézeteken hivatalosan kipróbált fegyvereit olcsó áron.
 — Szolid munkáért és jó lövésért jótállás. —
 Árjegyzék ingyen.

Diszes ingaórák
 5 évi jótállás mellett **részletfizetésre** kaphatók
Polgár Kálmán
 órá- és ékszer-üzletében
 Budapest, Erzsébet-körút 29. sz.
 Vidékre árjegyzék bérmentve.

Most jelent meg! **ESKÜVŐI JELENTÉSEKET**
 elegáns kivitelben és olcsó ára közszállítanak
KANITZ C. és FIAI
 BUDAPEST, DOROTTYA UTCZA 12

„MIRJAM“
 című remek nyelvvellettel írott magyar szövegű **Imádságos könyv** zsidó nők számára.
 Irta: **Dr. Kiss Arnold** budai főorvos.
 Ár:
 Vásonkötésben ... 5 K.
 Bőrötésben ... 7 K.
 Csonttámasztás díszkötés ... 10 K.
 Legtönmobb bőrötés ... 12 K.
 Kapható a kiadónál
Köves Béla könyvkereskedésében Veszprémben.

HAGGENMACHER-féle
 a söröződe által palaezkozott
SZALON-SÖR
 legkellemesebb üdítő és tápláló ital.
 Dr. Teiblas János kir. keresk. törzss. hit. végzetés nyilatkozata: »A Haggenmacher-féle Szalon-sör vegyi Gasztrólételeben teljesen azonos a legjobb csehországi (tölcsényi) sörökkel, de az utóbinnknál még tartalomban dúsabb.«
 Megrendelési hely:
Budapest, V., Kádár-utca 5. sz.

Jótéteménynek bizonyul minczen családban a **Kathreiner-féle Kneipp-malátá kávé** használata.
 Gondos háziasszonyok késlekedjék tovább az egészséges kávé italt bevezetni.
 A legjaniatosabbpótkávé és a legjobb és legkedveltebb pótlás a babkávé helyébe.
 Kathreiner-féle Kneipp-malátá kávé csak az eredeti csomagokban valódi, a melyeken a »Kneipp« védjegy és a Kathreiner név rajta áll.

A Ganz és Társa
vasöntő és gépgyár részvénytársulat
 BUDAPESTEN
 t. c. részvényesei az 1902. április 23-án, délután 4 órakor Budapestben, II. Lövőház-utca 35. szám alatt tartandó **harmincharmadik rendes közgyűlésre** tisztelettel meghívotnak.

Napirend:
 1. Az 1901. évi mérleg előterjesztése, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentései, a tiszta nyereség felosztása iránti határozathozatal s a felmentvény megadása.
 2. Esetleges indítványok az alapszabályok értelmében.
 Az alapszabályok 14., 15. és 36. §-ai értelmében a közgyűlésen csak azon részvényesek bírnak szavazati joggal, kiknek részvényei a társaság könyvében legalább három hónappal a közgyűlés előtt nyevikre irattak át és a kik részvényeiket legalább három nappal a közgyűlés előtt a társulati pénztárnál letétmenyezték.
 Egyébiránt részvények helyett budapesti nyilvános hitelintézetek letéjegyveit is lehet letenni, ha ezekből kiviláglik, hogy a letétmenyezett részvények a társulat részvényéből a letétmenyező névre vannak beírva.
 A közgyűlésen minden alapszabályszerűen letétmenyezett egy-egy részvény egy-egy szavazatra ad jogot, ha azok száma nem több tíznél. De ezen számon felül csak minden öt-öt részvény után esk egy-egy szavazat. A szavazás jogát meghatalmazott által is lehet gyakorolni, meghatalmazott azonban a törvényes képviselőket kivétel, csak szavazatképes részvényes lehet.
 Az évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, folyó évi április 15-től kezdve a társulati igazgatóság irodájában, II. Lövőház-utca 35., a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.
Az igazgatóság.

Színházak, szórakozó helyek.

NÉPSZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Délután 2 1/2 órákor mérsékelt helyárakkal:

Milliók a hó alatt.

Regényes színmű 5 képből. D. Ch. Murray regényéből írta Francis Barlington. Magyarra átdolgozta Bálint Dozsa.

Személyek:
Szirmai Gay Kovács M.
Hörvath Cunningham Delli
Zilahiné Davis Ujvári
Szabó Kata Kápolnai
Tollagi Dawson Szerdahelyi

Este:

Blaža Luža asszony mint védőg

A gymesi vadvirág.

Eredeti népszínmű 3 fe vonásban. Írta Géczy I.

Személyek:

Balánka Horváth Rab-Prezmer Szerdahelyi
Orsós Delli Magdolna Blaža
Imre Szirmai Fléobóla Delli
Mária Kápolnai Törpe Csura Szabó
Fabián Julia Siposné Csúráné Izsóné
Gyurka Vidor Marci, fiók Ujvári
Közölte 7 1/2 órákor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Délután 3 órákor mérsékelt helyárakkal:

Cigánybáró.

Operette 3 felvonásban, zenéjét Strauss, szövegét Jókai regénye után írta Schnitzer:

Személyek:

Zsupán Fenyéri Carnero Leóvey
Arzóna Aradi Cipra Láng
Mirabella Kiss Szaffi Székely
Ottokár Rubos Barinkai Mezey

Este:
Szentgyörgyi István vendégfelléptével.

A csikós.

Eredeti népszínmű dalokkal 3 szakaszban. Írta Szilgyi Ede.
Közölte 7 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. április hó 6-án.

Délután 4 órákor mérsékelt helyárakkal:

A tánc.

Írta és felolvassa Pekár Gyula.

Este:

A sport.

Közölte 7 1/2 órákor.

„Universum“-vállalat

okmánykészítő és esztergályos osztálya megszerez mindennemű okmányt, cíveváltja házassági diszpenzációkat, névmagyarosítást, utlevél és különböző engedélyek megszerzését, jogtanácsosa segítségével eljár honosítási, örökbeviteli ügyekben, külföldi megbízásokat lebonyolít.

Különosztály detektív-rendszerrel

mindennemű magánkutatót, díszért megbízást, tudósítást, megfigyeléseket család ügyekben is bel- és külföldön a leggyorsabban eszközöl az „Universum“-vállalat törv. bejegyzett cég, Budapest, Próféta-utca 6.

Szabadalmak

gyorsan és lelkiismeretesen közszükségletnek.

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Találmányok finanszírozása és értékesítése.

Védjogok bejelentőszolgálat. Felvilágosítás díjtalan.

Telefon 66-79.

Homlokzat-festék-gyár

Elso cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab

Kronsteiner Károly

BÉCS, III., Hauptstrasse 120.

(német házban).

Aranyérmekkel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézősek, vasutak, ipari-, banya- és gyári társulatok, építési vállalatok, építésmesterek, ügyesek szállítói. A viharmentes homlokzat-festékek, melyek mészből feloldhatók, száraz állapotban, poralakban és 46 különböző mintában különként 16 krtól fölfelé szállítatnak és a mi a festék színtisztségét és tartósságát illeti, azonos az olajfestékkel.

200 korona jutalék utánzások kimutatásáért.

Mintakártya, ugyancsak utasítással kívánatra ingyen és bérmentve.

Ne legyen senki hangszert

Reményi Mihály

műhangszerész legújabb képes

Árjegyzékét, az őn kíváns. melyet ingyen és bérmentve

küld

Budapestről Király-utca 44. d.

Virágnyelv.

Minden ismert virág jelentősé

ge meg van írva ebben a könyv-

ben, melyet szerkesztője a leg-

jobb képi forrásokból állított

össze. Ára színes kötésben 80

fill. Az összeg előzetes beküldé-

sége esetén bérmentve küldi-

ti meg. Megrendelhető Lampel

Róbert (Wollaner F. és Fiai)

ca. és kir. udvari könyvkeres-

kedésben, Andrássy-ut 21. sz.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vígaszínház	Népszínház	Magyar színház	Várszínház
Hétfő	Nincs előadás	Hamlet	A Zsába	Egy görbe nap	Fifine	Pillangó esata
Kedd	Hoffmann meséi	Pogány Gábor	Kuruc Feja Dávid	Ádám és Éva	Fifine	Parasztzívok Pillangó kisasszony
Szerda	Nincs előadás	Kain	A láda tika	Lili	Fifine	Niobe
Csütörtök	A Denevér	A szerencse	A láda tika	Teréz kapitány	Fifine	Parasztzívok Az én szabad Szép Galathea
Péntek	Hunyady László	Pogány Gábor	A láda tika	Katalin	Fifine	Kékszakállu herczeg
Szombat	A nürnbergi mester dalnokok	Himfy dalai	A láda tika	A rozsályi malom	Fifine	Kékszakállu herczeg
d. u. Vasárnap este	—	Troilus és Kresszida	Kuruc Feja Dávid	A rozsályi malom	Fifine	Lili A gymesi vad-virág
	Álarcos bál	A bor	A láda tika			

Tek. Csillag Anna urnőnek.

A szállított Csillag-hajkencse kiváló szolgálatot tett nekem s ezért örömmel értesítem, hogy használata által rövid idő alatt jó hatást érttem el, hogy minden ismeretűm és barátkomnak a legmöggebb ajánlani fogom.
Bécs, 1897. február 2-án.

Sandrock, a ca. és kir. Burgtheater tagja.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem küldjön jó kenőcséből újból 2 tégelyt.

Guttmanné, főkonzul neje, Drezda, Bernhardtstr. 1.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Küldjön alant címre ímet egy tégelyt haj-növesztő kenőcséből postautávitell.

Gordier Camilla, tábornok neje, Graz, Kasbacherstrasse 11.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell egy tégelyt kitűnő hajkencseből küldeni.

Mattenlich Vilma grőfnő Rubinc-kastély, Meran mellett.

Igen tisztelt Csillag Anna urnőnek.

Kérem részemre meg egy tégelyt jó kenőcséből küldeni. Az eddigi eredményeire igen meg vagyok elégedve.

Mály Etelka, törvényszéki emőke neje, Temesvár.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell egy ódobot csodálatos kenőcséből küldeni.

Dr. Zepolt A., főrdorvos, Ernsdorf, Szászország.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem híres kenőcséből ímet egy tégelyt postautávitell mellé küldeni.

Gróf Széchényi, Marcell, Somogy.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kitűnő kenőcséből kérem megint egy tégelyt küldeni.

Potecki gróf, Buzac, Lemberg mellett.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérek híres hajkencseből ajánlott küldésrel újból egy tégelyt.

Kielmannsg gróf, Rómnia uradalm.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem jó kenőcséből egy tégelyt utávitell küldeni, mindig meg vagyok vele elégedve.

Dorn Anna Gross Soding, gr. Kőfé Bahn.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell 2 tégelyt hajkencseből küldeni. Meg vagyok leve a kenőcs gyors és jó hatású. Hajam az utóbbi időben bámulatosan nőtt s azoknál mindenütt új hajam keletkezett. Kenőcsét mindenkinek a legmöggebb ajánlom.

Zedwitz E. W. grőfnő, Unter-Neuburg bei Asch, Böhmen.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem egy tégelyt kitűnő kenőcséből postautávitell küldeni.

Német-Ujvár, Sommer M.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem Kielmannsg grőfnő 5 exzellenciájának Bécs, Herengasse 2., ímet 3 tégelyt hajpótló kenőcséből 2 ftr küldeni, miután az igen hatásoknak bizonyult. Tisztelettel

Pietzl Irma, 6 exzellenciája komornája.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell 6 tégelyt kiváló hajkencseből alant címre postautávitell küldeni.

Cavium-Aursporg grőfnő Graz, Gleichenberg-kastély.

Tek. Csillag urnőnek.

5 exzellenciája Szűgyény-Marich osztrák-magyar nagykövete neje megbízásából kérem egy tégelyt kitűnő kenőcséből küldeni. 5 exzellenciája igen elsőrendűleg nyilatkozott az én kenőcsöm kiváló hatásáról s ezért fogadja köszönettel. Kiváló tisztelettel

Giese Friede, 5 exzellenciája komornája.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem 4 tégelyt kitűnő kenőcséből küldeni.

A cs. és kir. osztrák-magyar konzulátus.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell ímet 2 tégelyt kitűnő hajkencseből küldeni postautávitell.

Baumgarten Emilia Slayr.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem küldjön kitűnő hajkencseből egy tégelyt utávitell.

Starhenberg Guldó gróf, Kúrsd.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Híres Csillag-cica kenőcséből szíveskedjen postautávitell ímet címre küldeni. Tisztelettel

Markoviz A. alapítványi hölg

Grác, Technikerstrasse 9.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem kitűnő kenőcséből egy tégelyt küldeni.

Gynko Péter, stud. med. Bécs, Altg. Krankenhaus.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem postautávitell híres hajkencseből 2 tégelyt postautávitell küldeni, használati utasítással együtt.

Tisztelettel

Godinsky Lőő Jaroslavl, Galizia

Mme Csillag Anna.

Kérem címre egy tégelyt, postautávitell mellett, küldeni.

Tisztelettel

Nadansky Emilia 6 hűsgé Hohenlohe hűgő komornája.

Chateau de Roncy.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem kitűnő hajkencseből egy tégelyt küldeni.

Liebig János lovag Reichenberg.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérem kitűnő hajkencseből ímet egy tégelyt címre küldeni.

Carolath hercegnő, Cöben (Anhalt).

Csillag Anna urnőnek.

Küldjön híres kenőcséből egy tégelyt címre.

Rinaldini Rosa bárónő Triest, Piazza Stazione 4.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Híres hajkencseből kérek meg egy tégelyt.

Gouray Falfx gróf Bécs.

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Kérek postautávitell 2 tégelyt kitűnő hajkencseből.

Gróf Esztorházy Imre Bakony-Szt-László

Tek. Csillag Anna urnőnek.

Legyen szíves küldőn bevált kenőcséből 3 tégelyt küldeni.

Ebersteini Gáspár Jak Triest.

En Csillag Anna

185 cm. hosszú Loreley-hajamat az általam föltalált hajkencse 14 hónapja használata után nyertem. Ezen kenőcs a legjobb szer a haj állapotára, a haj növényének előmozdítására, s hajlatai erősítésére, melyet eddig elismertek. Uraknál erős szakálmvéd segít elő s már rövid használat után egy a haj, mint szakálnak természetes fényt és tömörséget kölcsönöz az emberi kor legvégsőbb határáig.

Egy tégely ára 1, 2, 3 és 5 ftr. Postai szétküldés naponta az összeg előzetes beküldése vagy utávitell mellett az egész világra a gyárból, vagy a rendelések intéződésk.

Csillag Anna

BÉCS, I., Seilergasse 5. BERLIN, Friedrichstrasse 56.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Ajánlás folytán folyó hó elején vettem meg egy tégelyt hajkencse. A kenőcsnek köszönhetően, hogy hajhullásom megszűnt. Kérem az én, valamint barátom részére 2 tégelyt hajkencseből küldeni postautávitell. Tisztelettel

Winkler Josefina Krems, Ob. Landstrasse 1. I. 1.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Ma délután kézbesítették a rendeléget és midőn azért köszönetet mondok, meg vagyok győződve, hogy az oly jó, mint a milyennek barátom ajánlotta. Mellékeltem nekik 15 lírat. Kitűnő szolgálatot.

Ejchhorn Berla Giugliata 2. Villa Pucci, Florenz.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Van szerencsém értesíteni, hogy a küldött kenőcsöt megkaptam, fogadja érte köszönetem. A kenőcs kiváló hatása egész boldogabb tesz engem, mert hajnövevésem most épp oly dus, mint annakelőtte. Midőn ismételt köszönetem fejezem ki, kérem az alant címre, ajánlástom folytán, egy tégelyt hajnövesztő-kenőcséből küldeni.

Wratislawsky Teréz urhőlygnő Selenau 9. sz., Leobersdorf mellett.

Dinzer Mária Béceuhely.

Tek. Csillag Anna urnőnek. Kérem részemre postautávitell egy tégely hajnövesztő-kenőcsöt a már volt minőségben küldeni.

Hohenlohe hercegnő szül. Halm hercegnő Alt-Anssee.

PÁRISI NAGYÁRUHÁZ

BUDAPEST,
VII., Kerepesi-ut 38.
Occasiós tavaszi
Tenisz GYAPJUSZÓVET 38kr.

szürke, tegethof, fekete, bordó és drap színben fehér keskeny csikkal, 120 cm. széles, méterje --- vagy 76 fillér.
NAGY MINTAGYŰJTEMÉNY tavaszi szövet és nyári mosókélmékből, valamint a Nagy Képes Árjegyzék az összes árucikkekről kívánatra **ingyen és bérmentve.**

Egyedül valódi angol Balzsam Thierry A. gyógyszerésztől

Közegésségügyileg megvizsgálva és jóváhagyva.

Az üvegek felszerelése a kereskedelmi törvények védjegyyaltalma alatt áll.
Ezen balzsam belsejleg és külsőleg használható. — 1. A tüdőnek és mellnek összes betegségeinél elérhetetlen gyógyszernek bizonyult, megszünteti a katarrhust és köpetkivárást, a fájdalmas köhögésnek elejét veszi, sőt még régebbi betegségeket is gyógyít. 2. Kitűnő hatással van torokgyulladásnál, rekedtségnél és a torok összes betegségeinél. 3. Alaposan kiirtja a hideglelést. 4. Megelőző gyorsan gyógyít gyomorgöröcsét, kólikát és szakgatásokat. 5. Jótékony hashajtó és vér tisztító, tisztítja a veséket, megszünteti a hypochondriát és melanhóliát és előmozdítja az étvágyat és emésztést. 6. Kitűnő hatása van fogfájásnál, lyukas fogaknál, szájpneumon, továbbá minden fog- és szájbetegségnél és megszünteti a felbőgést, valamint a szájszárazságot és gyomor rossz szagát. 7. Különösen csodás gyógyszer minden sebre, ugyanint hőbörésére, sipoly, szemölcs, égési seb, fagyott testrészek, rüh, kozs és kiütések, megszünteti továbbá a főfájást, zugást, szakgatást, közhvényt, fülfájást stb. Tessék mindig vigyázni a zöld apaca-védjegyre, mint fent látható! Hamisításoktól legjobb óvzer egyenesen a gyárból eredeti kartonokban bérmentve az osztrák-magyar monarchia minden postátlomására 12 kicsi vagy 6 dupla üveget 4 koronért hoztatni. Bosznia és Hercegovinába 4 kor. 60 fillér. Kevesebb nem küldetik. Szétküldés csak az összeg előzetes utalványozása vagy letétele mellett.

Miért szenved? mikor önmek a biztos gyógyulásra a legregebbi sebeknél is kilitása van és majdnem mindig elkerülheti a fájdalmas operációt vagy amputációt, ha Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi centifolia-kenőcsét használja, mely a sebek gyógyításában rendkívül jó hatással van, a fájdalmat enyhítésében pedig elérhetetlen. Valódi centifolia-kenőcs használhatók; a gyermekgyógyászat mellbajainál, a tejelválasztás akadályainál, melkemenyedésnél, vörhenyénél, mindenféle régi bajnál, nyilt sebeknél lábakon és csontokon, sebeknél, sószeusz, dagadt lábknál, sőt csontszárák is; ütött, szurt, lőtt, vágott és roncolt sebeknél; az idegentestek kiválasztásánál, mint üveg- és faszálknál, homok, dara, tövis stb.; mindenféle daganat, kinövés, karbunkulus, új képződmények valamint ráknál, körömrögégnél, körömdaganatnál, holyagnál, menéstől kibeszedett lábknál. Eggett sebek minden nemét, fagyott testrészek, a betegnek fekvéstől eredt sebeit, a nyakon támadt daganatot, vörögaganatot, fülbajt és a gyermekek sebesedését stb. stb. Szétküldés csak az összeg előzetes beküldése ellenében. 2 tégely csomagolással, postaköltséggel és szállítóköltséggel együtt 3 kor. 50 fillér. Számtalan elismerő bizonyítvány eredetiben megtekinthető. Mindenkit óvok hamisítványok vételétől és kérem vigyázni, hogy minden tőgyelen a cég: „Órangyal-gyógy-szerter” Thierry (Adolf) Limited Pregrada” bégeftve legyen.

E két gyógyszerében felülmúlhatatlan szer, sohasem romlik el, ellenben minél régebbi lesz, annál értékesebb és hatásosabb, és nem a meleg, sem pedig a hideg nem árt nekik, így tehát az év bármely szakában kildhető. Majdnem mindig van hatásuk és segítenek, legalább az orvos megérkezéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy efféle sokszorosan ajánlt hasonló, de hatástalan szereket használni, melyekért csak legfeljebb a pénz dobjuk ki, hanem maradjunk csak e mellett a két régi elismert jó, olcsó, megbízható amellet teljesen ártatlan, világított szernél, melyeknek minden családnál találhatónak kellene lenni. A hol a fent ismertett védjegyekkel valódián kapni nem lehet, tessék egyenesen rendelni és címezni:

Thierry (Adolf) gyógyszerész Limited Órangyal-gyógy-szerter, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
Közp. raktár Budapest: Török J. gyógyszerész, Zágrábban: Mittebach J. gyógyszerész és Bécsben: Brady C. gyógyszerésznél.

Párisi kiállítás: Arany érem,

FERNOLENT

cipő-fényezés, a világ legjobb fényezője, gyorsan mélyfeketé fényt ad és a bőr tartósságát fentartja.

Alapítók: 1882-ben. Gyártó raktár: Beos, I. Schulerstrasse 21. Kapható mindenütt Raktár Budapest, V. Lipót-körút 24. sz.

Butor!

Túlhalmozott raktár miatt ajánlok **kész úrihintót** a legolcsóbb árak mellett még részletfizetésre is.

BOGDAN JOZSEF kocsigyáros Budapest, IX., Páva-utca 10-12. Raktárak: VIII. k., Múzeum-körút 10., II. udvar és IX., Páva-utca 7. Kész gyász-kocsikról külön árjegyzék. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Náthán Ignác
Butorraktár Budapest, VII., Erzsébet-körút 23.

A „KIS LAP”

mely a 7-12 éves gyermekek legkedveltebb képes újsága, harmadoszedik évfolyamával lép immár olvasói elő.

Szerkesztik: Förgő bácsi és Roboz Andor.

A „KIS LAP” hetenként a lehető legváltozatosabb tartalommal jelenik meg. A „KIS LAP” kiváló írók tollából megjelent közleményei a legkülönbözőbb tárgykörből merítik. Hosszabb és rövidebb elbeszélései, csengő-bongó versei a hazaszeretet és a kitarító, becsületes munkaság elveit plántálják a gyermek lelkebe. Komoly és vidám nangu elbeszélésekben kívül közlök utleírásokat, meséket és hangulatos rajzokban hirdeti a természet ezernyi szépségét. Nagy súlyt helyez a gyermekek etikai nevelésére; a nagy embereket és nagy életűeket egy-egy jellemző szakszerű adomásra apró közleményekben ismerteti. A „KIS LAP” komoly és vidám nangu elbeszélésekben kívül közlök utleírásokat, meséket és hangulatos rajzokban hirdeti a természet ezernyi szépségét. Nagy súlyt helyez a gyermekek etikai nevelésére; a nagy embereket és nagy életűeket egy-egy jellemző szakszerű adomásra apró közleményekben ismerteti. A „KIS LAP” komoly és vidám nangu elbeszélésekben kívül közlök utleírásokat, meséket és hangulatos rajzokban hirdeti a természet ezernyi szépségét. Nagy súlyt helyez a gyermekek etikai nevelésére; a nagy embereket és nagy életűeket egy-egy jellemző szakszerű adomásra apró közleményekben ismerteti.

A „KIS LAP” előfizetési ára egész évre 6 korona, félévre 4 korona, negyedévre 3 korona.

A „Budapesti Napló” előfizetői
a „KIS LAP”-ot kedvezményes előfizetési áron kaphatják, és pedig egész évre 6 kor-ért, félévre 3 kor-ért, negyedévre 1.50 kor-ért.

A „KIS LAP” ezen kedvezményes előfizetési összege a „Budapesti Napló” utalványán is beküldhető.

AGULÁR IGNÁC

BUDAPEST,

Deák-tér 6.

A világhírű Guxi-kenőcs felállításja, mely kenőccsel, ha a cipő fejsz bört bekenjük, a világszámú fölöleges.

Minden nálam vásárolt cipőre 1 évi irásból jótállást vállalok, ha Guxi-kenőccsel bekenik, idővel elszakadás esetén külön a célra berendezett műhelyemben ingyen megjavítom.

Hogy mindenki meggyőződést szerzhessen világhírű Guxi-kenőcsöm jószágáról, mai napról kezdve, ki levelezésben címét velem tudatja, 1 tégely Guxi-kenőcsöt és egy 100 oldalas képes árjegyzéket küldök ingyen és bérmentve.

Mindenki, ki cipőszükségletét nálam szerzi be, 1 tégely Guxi-kenőcsöt és egy elegáns cipőszámát kap ingyen, mely szintén hozzájárul ahhoz, hogy a cipő az 1 évet kibírja, mitúán a bőr ráncosodását kizárja.

Vidáre minden csomag postamentesen küldök és csak 30 kor rámtól fel. Nem megfizetésre a pénzrét befizetés után visszamondom, utólag nekik elengedő ha barátságban papíra íva, a láblap kibérrelést lezárjuk.

Mai nappal megnyitottam a gyermekcipő-gyártásomat, melyben a legelőgánsabb gyermekcipőket készítek és árulok.

Gyermekcipő, elegáns, sárga vagy fekete bőrből, 1 évi 50 kor, maros fűzős cipő, elegáns, 1 évi 4 évi 60 kor, 4 évi 1 évi 1 évi 30 kor, 7 évi 30 évi 1 évi 60 kor.

Női zerebőr fűzős vagy csigos elegáns	3.-	Férfi sima vixcipő, erős	3.-
Barna banaria fűzős cipő	3.-	Vix betétes cipő	3.20
Legfinomabb zerebőrli gombos cipő	3.40	Elegáns gavalier vix fűzős	3.20
Párisi divat, feltűző elegáns, box-calf bőri fűzős	3.80	Gavalier barna fűzős cipő, divatos barna bagariából	3.50
vagy gombos cipő	3.80	Szalón-lakk elegáns, fűzős vagy csigos	4.-
Félcipő, fekete vagy barna borjúbőrli, elegáns	2.40	Párisi divat, feltűző elegáns, box calf fűzős cipő	3.-
Szalón-lakk, fűzős vagy gombos, elegáns kivitel	3.50	Fűzős cipő, amerikai box-bőrli, elegáns	4.50
Szalón-lakk, kivágott cipő, keresztcsatos, elegáns	2.20	Tízli sima cipő, legfin. vix vagy szalón-lakkból	4.-

